

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ. ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**Το φαινόμενο του ISIS ως πηγή τρομοκρατίας, θρησκευτικού φοντα-
μενταλισμού και ριζοσπαστικοποίησης στην Ευρώπη. Η περί-
πτωση της Ελλάδας.**

Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Σωτήριος Ρηγόπουλος
Επιβλέποντες Καθηγητές: Χειλά Ειρήνη
Γκόφας Ανδρέας

ΙΑΝ 2016

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ.....	viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΣΚΟΠΟΣ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	2
1. Εισαγωγή	2
2. Από τον 19 ^ο Αιώνα έως Σήμερα.....	2
3. Συμπεράσματα	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΗΣ	8
1. Εισαγωγή	8
2. Η Κοινωνική Προέλευση των Τρομοκρατών	9
3. Οι Λόγοι που Οδηγούν στην Τρομοκρατία	9
4. Πώς Βλέπουν οι Τρομοκράτες τον Εαυτό τους	10
5. Η Τρομοκρατία ως Ψυχολογικό Φαινόμενο	10
6. Ποια είναι τα Στάδια της Τρομοκρατίας.....	11
7. Ριζοσπαστικοποίηση.....	14
8. Ριζοσπαστικοποίηση και Διαδίκτυο	14
9. Αντιμετώπιση του Φαινομένου της Ριζοσπαστικοποίησης	15
10. Συμπεράσματα	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ.....	16

1.	Εισαγωγή.....	16
2.	Στρατηγικοί Στόχοι.....	17
3.	Συμπεράσματα	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ		20
1.	Εισαγωγή.....	20
2.	Χρησιμοποιούμενες Μέθοδοι.....	21
3.	Συμπεράσματα	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ		22
1.	Εισαγωγή.....	22
2.	Η σχέση της Τρομοκρατίας με τα ΜΜΕ	22
3.	Η σχέση των ΜΜΕ με την Τρομοκρατία	24
4.	Οι Τρομοκράτες είναι τα ΜΜΕ.....	24
5.	Τα Αποτελέσματα της Αλληλεπίδρασης.....	24
6.	Ο περιορισμός στην Ενημέρωση	26
7.	Συμπεράσματα	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ		27
1.	Εισαγωγή.....	27
2.	Χρήση Διαδικτύου.....	27
3.	Συμπεράσματα	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄ ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ		29
1.	Εισαγωγή.....	29

2.	Τρομοκρατία και Θρησκεία	29
3.	Μουσουλμάνοι και Τρομοκρατία στο Όνομα του Ισλάμ	31
4.	Ο Όρος Τζιχάντ και η Χρήση του	32
5.	Η εμφάνιση του «Παγκόσμιου» Τζιχάντ	33
6.	Επιθέσεις Αυτοκτονίας	35
7.	Βίαιη Αντίσταση ή Παράνομη Βία.....	36
8.	Η Άποψη των Μουσουλμάνων για τη Βία.....	37
9.	Η Φύση του Σαλαφισμού	38
10.	Τρία Κύρια Θέματα στο Σαλαφισμό	39
11.	Διαφορά Μεταξύ Σαλαφισμού και Συντηρητισμού	40
12.	Σαλαφισμός και Κράτος.....	41
13.	Το Σχέδιο.....	43
14.	Συμπεράσματα	44
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄ AL QAEDA	44
1.	Εισαγωγή	44
2.	Η Γέννηση της Al Qaeda	45
3.	Χρηματοδότηση και Προπαγάνδα	46
4.	2002 έως Σήμερα	47
5.	Η οργάνωση της Al Qaeda	48
α.	Δομή της Οργάνωσης	48
β.	Ο Ρόλος των Προσωπικοτήτων.....	49
γ.	Οι οπαδοί και Συνδεδεμένες Οργανώσεις.....	50
6.	Συμπεράσματα	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄ Η ΑΝΟΔΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ 53

1.	Εισαγωγή.....	53
2.	Η Γέννηση του Ισλαμικού Κράτους και η Σχέση με την Al Qaeda ...	54
3.	Η ίδρυση του Χαλιφάτου	54
4.	Η Συρία.....	57
5.	Συμπεράσματα	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄ ΟΙ ΡΟΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ 60

1.	Εισαγωγή.....	60
2.	Το Πρόβλημα	60
3.	Συμπεράσματα	61

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ..... 62**

1.	Εισαγωγή.....	62
2.	Παρούσα Κατάσταση.....	62
3.	Σημαντικότερες Μουσουλμανικές Κοινότητες Μεταναστών στην Ελλάδα.....	64
4.	Ενσωμάτωση Μουσουλμάνων 2 ^{ης} Γενεάς στις Κοινωνίες:.....	65
α.	Ενσωματώνονται οι Μουσουλμάνοι στις Δυτικοευρωπαϊκές κοινωνίες; 65	
β.	Ενσωμάτωση στην Ελλάδα.....	67
γ.	Εγκληματικότητα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.....	68
δ.	Συμπεράσματα	69
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		69

ΧΑΡΤΕΣ-ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ i

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... i

ΑΡΘΡΑ/ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ	iv
ΤΑΙΝΙΕΣ	viii
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ/ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	xi

ΣΥΝΟΨΗ

Με την παρούσα μελέτη θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε την απειλή που εγείρει το Ισλαμικό Κράτος για τη χώρα μας, υπό το πρίσμα της τρομοκρατίας που πηγάζει από φονταμενταλισμό. Για να γίνει αυτό αντιληπτό θα αναφερθούμε πρώτα στην γέννηση και στην δυσκολία αποτύπωσης της έννοιας της τρομοκρατίας, σε ένα κοινό ορισμό που να περιλαμβάνει τα κύρια συστατικά στοιχεία. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τα κοινωνικά αίτια που μπορεί να ριζοσπαστικοποιήσουν ένα άτομο και να τον οδηγήσουν στον βίαιο εξτρεμισμό. Κατόπιν θα μελετήσουμε τις στρατηγικές που αναλαμβάνουν οι τρομοκρατικές οργανώσεις και από πού πηγάζουν, καθώς και τις τεχνολογικές μεθόδους που χρησιμοποιούν για την υλοποίηση των επιθέσεων τους.

Η σχέση με τα ΜΜΕ είναι συμβιωτική και παίζει σπουδαίο ρόλο στην διάδοση του μηνύματος μίας τρομοκρατικής οργάνωσης και στην στρατολόγηση νεαρών μαχητών, παράλληλα με τα μέσα κοινωνικής διαδίκτυωσης και το διαδίκτυο, τα οποία στρεβλώνουν περισσότερο την οπτική μας. Η εξέταση αυτών των νέων διαστάσεων θα μας δώσει την δυνατότητα αποσαφήνισης του προβλήματος.

Η θρησκεία δεν αποτελεί πρόβλημα αλλά στα χέρια συγκεκριμένων ανθρώπων μπορεί να αποδειχθεί προβληματική και είναι δυνατόν να οδηγήσει στην ριζοσπαστικοποίηση ενός ατόμου ανάλογα με τις μεταφυσικές αναζητήσεις του. Έτσι θα μελετήσουμε την θρησκεία όχι από την υπερβατική της πλευρά αλλά από το σκοτεινό εκείνο κομμάτι που οδηγεί στον βίαιο εξτρεμισμό.

Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε με την γέννηση της Al Qaeda και του Ισλαμικού Κράτους, καθώς και την μεταξύ τους σχέση, τους στόχους και τις επιδιώξεις τους, όπως διαμορφώθηκαν υπό το πρίσμα των φιλοδοξιών ηγετικών προσωπικοτήτων και κατά πόσο οι στόχοι αυτοί επηρεάζουν τη χώρα μας.

Τέλος θα εξετάσουμε τη Μουσουλμανική Μειονότητα που διαβιεί στην ΕΕ και στην Ελλάδα, τη διάθεση ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνίες και της αποδοχής δυτικών θεσμών και νομοθεσίας, καθώς και τα κοινωνικά προβλήματα που ανακύπτουν. Η αντιμετώπιση του θέματος θα γίνει υπό το πρίσμα της συνεχούς εισροής προσφύγων και μεταναστών από την Β. Αφρική και Τουρκία.

Ο συγκερασμός όλων των παραπάνω θα μας οδηγήσει σε μία εκτίμηση κινδύνου ενός τρομοκρατικού χτυπήματος στην Ελλάδα και στην διατύπωση ορισμένων δράσεων που μπορεί να αναλάβει η χώρα στο πλαίσιο μίας ακτινωτής διπλωματίας.

Σωτήριος Ρηγόπουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την εμφάνιση του ISIS το 2006 ως παρακλάδι της Al Qaeda, σειρά γεγονότων έχει ακολουθήσει κατά τέτοιο τρόπο, που μάλλον δείχνει την αδράνεια με την οποία αντιμετωπίστηκε ως φαινόμενο διεθνώς. Η επίθεση στις 24 Μαΐου 14 στο εβραϊκό Μουσείο στις Βρυξέλλες¹ από τον Γάλλο υπήκοο Mehdi Nemmouche και το αιματοκύλισμα στη Γαλλία το Νοε 2015², με την παράλληλη εμπλοκή της χώρας μας από τη μία, και η συμμετοχή Έλληνα³ μαχητή στον ένοπλο αγώνα στη Συρία από την άλλη, έδωσε μία άλλη διάσταση στο πρόβλημα, αλλάζοντας τις μεταβλητές του κατά τέτοιο τρόπο, που το καθιστά ακόμα πιο περίπλοκο και δύσκολο να αντιμετωπιστεί, εγείροντας ερωτήματα των οποίων οι απαντήσεις κρύβονται βαθιά μέσα στις κοινωνίες και ίσως στην πτώση των αξιών του δυτικού κόσμου. Ως Έλληνες δεν πιστεύαμε ότι το πρόβλημα θα χτυπήσει την πόρτα μας, ίσως λόγω της παραδοσιακής φιλίας με τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο, μέχρι που στις 07 Ιουλ 14, αναρτήθηκε σημαία του Ισλαμικού κινήματος σε υποσταθμό της ΔΕΗ στη Θήβα⁴ και ακολούθησε η εμφάνιση της σημαίας στις 17 Αυγ 14 στην πλατεία Κλαυθμώνος. Το γεγονός προκάλεσε σχετική ερώτηση στη βουλή από τον κ. Νικήτα Κακλαμάνη. Στο ίδιο πνεύμα δημοσιεύθηκε σχετικό άρθρο στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ», στο οποίο αναφέρεται συν τοις άλλοις πως η χώρα μας είναι κέντρο διερχομένων τζιχαντιστών προς τη Συρία. Όλα αυτά μας υπενθυμίζουν, ότι η χώρα μας εκτός από σταυροδρόμι που ενώνει Ευρώπη και Ασία, αποτελεί και εσχατιά, αφού τα σύνορα είναι και ευρωπαϊκή εξώπορτα. Το ιδιόμορφο της γεωγραφίας καθιστά την Ελλάδα και κατά συνέπεια την ΕΕ, λόγω των κανονισμών που τους διέπουν, ιδιαίτερα ευάλωτη στην διακίνηση προσφύγων και μεταναστών, οι οποίοι επιζητούν να εισέλθουν στην Ευρώπη, φαινόμενο που τέλει σε έξαρση. Η χώρα μας υπό το πρίσμα του Διεθνούς Δικαίου περί Ασύλου, σε σχέση με την ανθρωπιστική διάσταση και υποχρεωμένη από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, οφείλει να δεχθεί και να φιλοξενήσει δυσανάλογο μερτικό λαθρομεταναστών, διαφορετικής πολιτισμικής ιδιοσυγκρασίας, όντας αμφίβολο κατά πόσο ο πολιτισμός έχει τη δυνατότητα μας να αποδειχθεί το ιστορικό χωνευτήρι των ελληνιστικών χρόνων και να τους αφομοιώσει στην Ελληνική κοινωνία. Πολλοί μάλιστα από αυτούς, θύματα της ρατσιστικής συμπεριφοράς και της οικονομικής εκμετάλλευσης, τόσο στην πρωτεύουσα όσο και στην επαρχία, αντιμετωπίζουν όχι μόνο την δυσπιστία του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, ταλαιπωρημένου ήδη από τα οικονομικά προβλήματα της χώρας, αλλά και του παραδοσιακού υπό αναδιοργάνωση γραφειοκρατικού συστήματος. Έτσι αφενός μεν δεν μπορούν να καταφύγουν στην ελληνική δικαιοσύνη για να καταγγείλουν τυχόν αδικίες εις βάρος τους, αφετέρου δε η θρησκεία τους στραγγαλίζεται δια της άρνησης κατασκευής ενός λατρευτικού χώρου έκφρασης στην Αττική. Οι καταστάσεις όμως αυτές συσσωρεύουν οργή, φανατισμό και μίσος το οποίο εύκολα ντυμένο με τον μανδύα της θρησκείας μπορεί να χειραγωγηθεί, να διοχετευθεί και να κατευθυνθεί από επιτήδειους, προς στόχους οι οποίοι θα έχουν συμβολική αξία και θα μεταφέρουν ένα ηχηρό μήνυμα προς τη Διεθνή κοινότητα.

¹ Anne Penketh, Brussels Jewish Museum shooting: suspect with Islamist links arrested (2014) <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/01/suspect-arrest-brussels-jewish-museum-shooting>.

² Stephanie Linning for MAILONLINE, Paris terror attacks mastermind could have been caught in Athens a Year ago: Greece admits they were on ringleader's tail but he slipped through the net.

³ Έλληνας τζιχαντιστής σε ειδική ομάδα του IS Συναγερμός στην ΕΥΠ, που ενημερώθηκε από τη CIA - Σύνδεσμος η μητέρα του: 21/09/2014 05:45 στο ΒΗΜΑ της Κυριακής

⁴ <http://greek1.blogspot.gr/2014/07/isil.html#axzz3N28msylA>

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσης μελέτης είναι η εξέταση της πιθανότητας για την εκδήλωση ενός τρομοκρατικού χτυπήματος από το ISIS με στόχο τη χώρα μας. Η τρομοκρατία καθώς επίσης και οι μέθοδοι αντιμετώπισης της, αποτελούν σήμερα ένα θέμα επίμαχο και αμφιλεγόμενο γιατί ξυπνούν πάθη. Μέσα από την μελέτη θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε την τρομοκρατία και θα δούμε τις δυσκολίες που προκύπτουν ως προς τον προσδιορισμό της, θα αναζητήσουμε τους λόγους που οδηγούν κάποιον να γίνει τρομοκράτης, τα αίτια που οδηγούν στην ριζοσπαστικοποίηση και στην στράτευση ενός ατόμου σε μια τρομοκρατική οργάνωση, τον τρόπο που οι τρομοκράτες νομιμοποιούν και δικαιολογούν τις πράξεις τους, τις στρατηγικές που ακολουθούν για να πετύχουν τους στόχους τους, τη δράση της Al Qaeda και τους δεσμούς της με το ISIS, την ύπαρξη μουσουλμανικού στοιχείου στην Ελλάδα και κατά πόσο αυτό μπορεί να ριζοσπαστικοποιηθεί και τις όποιες πιθανότητες υπάρχουν να εκδηλωθεί ένα τρομοκρατικό χτύπημα, δεδομένης της εμπλοκής της χώρας στο NATO.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Εισαγωγή

Αποτελεί ειρωνεία ότι, όταν εμφανίστηκε η τρομοκρατία τον 18^ο αιώνα κατά τη διάρκεια της Γαλλικής επανάστασης, συνδέθηκε αρχικά με την δημοκρατία. Και δεν είχε την αρνητική ή υποτιμητική σημασία που της δίνουμε σήμερα. Αντιθέτως σημειολογικά συνδέθηκε με το θάνατο της μοναρχίας και τη γέννηση της δημοκρατίας με την εγκαθίδρυση ενός κράτος δικαίου από τον λαό. Οι δε δραστηριότητες της ήταν συνδεδεμένες σχεδόν αποκλειστικά με τη διακυβέρνηση και με τους εκπροσώπους της, εν αντιθέση με το παρόν, που είναι συνδεδεμένη με μη κρατικούς δρώντες και με πράξεις οι οποίες διαπράττονται από υποεθνικές οντότητες και υποεθνικές ομάδες ατόμων. Η σύνδεση της έννοιας της τρομοκρατίας με θετικούς συνειρμούς τελειώνει τον Ιούλιο του 1794 όταν ο Ροβεσπιέρος, ο επικεφαλής της Γαλλικής Επανάστασης, συμπλήρωσε αδιακρίτως μία λίστα από προδότες, οι οποίοι κατά τη γνώμη του υπονόμευαν την επανάσταση και με συνοπτικές διαδικασίες τους οδήγησε στη γκιλοτίνα. Τότε αποδόθηκε μία αρνητική χροιά στη σημασία του όρου, ίσως όπως την φανταζόμαστε σήμερα περικλείοντας την επιβαλλόμενη σε αθώους ανθρώπους βία.

2. Από τον 19^ο Αιώνα έως Σήμερα

α. Η τρομοκρατία ως φαινόμενο και ως μέσο της επανάστασης επανεμφανίστηκε στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, με σκοπό την επίτευξη θεμελιωδών πολιτικών αλλαγών, θεωρούμενη κληροδότημα της Γαλλικής επανάστασης και είχε δύο εκφάνσεις. Η μεν πρώτη αντιπροσωπεύονταν από τις επαναστατικές οργανώσεις που αποσκοπούσαν στην κατάλυση της μοναρχίας στην Ευρώπη και στη δεύτερη των αναρχικών Μηδενιστών επαναστατών, οι οποίοι επιζητούσαν να καταλύσουν κάθε πολιτικό σύστημα. Για 30-40 χρόνια οι απόψεις ήταν διάχυτες σε όλη την Ευρώπη, ακόμα και στις ΗΠΑ, με χαρακτηριστικό παράδειγμά τις βομβιστικές

επιθέσεις στο Σικάγο⁵ και στη ΝΥ και τις δολοφονίες ηγετών ανά την Ευρώπη. Τον 20^ο αιώνα έχουμε πάλι μια στροφή στην εννοιολογική σημασία της τρομοκρατίας, η οποία συνδέθηκε με εθνολογικά αποσχιστικά κινήματα ή αλλιώς με άτομα ή ομάδες ατόμων που επιθυμούν να σχηματίσουν μια ιστορική ή γλωσσολογική ή πολιτισμική πατρίδα για τον εαυτό τους. Και πράγματι η δύναμη της τρομοκρατίας εκείνη την εποχή επηρέασε την παγκόσμια ιστορία εκφραζόμενη από την δολοφονία του διάδοχου Αρχιδούκα Franz Ferdinand από τον Gavrilo Princip, μέλος ενός αυτονομιστικού κινήματος, που είχε σαν στόχο την απόσχιση της Βοσνίας από την Αυστρία. Στη συνέχεια όμως, περί το 1930 και πάλι έχουμε μια εννοιολογική στροφή αναφορικά με τη σημασία του ορισμού σχετιζόμενη με τις κυβερνήσεις και με την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία και του Σταλινικού καθεστώτος στη Ρωσία. Το 1950, κατά τη μεταπολεμική περίοδο, η τρομοκρατία γίνεται ξανά επαναστατική και συνδέεται με τον αγώνα κατά της αποικιοκρατίας και την εμφάνιση εθνικών απελευθερωτικών ομάδων, όπως η ΕΟΚΑ στη Κύπρο ή η National Liberation Front στην Αλγερία, που είχαν σαν «ευγενή» σκοπό την αποτίναξη του Ευρωπαϊκού ζυγού και την αναγέννηση του έθνους μέσα από ένα νεοσύστατο κράτος. Αν και η θρησκευτική διαφορετικότητα δεν αποτελεί το λάβαρο, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε ότι σε πολλές περιπτώσεις, όπως στην Αλγερία ή της Κύπρου⁶, η υφέρπουσα θρησκεία αποτέλεσε συνεκτικό κρίκο σε ότι αφορούσε τις επιδιώξεις του πολιτικού κινήματος.

β. Τις δεκαετίες '60 και '70, η τρομοκρατία συνδέεται με μη κρατικούς δρώντες και παύει να συσχετίζεται με τις κυβερνήσεις, εκφραζόμενη μέσα από αριστερές παρατάξεις, Μαρξιστικά στοιχεία ή αυτονομιστικά κινήματα και εμφανίζεται σε διάφορες περιοχές όπως η Ισπανία, η Παλαιστίνη, η Ιρλανδία και αλλού. Ο σκοπός παραμένει αγνός και το όραμα για το μέλλον, εστιάζεται στην αφύπνιση των μαζών εναντίον του καπιταλισμού και του Ιμπεριαλισμού. Οι στόχοι, είναι συμβολικοί του κεφαλαίου και του ιμπεριαλισμού, δηλαδή κρατικά κτήρια, τράπεζες και εμπορικά κέντρα ή προσωπικότητες όπως ο Σταθμάρχης της CIA, που δολοφονήθηκε, στις 23 Δεκ 1975 από την 17 Νοε⁷. Η βία είναι ελεγχόμενη, τόση ώστε να μην προκαλεί, αλλά να αφυπνίζει την κοινωνία. Οι πολίτες επουδενή δεν αποτελούν στόχο. Την ίδια στιγμή, η σύντομη κατάρρευση των αραβικών προοδευτικών ή συντηρητικών στρατών κατά τον αραβοϊσραηλινό πόλεμο το 1967, δημιούργει ένα κύμα αμφισβήτησης και μία κρίση νομιμότητας προς τις μουσουλμανικές κυβερνήσεις, αφού εμφανίζονταν ανίκανες να αντιμετωπίσουν τα κοινωνικά προβλήματα. Εκείνη τη στιγμή, ο οραματισμός του νέου κόσμου αλλάζει όχημα και περνά από τα χέρια του προλεταριάτου, σε αυτά κληρικών όπως του μουλά Χομείνι, ιδρυτή της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν, σε έναν επανισλαμισμό «εκ των κάτω». Η συμβολή του πετρελαίου, στην νίκη των Αράβων, στον δεύτερο αραβοϊσραηλινό πόλεμο το 1973 και ο ανερχόμενος ρόλος των χωρών της Αραβικής χερσονήσου, με κυρίαρχη τη Σαουδική Αραβία, κλέβει από το Νασερικό κίνημα, το χρίσμα της αντίστασης κατά του ιμπεριαλισμού και οι θεωρίες του Σαγίντ Κουτμπ εντάσσονται

⁵ Γνωστή ως Haymarket massacre ή Haymarket riot στις 4 Μαΐου 1886.

⁶ Δημήτρης Καιρίδης, Εθνικισμός, Εθνοτικές Συγκρούσεις και Διεθνείς Σχέσεις: Θεωρία και Πράξη στα Βαλκάνια.

⁷ The Central Intelligence Agency: Security Under Scrutiny edited by Athan G. Theoharis σελ 302-303 και <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=144452>

στη στρατηγική που καλείται «επανισλαμισμός εκ των άνω»⁸. Τα Σουνιτικά κινήματα όμως αυτής της δεκαετίας απέτυχαν παταγωδώς στην αντιπαράθεση με το κοσμικό κράτος.

γ. Η επίνοια της τρομοκρατίας αρχίζει να αλλάζει από τις αρχές της δεκαετίας '80 και συνδέεται με κυβερνήσεις και κράτη του Διεθνούς συστήματος, όπως η Σοβιετική Ένωση με το Σύμφωνο της Βαρσοβίας⁹, τα οποία ενορχήστρωναν αυτή δια μέσω υποτακτικών, ως φαινόμενο ενός σκιώδους πολέμου εναντίον των ΗΠΑ και της Δύσης. Και υπό αυτό το πλαίσιο εμφανίζονται αριστερές οργανώσεις ή αυτονομιστικά κινήματα, που ως οντότητες κατευθύνονταν από ένα κεντρικό φορέα, τη Μόσχα, μέχρι που στο τέλος της δεκαετίας του '80 και με την αποδυνάμωση της Σοβιετικής Ένωσης, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την κατάλυση του κομμουνισμού, η τρομοκρατία λαμβάνει τη μορφή υποκατάστατου πολέμου, κυρίαρχων κρατών, όπως για παράδειγμα τα καθεστώτα του Σχη Καντάφι στην Λιβύη και του Σαντάμ Χουσεϊν στο Ιράκ, τα οποία ελέγχουν τρομοκράτες εναντίον ισχυρών υπερδυνάμεων ή εναντίον άλλων εχθρών τους. Στην πραγματικότητα, τα κράτη που τώρα εμφανίζονται ως ανάδοχοι (sponsor) της τρομοκρατίας, προωθούν μία άλλη μορφή, η οποία δεν υπήρχε στο παρελθόν, παρακινούμενη και ορμώμενη από θρησκευτικά κίνητρα και η οποία ευρίσκει τη νομιμότητα της σε θεολογικές πεποιθήσεις. Επιπλέον τη δεκαετία του '90 εμφανίζεται στη Λατινική Αμερική και ειδικότερα στην Κολομβία και το Περού, το φαινόμενο της ναρκοτρομοκρατίας, της οποίας τα κίνητρα ήταν μάλλον περισσότερο οικονομικά παρά πολιτικά.

δ. Όμως τον 21^ο αιώνα και μετά το χτύπημα της 11^{ης} Σεπ., η σημασία της τρομοκρατίας ουσιαστικά αλλάζει, καθώς πολλοί μιλούν για πόλεμο εναντίον του Τρόμου (War on Terror), κάτι που μάλλον είναι λάθος, αφού η κατάληξη «-κρατία» ουσιαστικά συνδέει την τρομοκρατία με τον πολιτικό χαρακτήρα της και τα κίνητρα. Μιλώντας για τρόπο, αναφερόμαστε σε συναισθήματα και πιθανόν τελικά αυτό να επιθυμούν οι τρομοκράτες από εμάς να πράξουμε. Τα συναισθήματα αυτά, εγείρονται όταν βλέπουμε τις φρικαλέες σκηνές αποκεφαλισμού θυμάτων από μαχητές του ISIS. Επιθυμούν να φερθούμε συναισθηματικά στη βία τους και επενδύουν σε αυτές τις αντιδράσεις, προκειμένου να μας εξαναγκάσουν και να μας υποχρεώσουν να πράξουμε απερίσκεπτα, πράγμα το οποίο χαρακτηρίζει μια συγκεκριμένη τακτική. Εδώ όμως τίθεται το ερώτημα κατά πόσο είναι δυνατόν να διεξαχθεί «πόλεμος» εναντίον μίας τακτικής ή ακόμα περισσότερο «πόλεμος» εναντίον ενός συναισθήματος.

ε. Μετά την 11^η Σεπ ή τη βομβιστική επίθεση στη Βοστώνη τον Απρ 2013¹⁰ εγείρεται πάντα η ερώτηση «γιατί αυτοί άνθρωποι σκοτώνουν; Γιατί γίνονται τρομοκράτες; Τι είναι αυτό που τους ριζοσπαστικοποιεί; Και ποια είναι τα κίνητρά τους για να προκαλέσουν τέτοια απρόκλητη καταστροφή». Γενικά μπορούμε να πούμε πως είναι θέμα ιδιοσυγκρασίας του ατόμου και μπορεί να προκλη-

⁸ Gilles Kepel, Η Επιστροφή του Θεού: Ισλαμικά, Χριστιανικά, Εβραϊκά Κινήματα στην Επανάκτηση του κόσμου σελ. 60-62.

⁹ <https://history.state.gov/milestones/1953-1960/warsaw-treaty>.

¹⁰ John Eligon and Michael Cooper, Blasts at Boston Marathon Kill 3 and Injure 100, Published: April 15, 2013 The NY-Times. http://www.nytimes.com/2013/04/16/us/explosions-reported-at-site-of-boston-marathon.html?pagewanted=all&_r=0.

θεί από συναισθήματα απογοήτευσης, θυμού όπως η επίθεση Ισπανού επιχειρηματία εναντίον των γραφείων πολιτικού κόμματος της χώρας του, με το αυτοκίνητο του ¹¹, από αίσθηση έλλειψης τιμής ή από θρησκευτική αφοσίωση ή από επιθυμία κοινωνικοπολιτικών αλλαγών. Οι τρομοκράτες εκδηλώνουν βία και για λόγους εθνικούς ή αυτονομιστικούς ως εκπλήρωση μίας υπόσχεσης ή δέσμευσης για επανάσταση, όπως βλέπουμε στη δράση της ETA¹², στην Ισπανία.

στ. Αφού λοιπόν οι λόγοι για τους οποίους κάποιος γίνεται τρομοκράτης είναι πολλοί, είναι λογικό να υπάρχουν περισσότερες από μία ιδιοσυγκρασίες που αντανakλούν κάθε προσωπικότητα και αυτό κάνει δύσκολο το έργο σύνθεσης ενός χαρακτηριστικού αντιπροσωπευτικού προφίλ. Αυτό όμως που μπορούμε να διακρίνουμε σε όλες τις συμπεριφορές είναι μία βαθιά αίσθηση άκρατου αλτρουισμού και η αντίληψη ότι βρίσκονται σε «άμυνα», δηλαδή οι τρομοκράτες εμφανίζονται ως «πρόθυμοι πολεμιστές εξαναγκασμένοι να οπλιστούν εναντίον ενός εχθρού ή μίας θρησκείας ή ενός έθνους». Αλλά τα άτομα έλκονται από τη βία με διάφορους τρόπους και αυτό το είδαμε την προηγούμενη δεκαετία αφού έχουμε παραδείγματα τρομοκρατών να προέρχονται από όλο τον κόσμο, να ανήκουν σε κάθε κοινωνική τάξη, να είναι κοσμικοί ή κληρικοί, ανεξαρτήτου ηλικίας ή φύλου, με οικογένεια ή χωρίς. Αυτό που μπορούμε να πούμε για τον 21^ο αιώνα είναι πως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και η βαθιά θρησκευτική αφοσίωση αποτελούν συχνά κίνητρο, το οποίο εμπνέει τα άτομα ώστε να προβούν σε πράξεις βίας, ενώ στο υποσυνείδητό τους υπάρχει η άποψη, ότι οι πράξεις αυτές υπηρετούν ένα δίκαιο σκοπό και έχουν νομιμότητα. Αν και εμείς τους αντιμετωπίζουμε ως φανατικούς και θεωρούμε τις εκδηλώσεις τους αποτροπιαστικές, αυτοί πιστεύουν πως «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Οι τρομοκράτες διαχέουν αυτή την αίσθηση δέσμευσης σε έναν αυτοσκοπό και την αυτοθυσία, οι οποίες με τη σειρά τους έλκουν άλλα άτομα στις τρομοκρατικές οργανώσεις. Τους βοηθά να δώσουν νομιμότητα στις ενέργειές τους με το να είναι μέλη μίας ευρύτερης οργάνωσης, που σκέφτεται με τον ίδιο τρόπο όπως και αυτοί, χωρίς απαραίτητα να συμμετέχουν ενεργά, αλλά για να έχουν μόνο την αίσθηση ότι ανήκουν σε κάτι μεγαλύτερο, το οποίο θα δώσει συλλογική και αθροιστική σημασία στην βία που εξωτερικεύουν.

ζ. Αν και, όπως είδαμε μέχρι τώρα, με την πάροδο των χρόνων η σημασία της τρομοκρατίας έχει αλλάξει, θα πρέπει να επισημάνουμε κάποιες αρχές οι οποίες παρέμειναν αναλλοίωτες. Πρώτα από όλα η πρόθεση των τρομοκρατών να χειραγωγήσουν και να παρακινήσουν τα πλήθη δια της βίας, η οποία αποσκοπεί στο να τραβήξει την προσοχή και να στρέψει το βλέμμα της κοινωνίας πάνω τους, δηλαδή να προσδώσει συμβολική δημοσιότητα, τοποθετώντας το αίτημα στην παγκόσμια ατζέντα και να υποχρεώσει κυβερνήσεις να αλλάξουν την τακτική τους, παραχωρώντας δικαιώματα ή προβαίνοντας σε πράξεις, που υπό φυσιολογικές συνθήκες δεν θα έπρατταν. Οι στόχοι στους οποίους κατευθύνουν τις πράξεις τους οι τρομοκράτες, έχουν συμβολική σημασία και είναι συχνά προμελετημένοι, ενώ στρέφονται εναντίον κυβερνήσεων ή άλλων εθνολογικών ομάδων, όπως για παράδειγμα ο διωγμός των Γεζιντί από το ISIS¹³. Σημασία δεν έχει το θύμα ή ο

¹¹ Rodrigo de Miguel, Man rams car into headquarters of Spain's ruling party MADRID, Fri Dec 19, 2014 6:02am EST, Reuters. <http://www.reuters.com/article/2014/12/19/us-spain-attack-car-idUSKBN0JX0KG20141219>.

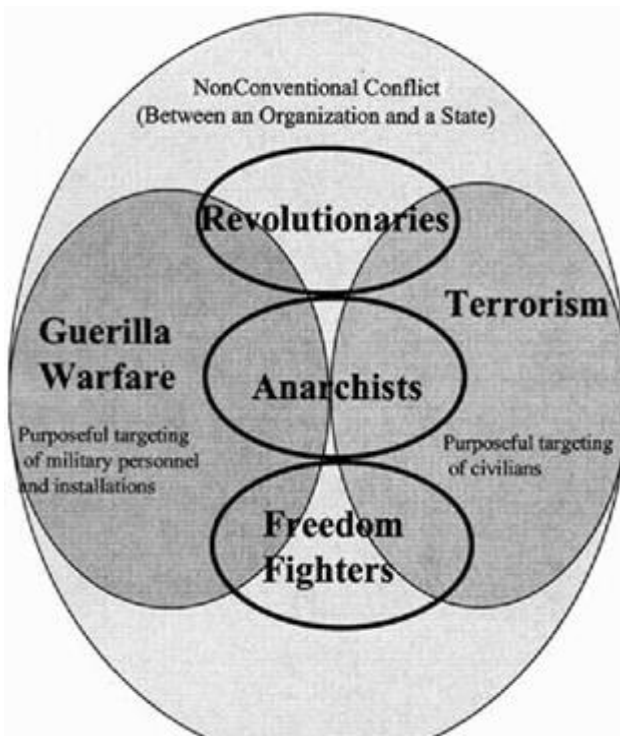
¹² http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ETA_attacks.

¹³ <http://www.theguardian.com/world/2014/aug/07/who-yazidi-isis-iraq-religion-ethnicity-mountains>.

στόχος, αλλά ο απόηχος και η επίδραση προς το ακροατήριο στόχος. Βέβαια τα θύματα των ενεργειών δεν αυτοπροσδιορίζονται «συμβολικά». Τα αποκεφαλισμένα πτώματα, οι βιοπραγίες και ο θάνατος, οι καταστραμμένες περιουσίες ή τα πολιτιστικά μνημεία, αποτελούν το κυριότερο μέρος της τρομοκρατίας. Ο όρος προπαγάνδα του σκοπού, που προέρχεται από τον 19^ο αιώνα είναι και πάλι επίκαιρος και αποτελεί ένα εγγενές στοιχείο της τρομοκρατίας, ως μορφή βίαιου τρόπου επικοινωνίας, αφού άτομα δεν επιχειρούν να αντιμετωπίσουν κατά μέτωπο ισχυρές κυβερνήσεις, αλλά προτιμούν να σπέρνουν τρόμο και πειθαναγκασμό, κατευθυνόμενο από βία, για να πετύχουν τους πολιτικούς στόχους τους.

η. Ένας άλλος λόγος που η τρομοκρατία είναι δύσκολο να ορισθεί αποτελεί η δυσκολία που έχουν οι διανοητές να συμφωνήσουν σε ένα κοινό ορισμό, όπως πολύ σωστά επισημαίνει ο Leonard Weinberg¹⁴. Το ζήτημα κυρίως εμφανίζεται από την δεκαετία του '80, ενώ αυτή τη στιγμή υφίστανται περί τους 109 ορισμούς, με επικρατέστερο αυτό του Alex Schmid, με το πρόβλημα να εστιάζεται κυρίως στον καθορισμό των θεμελιωδών συστατικών στοιχείων της έννοιας. Αυτή τη στιγμή υπάρχει η διεθνής ακαδημαϊκή κοινότητα που συμφωνεί σε τουλάχιστον 4 βασικά στοιχεία τα οποία εμπεριέχει η έννοια τρομοκρατία και είναι η ύπαρξη βιοπραγίας και χρήση βίας, η αντίληψη ότι η τρομοκρατία είναι εγγενώς πολιτική και αποβλέπει σε πολιτικούς στόχους, η χειραγωγήση η οποία επιζητείται με τη χρήση συναισθημάτων φόβου, ανησυχίας και τρόμου και τέλος η υποσυνείδητη ψυχολογική επίδραση στον αποδέκτη του μηνύματος, ακόμα και αν είναι στην άλλη άκρη του κόσμου, από το γεγονός της απειλής χρήσης περισσότερης βίας. Κατά αυτόν τον τρόπο εξηγείται γιατί η τρομοκρατία είναι τόσο στενά συνδεδεμένη με την προσβολή αθώων πολιτών γεγονός το οποίο λειτουργεί ως υποκατάστατο απειλής και στους άλλους και σε αυτό στηρίζονται οι τρομοκράτες για να πιέσουν για τους πολιτικούς στόχους τους. Από την άλλη όπως σημειώνει ο καθηγητής Ιωάννης Μάζης, σε σχετικό με το θέμα άρθρο του, το πώς ο καθένας αντιλαμβάνεται την τρομοκρατία εξαρτάται από την αίσθηση που έχει σχετικά με τα εθνικά ή υπερεθνικά συμφέροντά του, γεγονός το οποίο μονομερώς διαφοροποιεί τον ορισμό της¹⁵.

θ. Ο τελευταίος λόγος που η τρομοκρατία είναι δύσκολο να ορισθεί εστιάζεται ότι πολλές φορές λειτουργεί διαδραστικά με

Εικόνα 1 Το ασαφές πεδίο των επαναστατικών κινήσεων. Πηγή: Boaz Ganor.

¹⁴ Leonard Weinberg, Ami Pedahzur & Sivan Hirsch-Hoefler, "The Challenges of Conceptualizing Terrorism," *Terrorism and Political Violence*, Vol. 16, No. 4 (2004), pp. 777-794.

¹⁵ Ioannis Mazis, *A Geo-cultural Perspective of Global Stability and Security: The Root causes of Terrorism*.

έτερους όρους όπως τα αντάρτικα (guerrillas) και επαναστατικά (insurgency) κινήματα, με τα οποία υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες. Πρώτα από όλα τρομοκράτες, αντάρτες και στασιαστές χρησιμοποιούν τις ίδιες τακτικές και μερικές φορές τα ίδια μέσα/τακτικές όπως ένοπλες επιθέσεις, απαγωγές, βομβιστικές ενέργειες προκειμένου να εκβιάσουν πολιτικές αποφάσεις. Επιπλέον συχνά δεν φέρουν διακριτικά τακτικού στρατού αλλά είναι αναμειγμένοι εντός του πληθυσμού, επιζητώντας να ταυτιστούν με αυτόν, χρησιμοποιώντας τις σκιές προκειμένου να επιτεθούν για να χτυπήσουν τους εχθρούς τους και είναι δύσκολο να διακριθούν από τους απλούς, αθώους πολίτες. Όμως εκτός από τις ομοιότητες υπάρχουν και σημαντικές διαφορές όπως αυτή της κατοχής εδάφους ή της αριθμητικής υπεροχής με τους αντάρτες να ανεβαίνουν πιο ψηλά στην κλίμακα κατάταξης ενώ στην κορυφή βρίσκονται οι στασιαστές. Οι δύο τελευταίοι μπορούν και κατέχουν έδαφος το οποίο το χρησιμοποιούν για εκπαίδευση για να ιδρύουν στρατόπεδα και βάσεις. Επιπλέον ασκούν μορφή κυριαρχίας στον πληθυσμό, είναι καλύτερα εξοπλισμένοι και εκπαιδευμένοι και έχουν τη δυνατότητα, εφορμούμενοι από ασφαλή ορμητήρια, να εμπλακούν σε επιχειρήσεις περίπου ως τακτικός στρατός και να επιτεθούν εναντίον αμυνομένων κυβερνητικών στόχων. Αυτό το φαινόμενο το βλέπουμε στο ISIS.

Ι. Οι τρομοκράτες από την άλλη, είναι ασθενέστεροι, δεν κατέχουν έδαφος και δεν ασκούν κυριαρχία, σπάνια επιτίθενται εναντίον οργανωμένων αμυντικών στόχων, αλλά προτιμούν να καταφύγουν σε μια βομβιστική ενέργεια στρεφόμενη κατά αμάχων, όπως μας δείχνει η επίθεση σε σχολείο στο Πακιστάν, με θύματα τουλάχιστον 141 παιδιά¹⁶. Ειδικότερα δε οι επαναστάτες, ενώ φαινομενικά είναι πανομοιότυποι με τους αντάρτες, διαφέρουν στο ότι είναι ισχυρότεροι σε δύναμη πυρός και μέσων και μπορούν να κινητοποιήσουν, όχι μόνο μερικές εκατοντάδες αλλά χιλιάδες οπαδούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Λιβανική σιϊτική οργάνωση της Hezbollah (الله حزب), η οποία ξεκίνησε την δράση της ως τρομοκρατική οργάνωση με την βομβιστική επίθεση κατά της αμερικανικής πρεσβείας στη Βηρυτό της Αμερικανικής βάσης των πεζοναυτών το 1983¹⁷, γιγαντώθηκε ως αντάρτικη οργάνωση, με την εισβολή των Ισραηλινών τη δεκαετία '90 και τώρα αποτελεί πολιτική δύναμη, που εκπροσωπείται στο κοινοβούλιο.

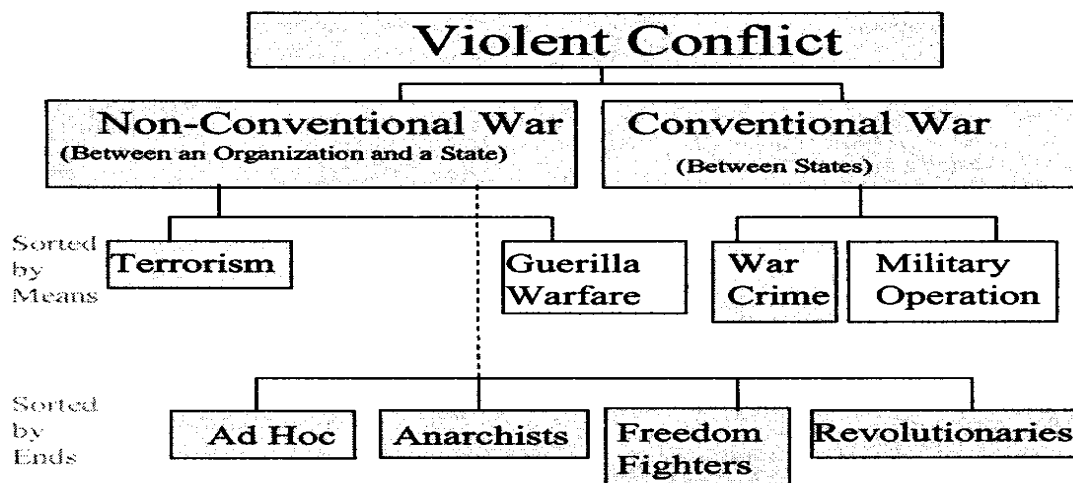
ια. Εδώ έγκειται και η δυσκολία πολλών κυβερνήσεων όπως οι ΗΠΑ να βρουν διακριτά σημεία μεταξύ επαναστατών και ανταρτών. Οι γκρίζες ζώνες που δημιουργούνται στον μη συμβατικό πόλεμο, υφαίνουν τον μανδύα της εικόνας 1, κάτω από τον οποίο καλύπτονται οι οργανώσεις σε σχέση με τους στόχους και τη δράση τους. Έτσι για παράδειγμα στην λίστα¹⁸ του State Department, παρουσιάζεται η αντάρτικη Κολομβιανή οργάνωση FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia), η οποία συν τοις άλλοις ασχολείται με διακίνηση ναρκωτικών και κατέχει έδαφος της Κολομβίας. Επειδή όμως χρησιμοποιεί την τρομοκρατία ως τακτική, συμπεριλαμβάνεται στις τρομοκρατικές οργανώσεις. Από την άλλη παραδοσιακές και ιστορικές οργανώσεις, όπως η Baader-Meinhof στην Δυτική Γερμανία, η 17 Νοε στην Ελλάδα, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα τρομοκρατικών ομάδων προερχόμενες από την Αριστερά ιδεολογία.

¹⁶ Haroon Siddique and Alan Yuhas, <http://www.theguardian.com/world/live/2014/dec/16/over-100-people-killed-in-pakistan-taliban-school-siege-says-provincial-chief-minister-live-updates>.

¹⁷ <http://www.defenseone.com/threats/2013/10/30-years-later-marines-barracks-bombing-and-birth-hezbollah/72512/>.

¹⁸ US Department of State, Foreign Terrorist Organizations <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>.

ιβ. Ο Boaz Ganor, διαπιστώνοντας πως τελικά η αδυναμία της Διεθνούς Κοινότητας να συμφωνήσει σε έναν κοινά αποδεκτό ορισμό, εξυπηρετεί τους τρομοκράτες και τα κράτη σπόνσορες, προτείνει την υιοθέτηση των κανόνων του πολέμου όπως έχουν διαμορφωθεί, με τις προβλέψεις που διέπουν «στρατιώτες» και «εγκληματίες πολέμου». Ειδοποιό σημείο διάκρισης της τρομοκρατίας από τα απελευθερωτικά κινήματα αποτελεί η εκούσια πρόκληση βλάβης σε αμάχους, συλλογισμός που παρατίθεται διαγραμματικά στο παρακάτω σχήμα¹⁹.

Εικόνα 2 Διάκριση της Τρομοκρατίας με βάση το Διεθνές Δίκαιο

3. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας στα κυριότερα χαρακτηριστικά της τρομοκρατίας θα μπορούσαμε να πούμε πως, πλέον των τεσσάρων συστατικών του ορισμού, που αναφέραμε προηγουμένως, ο έννοια συγκεντρώνει όλες τις αμαρτίες που μπορεί κάποιος να της προσάψει, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που κληρονόμησε από το παρελθόν. Η αντιμετώπιση εξαρτάται από τα «πρισματικά γυαλιά» που φοράει ο μελετητής, με αποτέλεσμα αυτός που είναι για κάποιον τρομοκράτη, για κάποιον άλλο είναι μαχητής της ελευθερίας. Ο όρος σήμερα πάσχει από την τάση επέκτασής του, με την παρεϊσφρηση νέων εννοιών, όπως πχ η ναρκοτρομοκρατία, γεγονός που δυσκολεύει στην δημιουργία κοινής αντίληψης μεταξύ των διανοητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΗΣ

1. Εισαγωγή

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τους λόγους που οδηγούν ένα άτομο στο να γίνει τρομοκράτης, το κοινωνικό του υπόβαθρο, τη διαδικασία που ακολουθείται στη ριζοσπαστικοποίηση, τη στρατολόγηση καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι τρομοκράτες δικαιολογούν τις πράξεις τους.

¹⁹ Defining Terrorism: Is one man's Terrorist another man's freedom fighter? Police Practice and Research, 2002, Vol 3, pp 287-304.

2. Η Κοινωνική Προέλευση των Τρομοκρατών

Οι τρομοκράτες προέρχονται από όλο το φάσμα του κοινωνικού συνόλου. Είναι δυνατόν να είναι περιθωριακοί, που εργάζονται σε υποτιμητικά επαγγέλματα, με προϊστορία στην παραβατικότητα και στην παρανομία «...απ' τα κοινωνικά εκείνα στρώματα όπου ευνοείται ο «σκοταδισμός» (αναλφάβητοι, ηλικιωμένοι, κάτοικοι αγροτικών περιοχών και τόσοι άλλοι...)» όπως μας λέει ο Gilles Kepel²⁰ ή από την άλλη, να είναι άτομα μεγαλοαστικής τάξης, υψηλής πνευματικής κουλτούρας και ακαδημαϊκής μόρφωσης. Άλλοι μπορεί να είναι υπερβολικά ορθόδοξοι στα θρησκευτικά πιστεύω, απόλυτα αφοσιωμένοι και αφιερωμένοι, εν αντιθέσει με κάποιους, που χαρακτηρίζονται ως κοσμικοί, λάτρεις των γρήγορων αυτοκινήτων, του αθλητισμού και της ροκ μουσικής, οι οποίοι ξαφνικά γίνονται πιστοί αλλά μαχητές των σύγχρονων θρησκευτικών κινήματων. Ως παράδειγμα της πρώτης περίπτωσης, μπορούμε να αναφέρουμε τον Richard Reid, βρετανικής καταγωγής, τον βομβιστή με τα παπούτσια²¹, ο οποίος επιχείρησε να ανατινάξει ένα αεροπλάνο στις ΗΠΑ. Από μαθητής ήταν παραβατικός, όχι ιδιαίτερα έξυπνος και επιρρεπής στην παρανομία, η οποία τον οδήγησε από τα αναμορφωτήρια στη φυλακή, όπου γνώρισε και ασπάσθηκε το Ισλάμ, στρατολογήθηκε από την Al Qaeda και ανέλαβε την αποστολή αυτοκτονίας. Ή την περίπτωση της Hasna Aït Boulahcen, το «party girl», που από τη μία στιγμή στην άλλη, συνδέθηκε με τον Ισλαμισμό και τις επιθέσεις στο Παρίσι²². Από την άλλη έχουμε την περίπτωση του Ahmed Saeed Sheikh, Πακιστανικής καταγωγής, ο οποίος γεννήθηκε στην Αγγλία, σπούδασε στο London School of Economics και είχε όλες τις προϋποθέσεις να εξελιχθεί σε ένα υγιές μέλος της Βρετανικής κοινωνίας. Αντ' αυτού, προτίμησε ως φοιτητής να μεταβεί στο Πακιστάν και να ενταχθεί στους κόλπους της Al- Qaeda, όπου γνώρισε τον αρχιτέκτονα τη 11^{ης} Σεπ, Khalid Sheikh Mohammed. Επιστρέφοντας, απήγαγε και δολοφόνησε τον δημοσιογράφο της Wall Street, Daniel Pearl²³.

3. Οι Λόγοι που Οδηγούν στην Τρομοκρατία

α. Οι λόγοι που κάποιος γίνεται τρομοκράτης είναι κοινότυποι. Έχουν σχέση με το τί κάνουν οι φίλοι ή ο κοινωνικός περίγυρος του δράστη. Οι κοινωνικές σχέσεις που διαμορφώνονται στην δουλειά, σε αθλητικές ομάδες, σε θρησκευτικές ή άλλες δραστηριότητες αναψυχής, αποτελούν το πρόσφορο έδαφος για να στρατολογηθεί όχι ένας, αλλά ολόκληρες ομάδες από νεαρά άτομα. Επιπλέον σημαντικό ρόλο παίζει το διαδίκτυο και οι εφαρμογές κοινωνικής δικτύωσης, αφού στο δαιδαλώδες περιβάλλον, μπορεί κάποιος να συναντήσει δια μέσω ιστοσελίδων, άτομα με ίδιες αντιλήψεις και πεποιθήσεις, να μοιραστεί την απογοήτευση και τον θυμό και να δεσμευτεί για κοινή δράση προκειμένου να αλλάξει καθετί το οποίο θεωρεί λάθος στην κοινωνία. Σε κάποιες περιπτώσεις, η πρώτη γενεά μεταναστών αποτελεί τους σπόρους στο μύλο της τρομοκρατίας, αφού έχουν αποκοπεί από την παράδοση τους, είτε είναι θρησκευτική ή εθνική και αισθάνονται τον εαυτό

²⁰Gilles Kepel, Η Επιστροφή του Θεού: Ισλαμικά, χριστιανικά, εβραϊκά κινήματα στην επανάκτηση του κόσμου σελ17 Μετάφραση από τα γαλλικά: Γ. Φασουλάκης εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ.

²¹ BBC NEWS Who is Richard Reid? <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk/1731568.stm>.

²² Kim Willsher, Hasna Aït Boulahcen: 'party girl' killed in Paris terror siege, The Guardian, (Nov 2015).

²³ BBC NEWS Profile Omar Saeed Sheikh <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk/1804710.stm>

τους να παραπαίει μεταξύ δυο κοινοτήτων, αυτή των προγόνων και αυτή στην οποία έχουν υιοθετηθεί και δεν αισθάνονται ότι έχουν αφομοιωθεί. Αυτή η κατάσταση τους οδηγεί στο περιθώριο και την αποξένωση, προς την τρομοκρατία και σε ριζοσπαστικές απόψεις για να εκφράσουν την απογοήτευσή τους, το μίσος για το νέο τους σπίτι, ενώ διακηρύσσουν πίστη και δέσμευση για την παραδοσιακή τους πατρίδα, αυτή των γονιών τους.

β. Ένας άλλος λόγος που οδηγεί κάποιον να γίνει τρομοκράτης είναι ο θαυμασμός ή έλξη για συγκεκριμένα τρομοκρατικά κινήματα ή για τους ηγέτες τους και για τον αγώνα κάθαρσης τον οποίο διεξάγουν. Έτσι τα άτομα επιθυμούν να γίνουν συμμετοχοί σε αυτόν τον αγώνα εναντίον του κοινού εχθρού ή ακόμα και να ακολουθήσουν τα βήματα των ινδαλμάτων τους και να ηγηθούν και συνεχίσουν τη μάχη. Σημαντικό ρόλο τέλος παίζουν τα θρησκευτικά κινήματα που εμφανίστηκαν από το 1975 και ύστερα, με σκοπό να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο της θρησκείας στη ζωή του ανθρώπου. Η σύγχρονη φιλελεύθερη ή μαρξιστική κοινωνία και ο μοντερνισμός, έχουν αποτύχει να δημιουργήσουν αξίες, αφού δεν έχουν σαν βάση τον Θεό, ενώ προάγουν τον καταναλωτικό εγωισμό και την καταπίεση. Οι οπαδοί αυτών των κινήματων μοιάζουν περισσότερο με τους «προλεταροειδείς διανοούμενους» του Max Weber, που σαν στόχο έχουν την αμφισβήτηση της κοινωνίας.

4. Πώς Βλέπουν οι Τρομοκράτες τον Εαυτό τους

Ενώ εμείς βλέπουμε τους τρομοκράτες ως προσωπικότητες που προκαλούν αναίτια, άσκοπη, αδιάκριτη, άνανδρη βία, αυτοί θεωρούν πως διεξάγουν πόλεμο. Ως εκ τούτου δεν είναι τρομοκράτες, αλλά πρόθυμοι πολεμιστές, που πήραν τα όπλα εναντίον εχθρών, που δεν πολεμούν δίκαια ή επιχειρούν να τους καταστρέψουν. Αυτή η αίσθηση της δικαίωσης, ο αλτρουισμός και η πεποίθηση για το δίκαιο του πολέμου, επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό τους ότι είναι μαχητές της ελευθερίας (freedom fighters), όρος που διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Menachem Begin, ηγέτη της ισραηλινής οργάνωσης Irgun²⁴. Για αυτούς τους στρατιώτες της λύτρωσης (soldier of liberation), η άκρατη βία δεν μπορεί να θεωρηθεί τρομοκρατία. Αντιθέτως με τη Μανιχαϊστική άποψη «είτε είσαι με εμάς είτε με τους άλλους», θεωρούν τρομοκρατία τις πράξεις οι οποίες στρέφονται εναντίον τους. Οι αντίπαλοί τους είναι όχι μόνο πλανεμένοι αλλά εκπροσωπούν το απόλυτο κακό, και πέραν της λύτρωσης, ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης είναι η απόλυτη βία. Οι απώλειες των άμαχων που πεθαίνουν σε αυτόν τον αγώνα δεν είναι δυνατόν να αποφευχθούν και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της νίκης και αυτό δικαιολογεί και δικαιώνει τον πόλεμο.

5. Η Τρομοκρατία ως Ψυχολογικό Φαινόμενο

Η τρομοκρατία στη βάση της αποτελεί ένα ψυχολογικό φαινόμενο, στηριζόμενο στο γεγονός ότι αποτελεί προσπάθεια να προκαλέσει τρόμο σε ένα άτομο ή σε ένα πληθυσμό. Ειδικά σήμερα αποτελεί ένα πεδίο έρευνας για τους ψυχολόγους, οι οποίοι προσπαθούν να εξετάσουν τη συμβολή της προδιάθεσης

²⁴ David Rapport, The Four Waves of Modern Terrorism.

στο πλαίσιο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ενός ατόμου, σε αντιδιαστολή με τον ρόλο, που παίζει το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζει ο δράστης. Αναφορικά όμως με τους τρομοκράτες, υπάρχουν κάποιες εσφαλμένες αντιλήψεις. Πρώτα απ' όλα ως άτομα, δεν είναι ψυχολογικά ασθενείς, ούτε ανήθικοι και αν συγκρίνουμε το προφίλ τους, θα διαπιστώσουμε πως δεν διαφέρουν από τους κανονικούς ανθρώπους. Επιπλέον όλοι θεωρούμε ότι έχουν απεμπλακεί από την ηθική, όπως όμως την αντιλαμβανόμαστε ως μέλη της ευρύτερης κοινωνίας και όχι εντός της τρομοκρατίας.

6. Ποια είναι τα Στάδια της Τρομοκρατίας

α. Η διαδικασία, την οποία περνά ένα άτομο προκειμένου να οδηγηθεί στην τρομοκρατία, εξηγείται σχεδιαγραμματικά από τον καθηγητή Fathali Moghaddam, με την σκάλα της τρομοκρατίας των 5 επιπέδων²⁵. Στο 1ο επίπεδο βρίσκεται το σύνολο των ανθρώπων και ειδικότερα αν αναφερθούμε στους Μουσουλμάνους αυτό μεταφράζεται σε περίπου 1.4 δις ανθρώπους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν την ζωή, την οικογένεια, την εργασία και τι καθημερινές δραστηριότητες της ζωής, όπως και οι υπόλοιποι κάτοικοι του πλανήτη. Τα άτομα στο ισόγειο προσπαθούν να προοδεύσουν ατομικά και συλλογικά, να βελτιώσουν την οικονομική και επαγγελματική τους κατάσταση, μέσα από την καθημερινή βιοπάλη.

β. Όσοι από αυτούς είναι δυσαρεστημένοι από τη ζωή τους, ανεβαίνουν στο 1^ο επίπεδο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι βλέπουν τον εαυτό τους ως τρομοκράτη. Σε πολλά μέρη του κόσμου, όπως η Μέση Ανατολή ή η Νότια Αφρική, το 60% αυτών των ατόμων είναι κυρίως νέοι κάτω των 25 ετών, οι οποίοι βιώνουν έντονο ανταγωνισμό στους τομείς της εκπαίδευσης και της εργασίας και οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες. Εκτιμάται από τον καθηγητή Fathali Moghaddam, ότι περίπου 25 εκατ. μουσουλμάνοι στην Δυτική Ευρώπη βιώνουν έντονο και άνισο ανταγωνισμό προκειμένου να εξασφαλίσουν πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση και σε επαγγέλματα τα οποία παρέχουν καταξίωση στην κοινωνία. Στο 1^ο όροφο, η συμπεριφορά των ατόμων χαρακτηρίζεται από την ανάγκη κοινωνικής δικτύωσης και προόδου στον τομέα της εργασίας, στο σχολείο, στην επαγγελματική αποκατάσταση, στην ατομική και οικογενειακή πρόοδο γενικά. Κάποιοι από αυτούς λόγω του ανταγωνισμού αισθάνονται απογοήτευση, αφού βλέπουν ότι οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες, ενώ βιώνουν την άδικη συμπεριφορά τη κοινωνίας και μεταπηδούν στο δεύτερο όροφο.

γ. Εκεί ο ψυχολογικός παράγοντας εστιάζεται στην μετατόπιση των εχθρικών συναισθημάτων, μια διαδικασία που βιώνει ο καθένας από εμάς καθημερινά (πχ επιστρέφω εκνευρισμένος και κουρασμένος από τη δουλειά λόγω του αφεντικού μου και ξεσπάω στο παιδί μου). Αυτό το φαινόμενο της μετατόπισης των εχθρικών συναισθημάτων στον Μουσουλμανικό κόσμο χειραγωγείται από συγκεκριμένες μουσουλμανικές ομάδες, οι οποίες κατηγορούν τις ΗΠΑ ή το Ισραήλ ή

²⁵ Moghaddam, F. M., Warren, Z., & Love, K.: Religion and the Staircase to Terrorism (By permission of Guilford Publications), Religion and the Staircase to Terrorism, pp. 632-648

γενικά τον Δυτικό κόσμο. Έτσι υπάρχουν κάποιοι τον οποίων η απογοήτευση συνοδεύεται και από δυσφορία για την κατάσταση την οποία βιώνουν και θέλουν να διοχετεύσουν το θυμό τους σε συγκεκριμένους στόχους, οπότε ανεβαίνουν στον 3^ο όροφο της τρομοκρατίας.

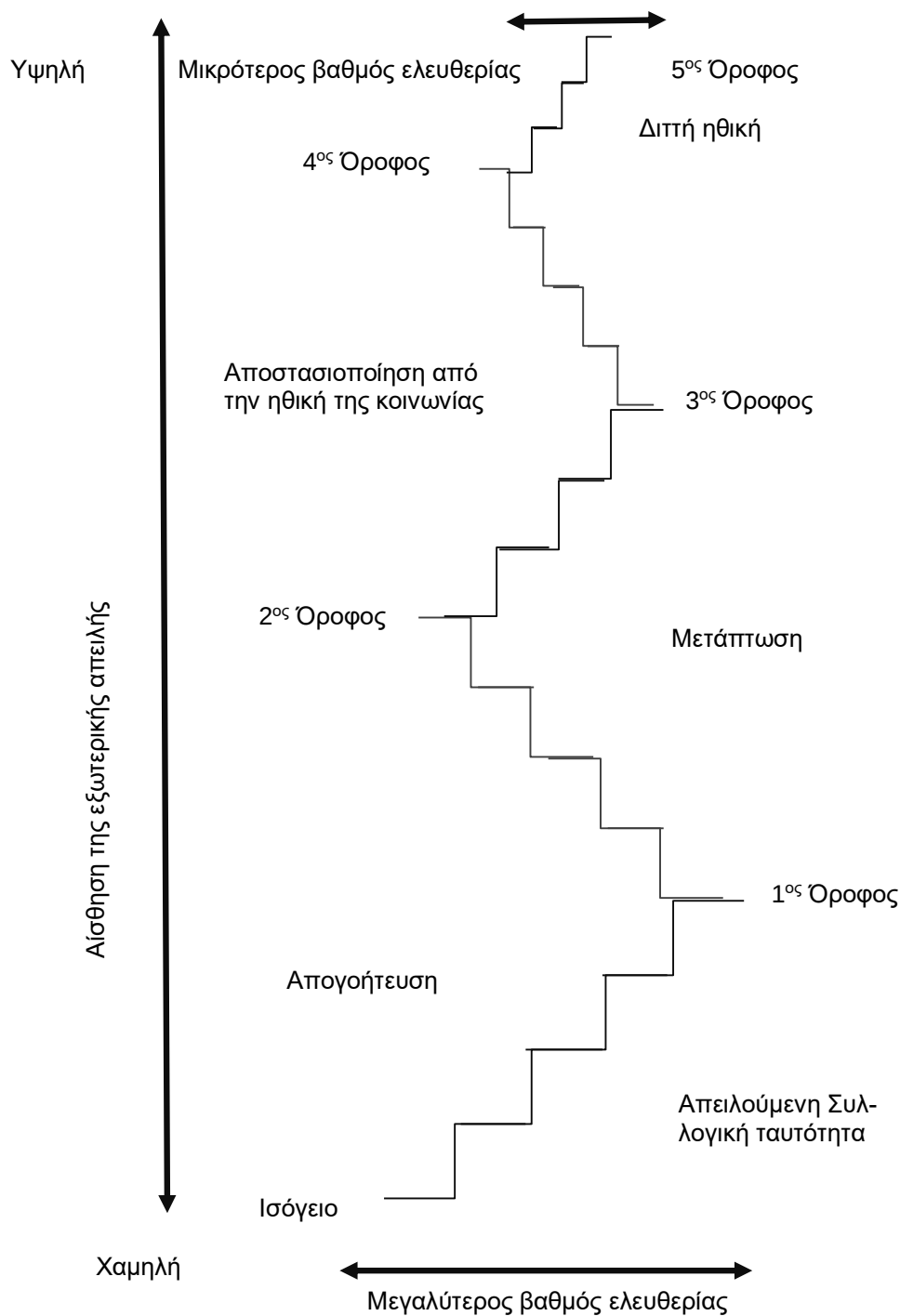
δ. Εκεί εκτελείται η ψυχολογική διεργασία που έχει σχέση με τη πτώση των ηθικών φραγμών, που αφορούν την αφαίρεση ζωής και την αλλαγή της φύσης της ηθικής, έτσι ώστε να γίνεται αποδεκτό πως η τρομοκρατία υπό ορισμένες συνθήκες είναι δίκαια, υπό το πρίσμα της λογικής «αφού δεν δύνασαι να τους πολεμήσεις με άλλο τρόπο, η τρομοκρατία είναι νόμιμη» ή αλλιώς «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Η μετάβαση ενός ατόμου στο 3^ο όροφο, δεν σημαίνει απαραίτητα πως αυτό θα γίνει τρομοκράτης, αλλά απλώς πως υφίσταται μια σημαντική διαφοροποίηση στη συμπεριφορά του -άλλωστε είναι συχνό το φαινόμενο ανθρώπων που εκτοξεύουν απειλές αλλά ποτέ δεν τις πραγματοποιούν. Ειδικά στις Μουσουλμανικές κοινωνίες, όπου η Δύση έχει εισβάλει με την τεχνολογία, τη μουσική, την τέχνη, την αρχιτεκτονική, τον κινηματογράφο, το φαγητό, το σύστημα εκπαίδευσης, την ηθική, τη θέση της γυναίκας, σημαντικό ρόλο παίζει η «ταυτότητα», ο αυτοπροσδιορισμός «What sort of person am I?»²⁶ και πως αντιλαμβάνεται το άτομο τις απειλές εναντίον της προσωπικότητάς και της αυθεντικότητάς του όχι μόνο σε ατομικό αλλά και σε συλλογικό επίπεδο. Το αίσθημα της επιβίωσης κυριαρχεί ενάντια σε απειλές και πράξεις που εκλαμβάνονται άδικες αφού σκοπό έχουν την εκμηδένιση της προσωπικότητας, για παράδειγμα οι Μουσουλμάνοι αισθάνονται ότι απειλούνται από την ανάδειξη του ρόλου της γυναίκας όπως έχει διαμορφωθεί στην σύγχρονη εποχή και την ισότητα των δύο φύλων.

ε. Στον 4^ο όροφο η ψυχολογική διεργασία, υπό την επήρεια έντονης απογοήτευσης, εστιάζεται στην κατηγορηματική σκέψη, η οποία κατηγοριοποιεί Μανιχαϊστικά την κοινωνία, βάζοντας αντιμέτωπα το «εμείς» με το «αυτοί» ή το «καλό» με το «κακό». Από τη μία πλευρά τάσσονται οι συνετοί, οι ηθικοί και οι λογικοί (in-groups) και από την άλλη οι περιθωριακοί (outgroups), οι απάνθρωποι, οι αμαρτωλοί ή οτιδήποτε ακόμα μπορεί να τους προσάψουν προκειμένου να δικαιολογηθεί η νομιμότητα εξόντωσής τους. Αυτή η συμπεριφορά δεν απαντάται μόνο στην τρομοκρατία, αλλά υπάρχουν πολλά ιστορικά παραδείγματα, όπως στη περίπτωση της Εικονομαχίας, όπου μερίδα χριστιανών αντιμετωπίστηκε, εκδιώχθηκε και θανατώθηκε από το κράτος, με τη ταμπέλα του αιρετικού. Σε αυτό το επίπεδο, ο στόχος έχει αποσαφηνιστεί και είναι ξεκάθαρος.

στ. Το τελευταίο βήμα στην κλίμακα της τρομοκρατίας αποτελεί η μετάβαση στο 5^ο όροφο και ο παραμερισμός οποιονδήποτε ηθικών ανασταλτικών μηχανισμών κατευθύνουν τι πράξεις των ατόμων και έχουν σχέση με την αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής. Για να το πετύχουν αυτό οι τρομοκράτες ταυτοποιούν τα θύματα-στόχους με την αμαρτία, η οποία απειλεί την ύπαρξη τους. Αυτή είναι δυνατόν να λυτρωθεί μόνο με το θάνατο και σε αυτή θα κατευθυνθεί το δίκαιο μένος τους.

²⁶ Fathali M. Moghaddam, "From the Terrorists' Point of View: What They Experience and Why They Come to Destroy," Praeger International Security, 2006. σελ 13-32 και 42-44.

ΒΗΜΑΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ

- Η βία λαμβάνεται ως μόνη επιλογή.
- Ανασταλτικοί μηχανισμοί παραμερίζονται.
- Αποκτήνωση των περιθωριακών θρησκευτικών ομάδων.
- Έλλειψη ηθικών φραγμών και σύγκριση μεταξύ εμείς-αυτοί, καλό-κακό, παράδεισος-κόλαση.
- Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα.
- Αποσαφήνιση του εχθρού.
- Μεγάλη ανισότητα μεταξύ κοινωνικών ομάδων.
- Εκλαμβάνεται αδικία από το κοινωνικοπολιτικό σύστημα.
- Γενική ανησυχία, ο εχθρός είναι ασαφής.
- Οι θρησκευόμενοι αισθάνονται ότι απειλούνται.

Εικόνα 3 Η Κλίμακα της Τρομοκρατίας. Πηγή: F. Moghaddam

7. Ριζοσπαστικοποίηση

α. Με την έννοια «ριζοσπαστικοποίηση» εννοούμε την διαδικασία, η οποία ακολουθείται για να γίνει κάποιος εξτρεμιστής, με την ακραία βίαια έκφραση του, χωρίς να αποκλείει μόνο την έκφραση ακραίων ιδεών, που απέχουν πολύ από την τάση που επικρατεί στην κοινωνία. Έτσι συνήθως όταν μιλάμε για ριζοσπαστικοποίηση οι γνώμες δίστανται αν αφορά μόνο μια αγνή, ιδεολογική διαδικασία ακραίων ιδεών ή μιλάμε για ένα δρόμο που οδηγεί στη βία. Για αυτό άλλωστε πολλοί αναλυτές στις ΗΠΑ προσθέτουν το επίθετο «βίαιος», όταν μιλούν για «πολιτική και μέτρα αντιμετώπισης του εξτρεμισμού» (countering violent extremism) προκειμένου να διαχωρίσουν τις δύο έννοιες. Οι ακριβείς λόγοι και οι αιτίες, που οδηγούν ένα άτομο στη τρομοκρατία δεν έχουν διευκρινισθεί πλήρως, καθώς δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο παγκόσμιο μοτίβο ή πλαίσιο, που να μπορεί να απαντήσει στο ερώτημα, τι οδηγεί στην τρομοκρατία ένα νέο από τη Σομαλία, σε σχέση με ένα συνομήλικό του απόγονο 3^{ης} γενιάς πακιστανών που ζει στο Λονδίνο.

β. Υπάρχουν όμως μερικές ενδείξεις στις οποίες περιλαμβάνονται, πρώτον το αίσθημα της απογοήτευσης, που προέρχεται είτε από μία πολιτική/κοινωνική ή μία προσωπική κρίση του ατόμου, η οποία τον κάνει πιο δεκτικό σε νέες ιδέες. Δεύτερον η ύπαρξη μίας ελκυστικής ιδεολογίας, η οποία μπορεί να απορροφήσει τη δυσφορία του και να την κατευθύνει σε συγκεκριμένη κατεύθυνση. Τέλος η ιδέα της μαζικής κινητοποίησης και η ανάγκη να αποτελεί κάποιος μέρος ενός ευρύτερου συνόλου ή μιας ομάδας, της οποίας τα μέλη έχουν στενές προσωπικές σχέσεις και μέσω της οποίας θα εξάγει τον επικίνδυνο ακτιβισμό του. Ένα παράδειγμα του φαινομένου της ομάδας²⁷, που χαρακτηρίζει τις τρομοκρατικές οργανώσεις, περιγράφει η Donatella della Porta, ως απότοκο των μελετών της, επικεντρωμένο σε αριστερές οργανώσεις της δεκαετίας '70 και '80. Σημείο κλειδί για την είσοδο ενός ατόμου σε μία τρομοκρατική οργάνωση και στη συνέχεια συνδετικό στοιχείο, ήταν η στενή προσωπική σχέση που προϋπήρχε με ένα μέλος της. Η θρησκεία ως ιδεολογία δεν είναι πρόβλημα αλλά μπορεί να αποδειχθεί προβληματική, εφόσον μεταστρέφεται από την αγνή πνευματική σφαίρα και υποτάσσεται στο βασίλειο της πολιτικής²⁸. Τότε γίνεται άκαμπτη και ισχυρή στα χέρια κάποιων, των οποίων τα λόγια αντιμετωπίζονται ως θεόπνευστα και το ακροατήριο δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι είναι «ανθρώπων έργα». Από την άλλη, οι θρησκείες διαφέρουν από τις ιδεολογίες στο γεγονός ότι προσφέρουν «σωτηρία» και κάποιες επιβραβεύουν τις πράξεις σε αυτό τον κόσμο με μετά-θάνατο ανταλλάγματα. Έτσι η βίαιη πράξη ενός «βομβιστή αυτοκτονίας», όπως πιστεύει αυτός, είναι δυνατόν να τον οδηγήσει στον παράδεισο, κάτι όμως που δεν πιστεύει ένας Μαρξιστής.

8. Ριζοσπαστικοποίηση και Διαδίκτυο

Ρόλο στην ριζοσπαστικοποίηση των ατόμων σύμφωνα με τον Mark Sageman ψυχίατρο και πρώην συνεργάτη της CIA, παίζει το διαδίκτυο και όπως με τη θρησκεία μπορούμε να πούμε, πως δεν είναι αυτό καθαυτό το πρόβλημα,

²⁷ Donatella della Porta, Social movements, political violence, and the state COLLECTIVE IDENTITIES AND VIOLENCE σελ 201-210.

²⁸ Mark Juergensmeyer, Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence Preface and Acknowledgments και Κεφ 1 Terror and God σελ 3-18.

αλλά μπορεί να αποδειχθεί προβληματικό. Αυτό συμβαίνει διότι, ο ρόλος του δεν περιορίζεται στην διακίνηση πληροφοριών, άλλα τα τελευταία χρόνια έχει αποδειχθεί πως λειτουργεί ως περιβάλλον κοινωνικής δικτύωσης, όπου άτομα από όλο τον κόσμο αναπτύσσουν ισχυρούς δεσμούς, χωρίς να έχουν προσωπική επαφή²⁹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αναφέρει ο καθηγητής Peter Neumann, αποτελεί η περίπτωση βρετανού ο οποίος συνελήφθη από την MI7, πριν αναχωρήσει για το Ιράκ, με σκοπό να συμμετάσχει σε επίθεση αυτοκτονίας. Κατά την διάρκεια της δίκης παραδέχθηκε ότι, στρατολογήθηκε δια μέσω ενός forum από πέντε αγνώστους, τους οποίους ποτέ δεν είχε συναντήσει και δεν γνώριζε τα πραγματικά τους ονόματα³⁰, πλην όμως είχε συνδεθεί συναισθηματικά μαζί τους. Τον ρόλο όμως του διαδικτύου θα τον εξετάσουμε εκτενέστερα σε ιδιαίτερο κεφάλαιο παρακάτω.

9. Αντιμετώπιση του Φαινομένου της Ριζοσπαστικοποίησης

α. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ριζοσπαστικοποίησης τα κράτη συνήθως ακολουθούν βραχυπρόθεσμες πολιτικές, οι οποίες περιορίζονται κυρίως στα άτομα τα οποία έχουν περάσει το 4^ο επίπεδο, έχουν ήδη ταυτοποιηθεί ως τρομοκράτες και είναι έτοιμοι να αναλάβουν ενεργό δράση, αν ήδη δεν έχουν λάβει μέρος σε τρομοκρατική ενέργεια. Η πολιτική όμως, θα πρέπει να είναι μακροπρόθεσμη και να αποβλέπει στο να αποτρέπει τα άτομα να κινούνται πέραν του 3^{ου} επιπέδου, στο οποίο μεταλλάσσεται η ηθική του ατόμου³¹. Βέβαια μέσα σε μία τρομοκρατική οργάνωση, κατά τον καθηγητή Fathali M. Moghaddam, συναντούμε διάφορες προσωπικότητες, με διαφορετικούς ρόλους, οι οποίοι βρίσκονται και σε διαφορετικά επίπεδα. Ο σημαντικότερος χαρακτήρας είναι «η πηγή της έμπνευσης», «source of inspiration» κάποιος σαν τον Osama bin Laden, που ως προσωπικότητα έλκει και κατευθύνει οπαδούς, ενώ άλλες ειδικότητες είναι, ο διαχειριστής δικτύου «networker», ο εξειδικευμένος «expert», ο επικεφαλής ενός πυρήνα «cell manager», ο τοπικός ταραχοποιός και καθοδηγητής «local agitator and guide», το τοπικό μέλος ενός πυρήνα «local cell member», ο αναλώσιμος «fodder» και ο χρηματοδότης «fund raiser»³². Όλοι οι παραπάνω βρίσκονται σκορπισμένοι στην κλίμακα της τρομοκρατίας και σε διάφορα επίπεδα, χωρίς απαραίτητα να μεταβαίνουν υποχρεωτικά όλοι στον 5^ο όροφο. Για παράδειγμα, ο χρηματοδότης ή ο διαχειριστής δικτύου, που έχει ως αποστολή να κατευθύνει άτομα με ριζοσπαστικές απόψεις, για να γίνουν ενεργοί τρομοκράτες ή ο εξειδικευμένος, που περιορίζεται στην τεχνική υποστήριξη, σπανίως ανεβαίνουν πέραν του 3^{ου} ορόφου. Έτσι οι δράσεις πρέπει να είναι προσαρμοσμένες ανάλογα με τα καθήκοντα και συντονισμένες όσο και κατευθυνόμενες προκειμένου να αδρανοποιήσουν επιτυχώς ένα δίκτυο.

²⁹ Marc Sageman, The Next Generation of Terror, στο Foreign Policy http://foreignpolicy.com/2009/10/08/the-next-generation-of-terror/?wp_login_redirect=0

³⁰ <http://terrorism3counterterrorism.wordpress.com/2014/11/21/radicalization-of-terrorism-part-ii/>

³¹ The New Global American Dilemma and Terrorism Fathali M. Moghaddam Political Psychology, Vol. 30, No. 3, 2009 Georgetown University

³² Fathali M. Moghaddam, How Globalization Spurs Terrorism, σελ. 15 και, "From the Terrorists' Point of View: What They Experience and Why They Come to Destroy," σελ 101-112 Praeger International Security, 2006.

β. Τα προβλήματα εστιάζονται κυρίως στα δημοκρατικά καθεστώτα, όπου η ελευθερία του λόγου και της διακίνησης των ιδεών είναι βάση Συντάγματος θεμελιωμένη³³. Έτσι, αν για παράδειγμα στην Ελλάδα επιχειρήσουμε να ελέγξουμε τις απόψεις που διακινούνται στο forum <http://islamforgreeks.org> και να φιμώσουμε την ιστοσελίδα, η πράξη αυτή θα εκληφθεί από την κοινή γνώμη ή μέρος των πολιτικών κομμάτων, ως προσπάθεια στέρησης της ελευθερίας έκφρασης. Στην Ευρώπη, για την αντιμετώπιση του θέματος εφαρμόζονται διάφορα προγράμματα όπως το EXIT³⁴ ή τα CHANNEL³⁵ και PREVENT³⁶ PROGRAMMES στη Γερμανία και στην Μ. Βρετανία αντίστοιχα, με σκοπό την επανένταξη μουσουλμάνων πολιτών, οι οποίοι είχαν οδηγηθεί στο βίαιο εξτρεμισμό και επιθυμούν να επανενταχθούν στις κοινωνίες. Τα προγράμματα αυτά δεν είναι πάντα επιτυχή και ειδικά το PREVENT δέχθηκε δριμεία κριτική, για το γεγονός ότι τελικά χρηματοδότησε τόσο τις ισλαμικές μετριοπαθείς οργανώσεις, όπως η Quilliam Foundation (<http://www.quilliamfoundation.org>) όσο και ακραίες Σαλαφιστικές με αποτέλεσμα οι δράσεις του να αλληλοαναιρούνται³⁷.

10. Συμπεράσματα

Οι διαδικασίες, δια μέσω των οποίων γίνεται κάποιος τρομοκράτης, δεν είναι εύκολο να απομονωθούν. Ιδιαίτερο ρόλο παίζει το περιβάλλον, μέσα στο οποίο βιώνει την ολοκλήρωση του ως οντότητα το άτομο, υπό το πρίσμα των μεταφυσικών του αναζητήσεων και ο τρόπος με τον οποίον το αντιμετωπίζουν, τα άλλα μέλη της κοινωνίας. Η ριζοσπαστικοποίηση είναι ένας δρόμος που οδηγεί στη βία και σε αυτόν σημαντικό ρόλο, ειδικά στις δυτικές κοινωνίες, παίζει και το διαδίκτυο. Για την αντιμετώπιση της, τα δημοκρατικά δυτικά κράτη που φιλοξενούν μέλη οργανώσεων, πρέπει να αναλάβουν μακροπρόθεσμες δράσεις, που να απευθύνονται στα άτομα ανάλογα με τη συμμετοχή και τον ρόλο τους σε μία τρομοκρατική ομάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε με τις στρατηγικές τις οποίες χρησιμοποιούν οι τρομοκρατικές οργανώσεις και αν υφίστανται τέτοιες, προκειμένου να πετύχουν τους στόχους. Δεύτερον με τους παράγοντες που αποδυναμώνουν ή ενισχύουν αυτές και για ποιους λόγους οι στρατηγικές χαρακτηρίζονται μάλλον συντηρητικές, χαμηλού κόστους. Τέλος, γιατί ουσιαστικά οι τρομοκράτες δεν χρησιμοποιούν ιδιαίτερα υψηλή τεχνολογία σε σχέση με το σύγχρονο περιβάλλον πολέμου.

³³ Andreas Gofas, The Terrorism-Democracy Nexus and the Trade-Off Between Security and Civil Liberties στο International Politics in Times of Change (2012) N. Tzifakis (ed.), Springer.

³⁴ Had It with Jihad: Germany to Launch Exit Program for Militant Islamists <http://www.spiegel.de/international/germany/had-it-with-jihad-germany-to-launch-exit-program-for-militant-islamists-a-702103.html>

³⁵ Channel: Protecting vulnerable people from being drawn into terrorism A guide for local partnerships October 2012 HM Government

³⁶ Prevent Strategy 2011 HM Government.

³⁷ The Prevent strategy: a textbook example of how to alienate just about everybody <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/terrorism-in-the-uk/7540456/The-Prevent-strategy-a-textbook-example-of-how-to-alienate-just-about-everybody.html>

2. Στρατηγικοί Στόχοι

α. Το ερώτημα, αν όλα τα τρομοκρατικά κινήματα, που έδρασαν κατά καιρούς, ακολουθούσαν κάποια στρατηγική, έχει απασχολήσει πολλούς διανοητές³⁸. Αν εξετάσουμε τα απελευθερωτικά κινήματα μπορούμε να πούμε, πως ο στόχος της τρομοκρατίας περιοριζόταν μόνο στην αποτίναξη του αποικιοκρατικού ζυγού και δεν ακολουθούσε απόλυτα κάποια στρατηγική, ενώ από την άλλη, όπως αναφέρει ο καθηγητής Bowyer Bell, πολλά τρομοκρατικά χτυπήματα συνέβησαν απλώς προς χάριν της φήμης³⁹. Οι στόχοι μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με διάφορους τρόπους, καθότι τα άτομα ή οι ομάδες ιεραρχούν και βάζουν τις δικές τους προτεραιότητες, όπου οι ευρύτεροι στόχοι οδηγούν σε άμεσους σκοπούς, οι οποίοι μετατρέπονται στο τακτικό επίπεδο σε ακριβείς στόχους. Αν και οι απόλυτοι στόχοι των τρομοκρατών αλλάζουν κατά καιρούς, μπορούμε να τους συνοψίσουμε, κατά τους Andrew Kydd και Barbara Walter, στους επικρατέστερους: αλλαγή του καθεστώτος, αλλαγή συνόρων, αλλαγή πολιτικής, έλεγχο της κοινωνίας και διαχείριση του status quo⁴⁰. Επιπλέον υπάρχουν τρομοκρατικές ομάδες που ενεργούν κατά στρατηγικό τρόπο, όμως πολλές φορές αυτή η δράση, απευθυνόμενη στο εσωτερικό ακροατήριο, αναλώνεται στον ανταγωνισμό (outbidding) και την ηγετική επικράτηση έναντι άλλων ομάδων (πχ Hamas και Fatah) και όχι στον εχθρό και για αυτό το λόγο κατά βάση δεν είναι ισχυρή. Από τη μελέτη άλλων τρομοκρατικών οργανώσεων παρατηρείται, πως ενεργούν με πιο οργανωμένο τρόπο, όπως φαίνεται από τα λόγια ενός μέλους του IPA «...Δεν σκοτώνεις απλά ανθρώπους μόνο για να τους σκοτώσεις»⁴¹, γεγονός το οποίο σημαίνει πως η βία εξυπηρετεί κάποιο λόγο, είναι συνδεδεμένη με έναν ευρύτερο σκοπό και όχι απλώς στην εξωτερίκευση του μένους.

β. Για ένα μεγάλο μέρος εξτρεμιστικών οργανώσεων, η τρομοκρατία δεν αποτελεί την λύση και η καταφυγή σε αυτή θεωρείται αναποτελεσματική στρατηγική, κυρίως γιατί δεν επιτυγχάνεται πάντα ο στόχος, ενώ το κόστος είναι τεράστιο, όπως για παράδειγμα το πολιτικό αποτέλεσμα της δράσης της 17 Νοε, σε σχέση με την επιτυχή εξάρθρωση της οργάνωσης. Έτσι πολλές οργανώσεις επιχειρούν κάποιες φορές με ειρηνικές διαμαρτυρίες ή άλλες με βίαιες διαδηλώσεις, να κερδίσουν κοινωνικοπολιτικές αλλαγές, δια μίας μεγάλης μαζικής κινητοποίησης. Αυτές οι δράσεις είτε καταστέλλονται δραστηκά από τις κυβερνήσεις είτε ξεθυμαίνουν από το ίδιο το πλήθος, που δεν θέλει να εμπλακεί σε κλιμάκωση, γιατί δεν πιστεύει στους στόχους των τρομοκρατών. Υπάρχει όμως περίπτωση, η δυναμική τους να αυξηθεί δραματικά και να οδηγήσουν σε ανταρτοπόλεμο, όπως για παράδειγμα το κίνημα του Mao ή του Che Guevara, ενώ άλλες ομάδες παραμένουν μικρές σε μέγεθος και εστιάζονται στην προσβολή ευκαιριακών στόχων. Αυτές οι στρατηγικές δεν πρέπει να εξετάζονται μεμονωμένα, αλλά πάντα υπάρχει το ενδεχόμενο συνέργειας με σκοπό την επίτευξη ενός ευρύτερου πολιτικού στόχου και συνοψίζονται στην φθορά (attrition), στον εκφοβισμό (intimidation), στην επιθετική πρόκληση (provocation), στην καταστροφή (spoiling) και στον ανταγωνισμό

³⁸ The Strategies of Terrorism Andrew Kydd and Barbara Walter σελ 56 Source: International Security, Vol. 31, No. 1 (Summer, 2006), pp. 49-80 Published by The MIT Press.

³⁹ «Don't shoot, Abdul! We're not on prime time!» αναφέρεται η φράση του J. Bowyer Bell στο Terrorism and The Media by COT Institute for Safety Security and Crisis Management, σελ 13.

⁴⁰ The Strategies of Terrorism Andrew Kydd and Barbara Walter, σελ 52.

⁴¹ Bruce Hoffman, Inside Terrorism, «...You don't bloody well kill people for the sake of killing them» σελ 239.

(outbidding)⁴², με τον Peter Neumann να συμπληρώνει, τον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης και αποξένωση του πληθυσμού από την κυβέρνηση (disorientation), την απόκτηση νόμιμης αποδοχής μεταξύ των πολιτών (gaining legitimacy) και την εκμείωση αντίδρασης της κυβέρνησης (target response)⁴³. Παραδείγματα της τελευταίας αποτελούν τα χτυπήματα των Διδύμων Πύργων από την al Qaeda και τα πρόσφατα τρομοκρατικά χτυπήματα του ISIS στην Γαλλία, που όπως φαίνεται επιδιώκουν/επιδιώκουν στην Δυτική αντίδραση, με μία χειραία επέμβαση.

γ. Η προσφιλέστερη δράση μίας τρομοκρατικής ομάδας εστιάζεται στην φθορά (attrition) ή αλλιώς μάχη των θελήσεων (battle of wills), δια της υλοποίησης ενός συνεχούς κύματος χτυπημάτων χαμηλού μεγέθους, με σκοπό την πρόκληση απωλειών ή καταστροφή περιουσίας, που αποβλέπει στην καταπόνηση του αντιπάλου, εξασφαλίζοντας όμως ταυτόχρονα την επιβίωση της. Μία ισχυρή κυβέρνηση, με ισχυρές δυνάμεις αστυνομίας, ανεπτυγμένο δίκτυο πληροφοριών, συνεπικουρούμενο από υψηλής τεχνολογίας εξοπλισμό, είναι σίγουρο πως θα απαντήσει ανάλογα. Βέβαια η επιτυχία του στόχου εξαρτάται πάντα από το είδος της κυβέρνησης, στην οποία στρέφεται το τρομοκρατικό χτύπημα και κατά πόσο ενδιαφέρεται για το πολιτικό κόστος. Για παράδειγμα, ένα δικτατορικό καθεστώς πιθανώς να αδιαφορεί στον μεγάλο αριθμό απωλειών, σε σχέση με μία δημοκρατική κυβέρνηση. Επίσης η επιτυχία εξαρτάται από το κατά πόσο το αντικείμενο διαμάχης ενδιαφέρει την κυβέρνηση. Έτσι για παράδειγμα το τρομοκρατικό χτύπημα στις 23 Οκτ 1983 στη Βηρυτό κατά των Αμερικανών Πεζοναυτών με στόχο να αποχωρήσουν οι δυνάμεις ασφαλείας, δεν είχε τόση επίπτωση στις ΗΠΑ, οι οποίες δεν ενδιαφέρονταν ιδιαίτερα για το Λίβανο⁴⁴, ενώ θα αντιδρούσαν σθεναρά αν μία τρομοκρατική οργάνωση επιχειρούσε να αλλάξει το θεσμικό κείμενο του Συντάγματος, γεγονός που, από μόνο του θα απαιτούσε μεγαλύτερο αγώνα. Σε αντίθεση, το χτύπημα της 11 Μαρ 2004, λίγο πριν από τις εκλογές στην Ισπανία, εξανάγκασε το νεοεκλεγέντα πρωθυπουργό Jose Luis Rodriguez Zapatero να ανακοινώσει στις 19 Απρ την επιστροφή των Ισπανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν⁴⁵. Παραδείγματα επιτυχούς στρατηγικής φθοράς αποτελούν ο αγώνας της ΕΟΚΑ στην Κύπρο⁴⁶, η οποία περιγράφεται από το Στρατηγό Γρίβα «...ως ο εξαναγκασμός της Βρετανίας να τηρήσει τις υποσχέσεις της»⁴⁷, καθώς και του IRA, του οποίου η δράση ξεκίνησε από τη δεκαετία '60, αναγκάζοντας το ΗΒ να εμπλέξει σταδιακά 20.000 στρατιώτες, δημιουργώντας σημαντικά ερωτήματα και προβληματισμούς στους κόλπους της Βρετανικής κυβέρνησης και απεικονίζεται γλαφυρά στα λόγια του Martin McGuinness's, υψηλόβαθμου στελέχους της οργάνωσης⁴⁸.

δ. Μια άλλη προσφιλή στρατηγική των τρομοκρατικών οργανώσεων, αφορά στην προσπάθεια διεύρυνσης του εκτοπίσματός τους, από ομάδα σε

⁴² Andrew Kydd and Barbara Walter, *The Strategies of Terrorism* σελ 51.

⁴³ Peter Neumann *The Strategy of Terrorism*, σελ 62.

⁴⁴ <http://www.defenseone.com/threats/2013/10/30-years-later-marines-barracks-bombing-and-birth-hezbollah/72512/>.

⁴⁵ <http://yaleglobal.yale.edu/content/hit-spanish-withdrawal-syndrome>.

⁴⁶ Andrew Kydd and Barbara Walter *The Strategies of Terrorism* σελ 60.

⁴⁷ Bruce Hoffman, *Inside Terrorism*, "...Our intention," explained General George Grivas, the founder and commander of EOKA, in his memoirs, "was to focus the eyes of the world on Cyprus and force the British to fulfil their promises." Σελ 53.

⁴⁸ *Inside Terrorism* by Bruce Hoffman «...that the IRA would keep blattering on until Brits leave...» μνημονεύονται τα λόγια του Martin McGuinness's που ειπωθήκαν το 1977 σελ 243.

επαναστατική οργάνωση, ώστε να αποκτήσουν τη δυνατότητα διεξαγωγής αντάρτικου αγώνα όπως η Hezbollah, το PKK ή η οργάνωση SENDERO LUMINOSO⁴⁹. Για να επιτευχθεί ο στόχος, στην αρχή εκδήλωναν σειρά επιθέσεων, με σκοπό να προκαλέσουν την αντίδραση της κυβέρνησης, η οποία τις περισσότερες φορές ελλείπει πληροφοριών στρεφόμενες στον πληθυσμό γενικά (πχ αδιάκριτες συλλήψεις και ανακρίσεις νεαρών ατόμων). Με αυτές όμως τις ενέργειες το κράτος χάνει την αξιοπιστία του ως θεσμός μεταξύ των πολιτών, τους οποίους οι τρομοκράτες επιθυμούν να προσεγγίσουν. Έτσι δημιουργείται ένας κύκλος συνεχούς αυξανόμενης υποστήριξης του πληθυσμού, που ανατροφοδοτεί την οργάνωση με χρήματα και εθελοντές. Οι δυνατότητες αυξάνονται και η οργάνωση έχει μέσα και πόρους, να προσβάλει στρατιωτικούς στόχους, να ελέγχει περιοχές, να παρέχει εκπαίδευση και νοσηλεία, μέχρι που βρίσκεται να ελέγχει επικράτεια και να μπορεί να εγκαταστήσει υποτυπώδη κυβέρνηση και να ασκεί εξουσία στον τοπικό πληθυσμό είτε μέσω ενός συστήματος διοίκησης είτε με τον φόβο. Βέβαια και σε αυτήν την περίπτωση, όπως και στη στρατηγική της φθοράς, η οργάνωση, επειδή πρέπει να διεξάγει επιχειρήσεις επί μακρόν, πρέπει να εξασφαλίσει την επιβίωση της, ειδικά στα πρώτα στάδια, αφού η νόμιμη κυβέρνηση υπερέχει σε πόρους και μέσα.

ε. Παρόμοιο φαινόμενο συνέβη με τους μαχητές της Al Qaeda στο Ιράκ, ως απότοκο της εισβολής των Αμερικανών και της ανατροπής του καθεστώτος του Saddam Hussein, γεγονός που δημιούργησε ένα κενό εξουσίας. Σύνομα εκδηλώθηκαν τρομοκρατικές ενέργειες (pronocation), φυλετική βία, αντιαμερικανικές εκδηλώσεις, επιθέσεις κατά των αμερικανικών στρατευμάτων (attrition) και αυξημένη εγκληματικότητα, τα οποία δημιουργούσαν ανασφάλεια στον πληθυσμό. Επιπλέον οι Σουνιτικές (والة جماعة السنة أهل) φυλές του Δυτικού Ιράκ αντιμετώπιζαν με δυσπιστία την φιλοαμερικανική σιιτική (شيعة علي) κυβέρνηση, θεωρώντας πως παραγκωνιζόταν από τη διακυβέρνηση, με αποτέλεσμα να αποτελέσουν πρόσφορο έδαφος, για να εισέλθουν στοιχεία, τα οποία συνδέονταν με την Al Qaeda. Αν και ο ντόπιος πληθυσμός δεν ασπάζονταν όλους τους στόχους, αντιμετώπισε αρχικά την οργάνωση ως ένα κίνημα που σκοπό είχε την προστασία της κοινότητας (gaining legitimacy). Η απάντηση των ΗΠΑ και της Ιρακινής κυβέρνησης (target response), ελλείπει πληροφοριών οργάνωσης, ήταν βίαιη, με αποτέλεσμα να διευρυνθεί το επαναστατικό κίνημα, μέχρι τη εξουδετέρωση του ηγέτη της οργάνωσης Abu Musab al-Zarqawi το 2006, όποτε απουσία χαρισματικής ηγεσίας, ένεκα πλουραλισμού στην διοίκηση και λόγω υιοθέτησης ακραίων εκδηλώσεων βίας (spoiling), έχασε την λαϊκή υποστήριξη και έγινε τρωτό⁵⁰.

στ. Εδώ θα πρέπει να διαχωρίσουμε τις ανωτέρω στρατηγικές από το φαινόμενο του μοναχικού λύκου (lone wolf), το οποίο αφορά μεμονωμένα άτομα, τα οποία σύμφωνα με τους Burton and Stewart ενεργούν χωρίς την καθοδήγηση μιας κεντρικής οργάνωσης και δεν πρέπει να συγχέονται με τους εν υπνώσει τρομοκράτες (sleeper operative), οι οποίοι έχουν διεισδύσει στην κοινωνία στόχο και αναμένουν οδηγίες για να ενεργοποιηθούν⁵¹. Χαρακτηριστικό της 2^{ης} περίπτωσης αποτελεί η Hasna Aït Boulahcen, περιθωριοποιημένη συνεργάτιδα του

⁴⁹ Russell W. Switzer Jr. B.S, SENDERO LUMINOSO AND PERUVIAN COUNTER INSURGENCY ., University of the State of New York, 1993 May 2007.

⁵⁰ M. J. Kirdar AL QAEDA IN IRAQ, Study Number 1 June 2011 Center for Strategic & International Studies Case.

⁵¹ Ramón Spaaij, Understanding Lone Wolf Terrorism Global Patterns, Motivations and Prevention, σελ 16, 17 εκδόσεις Springer.

Abdelhamid Abaaoud, εγκέφαλου των χτυπημάτων στο Παρίσι το Νοε 15⁵² και ο Samy Amimour, ένας εκ των τριών δραστών του Bataclan⁵³. Η κοπέλα και ο Amimour ενεργοποιήθηκαν μετά την άφιξη του Abaaoud από τη Συρία⁵⁴. Οι μοναχικοί λύκοι εμπνέονται από μία ιδεολογία η οποία κατευθύνει τα κίνητρα τους και απουσία οργάνωσης και ηγετικού στελέχους είναι πολύ δύσκολο να εξουδετερωθούν, ενώ από την άλλη το διαδίκτυο επιτρέπει την πρόσβαση σε δελεαστικά εξτρεμιστικά δόγματα και πρακτικές. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η περίπτωση του Theodore John Kaczynski ή UNABOMBER (University and Airplane Bomber)⁵⁵ και η βομβιστική επίθεση της Βοστώνης από τους τσετσένους αδερφούς Dzhokhar και Tamerlan Tsarnaev, οι οποίοι ενεργούσαν κατά μόνας και δεν συνδέονταν με μία ευρύτερη οργάνωση.

3. Συμπεράσματα

Οι στρατηγικοί στόχοι μιας τρομοκρατικής ομάδας ποικίλλουν, όμως πρέπει να τονίσουμε ότι κατευθύνονται από την ιδεολογία η οποία προσδιορίζει τα κίνητρα τους, υπό τη σκιά του τρόμου. Η αλλαγή του καθεστώτος, η αλλαγή συνόρων, η αλλαγή πολιτικής, ο έλεγχος της κοινωνίας και η διαχείριση του status quo είναι από τους πιο βασικούς στόχους μιας ομάδας, η οποία δεν σκοτώνει ποτέ χωρίς λόγο. Η στρατηγική που θα ακολουθήσει εξαρτάται από τις δυνατότητες και τους στόχους. Ειδικά για το ISIS, μπορούμε να πούμε πως με τις πρόσφατες επιθέσεις φαίνεται να αποβλέπει στον εφελκυσμό των ΗΠΑ, Γαλλίας και ΗΒ (target response) σε μία αναμέτρηση, στην έδρα του⁵⁶.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

1. Εισαγωγή

Η επανάσταση στην τεχνολογία (Revolution in Military Affairs) οδήγησε στην εμφάνιση υψηλού κόστους οπλικών συστημάτων, όπως τα μη επανδρωμένα Predator και Reaper ή οι βαλλιστικοί πύραυλοι, στο σύγχρονο πεδίο της μάχης αλλά δεν συμπάρεσυρε και δεν επηρέασε τις μεθόδους που ακολουθούν οι τρομοκρατικές οργανώσεις. Σύμφωνα με τον Brian M. Jenkins οι τρομοκράτες είναι περισσότερο μιμητικοί παρά καινοτόμοι ενώ το ρεπερτόριο τους στο 96% των συμβάντων περιλαμβάνει 6 βασικές τακτικές μεθόδους: δολοφονίες (το ISIS τις διαπράττει με τελετουργικό τρόπο), αεροπειρατείες, ένοπλες επιθέσεις, απαγωγές, καταστάσεις ομηρίας και βομβιστικές ενέργειες⁵⁷. Τα τελευταία 100 χρόνια δεν παρουσιάζεται καμία εξέλιξη, αφού τα προσφιλέστερα όπλα των εξτρεμιστών αποτελούσαν και αποτελούν το περίστροφο και η βόμβα, αν και πρέπει να παραδεχθούμε πως έχει αυξηθεί η φονικότητά τους, σε σχέση με τον όγκο τους.

⁵² Kim Willsher, Hasna Aït Boulahcen: 'party girl' killed in Paris terror siege. (Nov 2015) The Guardian.

⁵³ Daily Telegraph, Who were the terrorists? Everything we know about the Isis attackers so far.

⁵⁴ Lizzie Dearden, What we know about the Belgian man, 19 Nov 2015, Independent, www.independent.co.uk/news/world/europe/abdelhamid-abaaoud-belgian-man-identified-as-suspected-mastermind-of-paris-attacks-a6735871.html.

⁵⁵ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1379789/Ted-Kaczynski>

⁵⁶ Jürgen Todenhöfer, I know Isis fighters. Western bombs falling on Raqqa will fill them with joy, The Guardian (Nov 2015).

⁵⁷ Brian M. Jenkins, International Terrorism the Other World, Nov 1985 ...more "imitative than innovative"...σελ 12.

2. Χρησιμοποιούμενες Μέθοδοι

α. Ένας από τους λόγους αυτής της εμμονής, αποτελεί η πεποίθηση πως, η χρήση όπλων με τα οποία το μεγαλύτερο μέρος των τρομοκρατών είναι εξοικειωμένο, είναι η εγγύηση της επιτυχίας της αποστολής, ενώ η χρήση περίπλοκων και υψηλής τεχνολογίας συστημάτων, ενέχει τον κίνδυνο παταγώδους αποτυχίας. Αν παρατηρήσουμε παραδοσιακές τρομοκρατικές οργανώσεις του χώρου της άκρας αριστεράς όπως ο Γιαπωνέζικος Κόκκινος Στρατός (日本赤軍), η Φράξια Κόκκινος Στρατός (Rote Armee Fraktion), οι Κόκκινες Ταξιαρχίες (Brigade Rosse), η 17 Νοέμβρη, το ISIS ή η οργάνωση Devrimci Sol, όπως και τα εθνικά απελευθερωτικά κινήματα της PLO, της ETA και του IPA ακολουθούν το κλασικό στερεότυπο με την προσβολή συμβολικών στόχων (πρεσβείες, τράπεζες, αεροπορικές εταιρείες), με βομβιστικές ενέργειες ή εναλλακτικά με δολοφονίες ή απαγωγές προσώπων που εκπροσωπούν το κατεστημένο, με σκοπό την απαίτηση λύτρων ή πολιτικών ανταλλαγμάτων.

β. Η χρήση χημικών και μη συμβατικών όπλων ιστορικά έχει καταγραφεί σε πολύ μικρή συχνότητα⁵⁸ και αυτό εξηγείται με το γεγονός ότι, όσο πιο υπερσύγχρονο είναι το όπλο, τόσο πιο περίπλοκη γίνεται η επιχείρηση. Και η πολυπλοκότητα μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την επιτυχία της αποστολής, δηλαδή τη πρόκληση τρόμου. Η βασική αρχή που ακολουθούν οι τρομοκράτες, περιγράφεται από τη φράση «η πολυπλοκότητα είναι στην απλότητα⁵⁹» και αυτό το είδαμε όχι μόνο στο χτύπημα της 11^{ης} Σεπ, όπου πολιτικά αεροσκάφη μετατράπηκαν σε εναέριους πυραύλους, αλλά και προηγουμένως στην βομβιστική ενέργεια στο World Trade Center στη Νέα Υόρκη το 1993, όπου συνδυάστηκε επιτυχώς η απλότητα κατασκευής, με τη σχέση κόστους οφέλους και την πρόκληση δυσανάλογων επιπτώσεων. Η βόμβα κατασκευάστηκε με υλικά και νιτρικό άλας αξίας \$400 και προκάλεσε ζημιές ύψους \$500 εκατ., σκοτώνοντας 6 και τραυματίζοντας 1.000 άτομα⁶⁰. Επιπλέον για τη βομβιστική επίθεση εναντίον του USS Cole στο λιμένα του Aden στην Υεμένη, η Al Qaeda επένδυσε περίπου \$10.000 και προκάλεσε ζημία ύψους \$243 εκατ. ενώ στοίχισε τη ζωή σε 17 μέλη του πληρώματος⁶¹. Το ίδιο είδαμε και στην περίπτωση του τρομοκρατικού χτυπήματος στο Bataclan, όπου τρεις βαριά οπλισμένοι τρομοκράτες προκάλεσαν εκατόμβη θυμάτων, με φορητά τυφέκια⁶². Από την άλλη ο Οργανισμός για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων [Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)], σε αναφορά του την 29 Οκτ 2015, χρήση χημικών στη Β. Συρία, στην πόλη Marea, βόρεια του Aleppo από το ISIS, στις 21 Αυγ 2015, εναντίον Κούρδων μαχητών και άμαχου πληθυσμού⁶³.

⁵⁸ Έχουν καταγραφεί από το 1968 λιγότερες από 60 επιθέσεις στις 8.000 καταγεγραμμένες από το RAND-St. Andrews University Chronology of International Terrorist Incidents. TERRORISM AND WMD: SOME PRELIMINARY HYPOTHESES by Bruce Hoffman σελ 46.

⁵⁹ Ian Lesser, John Arquilla, Bruce Hoffman, David F. Ronfeldt, Michele Zanini, Countering the New Terrorism «...the sophistication....be in simplicity» σελ 37.

⁶⁰ Jesse Greenspan, Remembering the 1993 World Trade Center Bombing <http://www.history.com/news/remembering-the-1993-world-trade-center-bombing>.

⁶¹ Πηγή Βιβλιοθήκη US NAVY http://www.history.navy.mil/library/online/usscole_crsreport.htm.

⁶² BBC News, What happened at the Bataclan? (9 December 2015).

⁶³ OPCW finds chemical weapons use during rebels vs ISIS fighting in Syria – Reuters.

3. Συμπεράσματα

Κατά βάση οι τρομοκράτες δεν είναι ιδιαίτερα καινοτόμοι στις μεθόδους που χρησιμοποιούν ενώ προτιμούν να ακολουθούν το κλασικό, φτηνό, απλό και εγγυημένο στερεότυπο με την προσβολή συμβολικών στόχων με βομβιστικές ενέργειες ή εναλλακτικά με δολοφονίες ή απαγωγές προσώπων που εκπροσωπούν το κατεστημένο, με σκοπό την απαίτηση λύτρων ή πολιτικών ανταλλαγμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

1. Εισαγωγή

Από την φράση του Thomas Jefferson «όταν ο τύπος είναι ελεύθερος (...) όλα είναι ασφαλή»⁶⁴, έχουν περάσει σχεδόν 200 χρόνια και ακόμα ο ελεύθερος τύπος αποτελεί το θεμέλιο λίθο των δημοκρατιών. Από την άλλη, οι λέξεις της πρώην βρετανίδας πρωθυπουργού Margaret Thatcher ότι, τα ΜΜΕ αποτελούν το «οξυγόνο» της τρομοκρατίας⁶⁵, μας υπενθυμίζουν την αμφίδρομη σχέση που διέπει τις τρομοκρατικές οργανώσεις και τους κολοσσούς των media. Τα ΜΜΕ είναι βέβαιο ότι θα συνέχιζαν να υπάρχουν αν αυτή η σχέση διακόπτονταν άμεσα και ξαφνικά, αλλά πρέπει να έχουμε κατά νου, ότι την παρούσα στιγμή ωφελούνται εξ ίσου σημαντικά. Σε αυτή την ενότητα θα εξετάσουμε αυτή τη συμβιωτική σχέση μεταξύ της τρομοκρατίας και των ΜΜΕ και τους λόγους που την τροφοδοτούν, το εύρος αυτής, τις επιπτώσεις και τα οφέλη που προκύπτουν και στις δύο πλευρές. Η εξέταση θα εστιαστεί μόνο στα παραδοσιακά ΜΜΕ όπως τηλεόραση ραδιοφώνων και εφημερίδες ενώ για το νέο μέσον, το διαδίκτυο, θα αναφερθούμε παρακάτω.

2. Η σχέση της Τρομοκρατίας με τα ΜΜΕ

α. Ο Brian Jenkins ήδη από τη δεκαετία του '70 σημείωνε πως «η τρομοκρατία είναι ένα θέατρο και οι τρομοκρατικές επιθέσεις προσεκτικά χορογραφούνται προκειμένου να τραβήξουν την προσοχή των ΜΜΕ»⁶⁶. Από την άλλη σύμφωνα με τον Bruce Hoffman τα ΜΜΕ ανταποκρίνονται σε αυτές τις ουβερτούρες με «...αχαλίνωτη προθυμία δείχνοντας ανίκανα να αγνοήσουν τα γεγονότα που είναι φτιαγμένα για τις ανάγκες τους»⁶⁷. Σύμφωνα με τους Yonah Alexander και Brigitte Nacos οι τρομοκρατικές ομάδες/οργανώσεις έχουν τρεις λόγους με τους οποίους λειτουργούν διαδραστικά με τα ΜΜΕ, την απόκτηση της προσοχής του ακροατηρίου, την αναγνώριση των στόχων τους από τους άλλους ανθρώπους και την εξασφάλιση μίας εν μέρει νομιμοποίησης, έτσι ώστε να χαίρουν μιας αντιμετώπισης σαν να είναι νόμιμοι πολιτικοί δρώντες⁶⁸.

⁶⁴ Thomas Jefferson to John Cartwright, June 5, 1824, The Writings of Thomas Jefferson, ed. Lipscomb and Bergh, vol. 16, p. 45.

⁶⁵ Muller, et al. 2003, 65 Vieira 1991, 73-85 στο Terrorism and The Media by COT Institute for Safety Security and Crisis Management.

⁶⁶ Ο Brian Jenkins επαναλαμβάνεται στο Inside Terrorism του Hoffman σελ 174.

⁶⁷ Inside Terrorism του Hoffman σελ 174.

⁶⁸ Alexander et al. 1979 σελ 162 και Nacos 2007 σελ 20.

β. Η προσέλκυση της προσοχής της κοινής γνώμης και η εγρήγορση αυτής επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση της διαρκούς παρουσίας, η οποία διαχέει το μήνυμα της ύπαρξης της τρομοκρατικής οργάνωσης και οι άνθρωποι γίνονται κοινωνοί των μεθόδων και των στόχων της ομάδας. Ουσιαστικά η προπαγάνδα τους ενεργεί με τη διαμεσολάβηση των ΜΜΕ και ο στόχος είναι ο εκφοβισμός, γιατί μόνο έτσι θα αποκτήσει την βαρύτητα που απαιτείται για να επιφέρει πολιτικές αλλαγές. Μάλιστα επειδή οι επιθέσεις χαμηλού προφίλ δεν τραβούν πάνω τους τα φώτα της δημοσιότητας, οι τρομοκράτες προβαίνουν σε τρομακτικά γεγονότα με ανορθόδοξες μεθόδους για να κρατήσουν την προσοχή της κοινής γνώμης στραμμένη πάνω τους.

γ. Εκτός από την προσέλκυση της προσοχής του ακροατηρίου, οι τρομοκράτες επιζητούν την μετάδοση του μηνύματός τους πολλές φορές δια μέσω βίαιων πράξεων, όπως για παράδειγμα μία επίθεση αυτοκτονίας. Τέτοιου είδους επιθέσεις προκαλούν ερωτήματα στο ακροατήριο αναφορικά με το γιατί κάποιος αποφασίζει να αυτοκτονήσει προκειμένου να αφαιρέσει τη ζωή κάποιων παταυχόντων. Μερικές φορές τα ΜΜΕ μπορεί να δώσουν μία θετική εξήγηση στα αίτια της επίθεσης ή να συγκρίνουν αυτό το γεγονός με άλλα που θεωρούνται πιο δικαιολογημένα και με αυτό τον τρόπο να κερδίσουν ένα είδος αποδοχής. Μερικές φορές οι ίδιοι οι τρομοκράτες απαιτούν τη δημοσίευση των θέσεων τους, όπως έγινε στην περίπτωση της αεροπειρατείας αεροπλάνου της TWA, το 1976⁶⁹ ή τα ίδια τα ΜΜΕ αναζητούν την είδηση όπως έγινε στην αεροπειρατεία/ομηρεία της πτήσης 847 TWA στη Βηρυτό, κατά την οποία για να δικαιολογηθεί η παρουσία και τα έξοδα των δημοσιογράφων το σύνολο των ΜΜΕ κατασκεύαζε «ειδήσεις»⁷⁰.

δ. Ανάμεσα στο ακροατήριο, στο οποίο απευθύνονται οι τρομοκράτες, εκτός από αυτούς που αισθάνονται τρόμο και δέος, υπάρχουν και αυτοί που αποτελούν τους εν δυνάμει υποστηρικτές. Άτομα τα οποία θα δικαιολογήσουν τις αποτρόπαιες πράξεις και θα αντιμετωπίσουν με σεβασμό και συμπάθεια την τρομοκρατική οργάνωση. Αυτό δικαιολογεί την αύξηση της δημοσιότητας του bin Laden μετά τα χτυπήματα της 9/11⁷¹. Αρκούσε μόνο να καταφέρει ένα ισχυρό πλήγμα στο εσωτερικό των ΗΠΑ για να συσπειρώσει γύρω από το πρόσωπό του χιλιάδες μουσουλμάνους της Διασποράς⁷².

ε. Η απόκτηση της νομιμοποίησης και του δικαίου του σκοπού αποτελεί επιδίωξη των τρομοκρατικών ομάδων. Ο ηγέτης της PLO Yassir Arafat κατά την ομιλία του στα ΗΕ το 1974, όπως αυτή παρατίθεται στην *Monde Diplomatique*, απευθύνθηκε στα μέλη της Διεθνούς Κοινότητας ως ηγέτης έθνους παρά την τρομοκρατική δράση του⁷³. Επιπλέον πολλά τηλεοπτικά κανάλια έχουν την τάση να παίρνουν συνεντεύξεις από ηγέτες τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως

⁶⁹ HIJACKER OF '76 T.W.A. By DAVID E. PITT Published: April 18, 1987

⁷⁰ Inside terrorism by Bruce Hoffman, σελ. 176

⁷¹ Relaunching the propaganda war. The Economist, Nov 8th 2001 και "Poll Star Osama" by Ellis, The Mirror Sept 2007 "OSAMA bin Laden is more popular in Pakistan than President Musharraf, a new poll has revealed.

⁷² Brigitte L. Nacos Mass Mediated Terrorism: The Central Role of the Media in Terrorism and Counterterrorism" σελ 22, Rowman & Littlefield Publishers; 2nd Revised edition (Feb 2007).

⁷³ 'The Yom Kippur War in October 1973 changed the balance of forces in the Middle East. The PLO was recognized by the Arab states as the "sole legitimate representative of the Palestinian people" and strengthened its ties with Moscow. Its breakthrough in the international arena was reflected in a visit by its leader to the UN General Assembly and the grant of observer status at the UN. Speech by Yasser Arafat, 1974.

στην περίπτωση του Τσετσένου τρομοκράτη Shamil Basayev στο αμερικανικό κανάλι Nightline, όπου του δόθηκε η ευκαιρία να διατυπώσει και να δικαιολογήσει τις πράξεις της ομάδας του.

3. Η σχέση των ΜΜΕ με την Τρομοκρατία

Το γιατί τα ΜΜΕ έχουν μία συμβιωτική σχέση με την τρομοκρατία απαντάται μάλλον εύκολα με τα ποσοστά ακροαματικότητας. Βέβαια από την άλλη υπάρχει το επιχείρημα πως η τρομοκρατία αποτελεί είδηση και ως εκ τούτου θα πρέπει να καλυφθεί. Όπως σημειώνει ο Mueller «...εάν κάτι ματώνει τότε χειραγωγεί...» και αυτή η διαπίστωσή του ταιριάζει απόλυτα με την τρομοκρατία όσον αφορά τις αιματοβαμμένες ιστορίες. Όμως δεν αρκεί μόνο το αίμα, αλλά όπως αναφέρει ο δημοσιογράφος F. Barnes⁷⁴ υπάρχει μια άσβεστη δίψα για το δράμα και την ανθρώπινη διάσταση. Παράλληλα η επιθυμία των ακροατών για διασκέδαση υπερέχει της ενημέρωσης⁷⁵ και αυτό δημιουργεί μια στροφή ενδιαφέροντος προς τις ειδήσεις που περιλαμβάνουν τα παραπάνω στο ρεπερτόριό τους, αντί για θέματα που αφορούν την ανεργία, το έγκλημα, τη φτώχεια. Σημαντικός παράγοντας σε όλα αυτά είναι η ταχύτητα διάδοσης της είδησης και ο ανταγωνισμός, συνήθως άγριος και βίαιος μεταξύ των ΜΜΕ, ο οποίος αυξάνεται γεωμετρικά όσο αυξάνεται και ο αριθμός των καναλιών, υποδαυλιζόμενος από την ανάγκη για φήμη των τηλεοπτικών παρουσιαστών και δημοσιογράφων.

4. Οι Τρομοκράτες είναι τα ΜΜΕ

Άλλος ένας τρόπος για να διαρρεύσει το μήνυμα των τρομοκρατών στο ακροατήριο είναι να το πράξουν οι ίδιοι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το τηλεοπτικό κανάλι al Manar της Χεζμπολάχ, το οποίο μεταδίδει απευθείας τα μηνύματα της οργάνωσης. Το κανάλι είναι πέμπτο από πλευράς τηλεθέασης στη Μέση Ανατολή και καθημερινά το παρακολουθούν 10 εκατ. ακροατές διεθνώς. Ο Avi Jorish, συγγραφέας βιβλίου που αφορά την δράση του al Manar, κατηγορεί ευθέως το κανάλι, ότι αποτελεί εργαλείο προπαγάνδας της τρομοκρατικής οργάνωσης και όχι ένα νόμιμο κανάλι όπως το al- Jazeera⁷⁶. Οι σκηνές των τρομοκρατικών επιθέσεων ουσιαστικά αποτελούν κάλεσμα προς τους μουσουλμάνους για να γίνουν μάρτυρες. Από την άλλη ο διευθυντής σύνταξης του καναλιού, Hassan Fadlallah, σε συνέντευξή που έδωσε στο δημοσιογράφο του «New Yorker», Jeffrey Goldberg, ισχυρίζεται πως το κανάλι του (όπως και το al Jazeera) εστιάζεται μόνο στα θύματα και όχι στους θύτες⁷⁷.

5. Τα Αποτελέσματα της Αλληλεπίδρασης

α. Μια έρευνα που πραγματοποίησε το TTSRL (Transnational Terrorism Security and The Rule Law)⁷⁸ για την ΕΕ αναφορικά με τη άποψη των

⁷⁴ "Shiite Spin Control", The New Republic, Volume 193, Issue3/4, 1985 σελ 10-14.

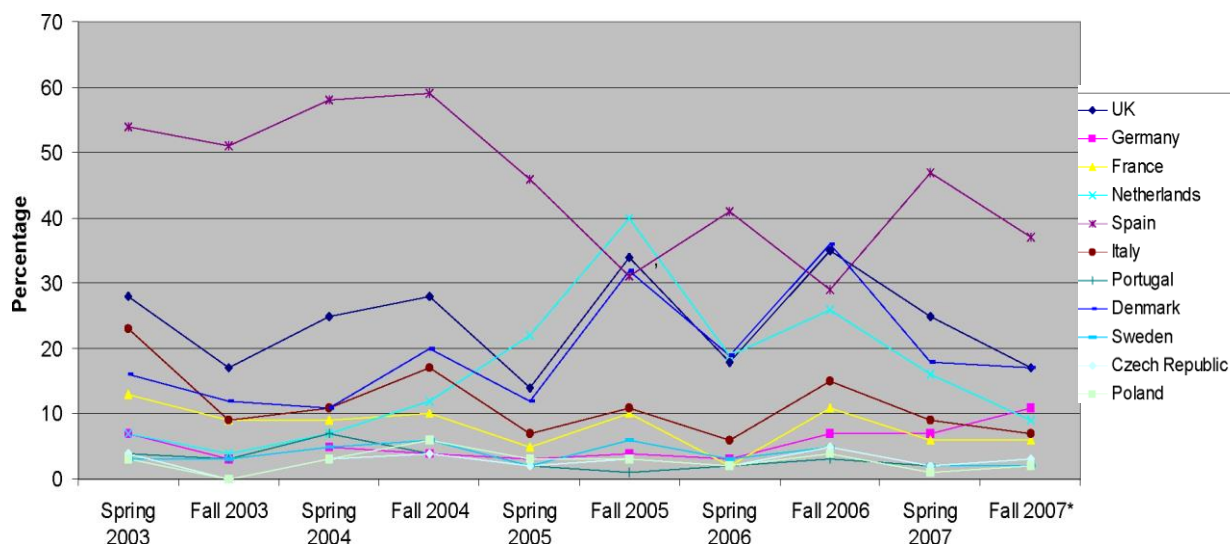
⁷⁵ Ockrent, C. (2006), "Media and Terrorism," In: Hamilton, D.S., Ed. (2006), Terrorism and International Relations, Washington, DC: Center for Transnational Relations, p. 73-80.

⁷⁶ Al-Manar: Hizbullah TV, 24/7 by Avi Jorish Middle East Quarterly Winter 2004, pp. 17-31
<http://www.meforum.org/583/al-manar-hizbullah-tv-24-7>

⁷⁷ Jeffrey Goldberg, In the Party of God. Are terrorists in Lebanon preparing for a larger war? in New Yorker 14 Oct. 2002

⁷⁸ "Terrorism and the Media", TTSRL Research σελ 27, COT Institute for Safety Security and Crisis Management

ευρωπαίων πολιτών για τη σημασία της τρομοκρατίας αν και δε δείχνει άμεσα τη σχέση με τα ΜΜΕ, κατέδειξε πως μετά από τρομοκρατικά χτυπήματα, υπάρχει μία αύξηση όπως πχ το φθινόπωρο 2005 μετά τις επιθέσεις στο Λονδίνο. Η αύξηση γίνεται κατανοητή για το Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά εγείρει ερωτήματα γιατί παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο στην Ολλανδία, στη Γαλλία ή στη Δανία.

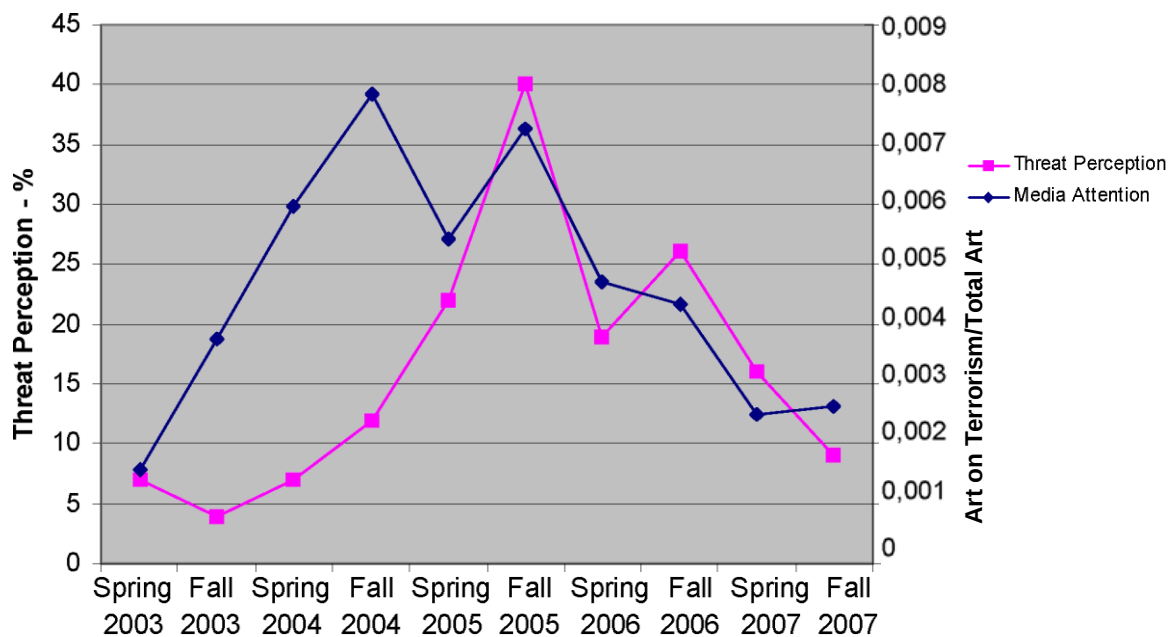

Εικόνα 4 Perception of Terrorism as First or Second Most Important Issue

β. Η εξήγηση ότι ο φόβος της εξάπλωσης της τρομοκρατίας, αν όχι σε παγκόσμιο, τουλάχιστον σε τοπικό επίπεδο, θα μπορούσε να αποτελεί λογική απάντηση αν δεν παρατηρούσαμε στρεβλώσεις στην Πορτογαλία ή στην Ισπανία όπου το γράφημα είναι σχεδόν ευθύγραμμο. Η απάντηση μπορεί να δοθεί μόνο αν μελετήσουμε το εσωτερικό κάθε χώρας ξεχωριστά, προκειμένου να δούμε πως αντιλαμβάνονται οι πολίτες την έννοια της τρομοκρατίας. Στο γράφημα της εικόνας 5, όπου απεικονίζεται η αίσθηση κινδύνου και οι αναφορές των ΜΜΕ σε θέματα τρομοκρατίας, στην Ολλανδία, παρατηρούμε τη στενή σχέση μεταξύ τους. Η βαθμιαία κάλυψη γεγονότων που αφορούσαν την τρομοκρατία σταδιακά άρχισε να αυξάνει την ανησυχία του κοινού, όχι με τον ίδιο τρόπο, καθώς απαιτήθηκε περίπου ένας χρόνος ώστε η επίδραση των ΜΜΕ να μπορέσει να διαπεράσει το ανθρώπινο μυαλό. Από το 2004 και μετά, επειδή ο άνθρωπος έχει αθροιστική μνήμη, παρατηρούμε ότι τα γραφήματα κινούνται σχεδόν παράλληλα.

γ. Οι Rohner και Frey πολύ εύστοχα επισημαίνουν, πως μεταξύ των ΜΜΕ και των τρομοκρατών υπάρχει ένα παιχνίδι κοινού συμφέροντος, από το οποίο επωφελούνται αμφότεροι και προσαρμόζουν τις δράσεις τους ανάλογα με αυτές της άλλης πλευράς⁷⁹. Επιπλέον τα χαρακτηριστικά των ΜΜΕ επιδρούν στην συμπεριφορά των τρομοκρατών και αυτό φαίνεται για παράδειγμα στην επικοινωνιακή στρατηγική του ISIS, που βαθμιαία οι σκηνές που παρουσιάζει έχουν περισσότερο αίμα, προκειμένου να αποκτήσει παγκόσμια εμβέλεια.

⁷⁹ Frey, B.S., and Rohner, D. (2007), "Blood and ink! The common interest game between terrorists and the media", Public Choice, Volume 133, no.1/2, p. 129-145.

Εικόνα 5 Threat Perception and Media Attention in the Netherlands

δ. Ενώ οι Gofas και Drakos διαπιστώνουν την οξύμωρη σχέση που υπάρχει μεταξύ τρομοκρατίας, δημοκρατίας και ελευθερίας έκφρασης του λόγου στα ΜΜΕ⁸⁰.

6. Ο περιορισμός στην Ενημέρωση

Στις περισσότερες χώρες η αδυναμία καθορισμού όριων στην ενημέρωση, υπό το λάβαρο της ελευθερίας του τύπου αποτελεί σημείο τριβής μεταξύ των καναλαρχών και των κυβερνήσεων. Τα ηθικά όρια είναι ασαφή και επαφίεται στην κρίση του δημοσιογράφου, η ευαισθησία που θα δείξει ή θα θυσιάσει στο βωμό της προσωπικής ανέλιξης. Αναφορικά με την ελευθερία του τύπου κατά την περίοδο κρίσεων, το Συμβούλιο της Ευρώπης στις οδηγίες του αγγίζει τον επαγγελματισμό και την ηθική του δημοσιογράφου αναφορικά με το θέμα της διασποράς συναισθημάτων τρόμου και ανησυχίας.

7. Συμπεράσματα

Το παγκόσμιο σύστημα των ΜΜΕ δε διέπεται από κανόνες. Στα δημοκρατικά καθεστώτα τα κανάλια και ο τύπος αντιστέκονται στον έλεγχο και στον καθορισμό «κόκκινων γραμμών». Χωρίς την προσοχή των ΜΜΕ η τρομοκρατία δε θα ήταν τόσο επιτυχής και από την άλλη τα ΜΜΕ είναι ευτυχισμένα όταν μεταδίδουν ειδήσεις συναφείς με την τρομοκρατία όχι μόνο επειδή είναι «αξιόπιστες» αλλά γιατί αυτό θέλει το κοινό.

⁸⁰ A. Gofas, K. Drakos, The Devil You Know but Are Afraid to Face UNDERREPORTING BIAS AND ITS DISTORTING EFFECTS ON THE STUDY OF TERRORISM, SAGE Publications.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

1. Εισαγωγή

Όπως αναφέραμε πιο πάνω η αδελφότητα των Μουσουλμάνων έχει κατά καιρούς εκδώσει εκλαϊκευμένα συγγράμματα τα οποία είναι προσιτά στους πιστούς στα πολυάριθμα ισλαμιστικά κέντρα της Ευρώπης και των ΗΠΑ. Με αυτά το κήρυγμα των «λογίων» διαδίδεται στους πιστούς. Σε αυτή την ενότητα θα εξετάσουμε το ρόλο του διαδικτύου όχι μόνο στη ριζοσπαστικοποίηση των ατόμων, αντικείμενο που είδαμε πιο πάνω, αλλά ως μέσο επικοινωνίας, διάδοσης μηνυμάτων και ιδεών, εκπόνησης σχεδίων και τακτικών για τρομοκρατικά χτυπήματα, εκπαίδευσης σε νέες τεχνικές και μεθόδους.

2. Χρήση Διαδικτύου

α. Σύμφωνα με την Rita Katz διευθύντρια του SITE, η στροφή της Al Qaeda στο διαδίκτυο ξεκίνησε μετά τα ισχυρά πλήγματα και την καταστροφή των βάσεων στο Αφγανιστάν ως απότοκο της τρομοκρατικής επίθεσης της 9/11, γεγονός που αποδυνάμωσε την οργάνωση. Πολλά μέλη της σκοτώθηκαν ενώ άλλοι διασκορπίστηκαν σε όλο τον κόσμο. Η οργάνωση έπρεπε από τη μια να αποκαταστήσει ένα δίκτυο επικοινωνίας και από την άλλη, εκμεταλλευόμενη την επιτυχία της, να προσελκύσει νέα μέλη. Αρχικά λοιπόν το ίντερνετ χρησιμοποιήθηκε για λόγους προπαγάνδας, διάδοσης μηνυμάτων, στρατολόγησης και καλέσματος των πιστών στον ιερό πόλεμο. Στη συνέχεια συνέβαλε στην διαδικτυακή εκπαίδευση για σχεδίαση και παροχή μεθόδων πραγματοποίησης τρομοκρατικών χτυπημάτων προς αναπλήρωση των κατεστραμμένων κέντρων εκπαίδευσης. Η κυριότερη όμως χρήση εστιάζεται στην αποκατάσταση επικοινωνίας όχι μόνο μεταξύ ατόμων σε όλο τον κόσμο, αλλά μεταξύ τρομοκρατικών ομάδων ειδικά σε στρατηγικό επίπεδο. Η πρώτη πλατφόρμα μετάδοσης μηνυμάτων, το Ansar al-Mujahideen forum⁸¹, αναπτύχθηκε στην Σαουδική Αραβία το 2003, ως ένα δίκτυο επικοινωνίας ατόμων που ήθελαν να επιλύσουν τους προβληματισμούς τους αναφορικά με το jihad. Αυτό το δίκτυο χρησιμοποιήθηκε ειδικά από τον Abu Musab al-Zarqawi και της οργάνωσή του Tawhid wal Jihad, όχι μόνο ως μέσο πληροφόρησης για τακτικές και επικείμενα χτυπήματα, αλλά και ως ένα μέσο προπαγάνδας, αρχής γενομένης το Μάιο 2004, με την προβολή της ταινίας του αποκεφαλισμού του Αμερικανού Nicholas Berg. Ο al-Zarqawi ποτέ δεν χρησιμοποίησε το Al Jazeera για τη διάδοση οποιουδήποτε μηνύματος παρά μόνο το Ansar forum, του οποίου η δημοτικότητα στον χώρο των τζιχαντιστών, εκτοξεύτηκε στα ύψη με τα νούμερα επισκεψιμότητας να είναι υπερβολικά υψηλά.

β. Σημαντικό ρόλο έπαιξε ο Younes Tsouli, γιός Μαροκινού διπλωμάτη, με το «user name» Irhabi 007, ένα άτομο το οποίο από το 2003 δημοσίευε στο διαδίκτυο οδηγίες και μεθόδους αναφορικά με την παραβίαση απορρήτου ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι ικανότητες του αξιολογήθηκαν από στελέχη της Al

⁸¹ Web Intelligence and Security: Advances in Data and Text Mining Techniques edited by Mark Last, Abraham Kandel σελ. 23 -24.

Qaeda και το 2005 στρατολογήθηκε ως διαχειριστής του Ansar al-Mujahideen forum, στο οποίο συνέδραμε με τη δημοσίευση οδηγιών για την κατασκευή βομβών αυτοκτονίας⁸². Άλλες διαδικτυακές εφαρμογές, παρόμοιες με το Skype, τις οποίες χρησιμοποιούν οι τρομοκράτες είναι το Pal Talk⁸³ και το «vBulletin», μέσω των οποίων είναι δυνατόν να μεταδοθούν ηχητικά μηνύματα και ταινίες μικρού μήκους. Η πρώτη εφαρμογή χρησιμοποιήθηκε για το σχεδιασμό της επίθεσης στα Stock Exchange Market, Big Ben, Westminster Abbey, Palace of Westminster και London Eye⁸⁴, αλλά και για την προσέλκυση νέων μελών, όπως στην περίπτωση του Aabid Khan, ο οποίος δια μέσω του υπόψη chat room στρατολογούσε νέα μέλη⁸⁵. Το διαδίκτυο παρουσιάζει απλότητα στη χρήση, έχει τη δυνατότητα να γκρεμίζει τα σύνορα και να δημιουργεί εικονικές ομάδες (virtual groups) όπως οι πραγματικές. Η σημασία αυτών των ομάδων είναι μεγάλη καθώς υφίσταται η δυνατότητα εξάπλωσης του μηνύματος παγκοσμίως. Παράδειγμα αποτελεί το περιοδικό «Al-Battar» το οποίο μεταφράζονταν συστηματικά σε πολλές γλώσσες εκτός των Αγγλικών όπως Ρωσικά, Γαλλικά και Γερμανικά ή το περιοδικό «Inspire», το οποίο εκδίδεται από την AQAP και ενέπνευσε τους βομβιστές της Βοστώνης⁸⁶ ή το περιοδικό του Ισλαμικού Κράτους Dabiq, το οποίο όπως θα δούμε παρακάτω συμμετέχει στη διάδοση προπαγανδιστικών μηνυμάτων αυτού.

γ. Άλλη μία δυνατότητα του διαδικτύου είναι η ακρόαση του ραδιοφωνικού σταθμού As-Sahab «on line» γεγονός που επιτρέπει στους ακροατές διαδραστικά να απευθύνουν ερωτήσεις στους ηγέτες της Al Qaeda και να πάρουν πίσω απαντήσεις. Έτσι μιλάμε για μία νέα γενιά τρομοκρατών που δεν απαιτείται να μεταβεί στο Αφγανιστάν για εκπαίδευση και η ριζοσπαστικοποίηση τους γίνεται καθημερινά από το σπίτι τους. Η επικοινωνία τώρα μεταπηδά από τα προστατευμένα με κωδικό fora, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το «Twitter». Ο μαχητής μπορεί να είναι στο πεδίο της μάχης και να φλυαρεί (twit) 24/7, δημοσιεύοντας τις απόψεις του, μέσω του κινητού τηλεφώνου στο διαδίκτυο, έχοντας την αίσθηση ότι κάνει κάτι πολύ σημαντικό, ότι ως οντότητα του jihad, στέλνει το μήνυμά του σε όλο τον κόσμο και σε αυτούς που τον ακολουθούν «followers». Άμεσα οι δεύτεροι μπορούν να αναδημοσιεύουν (retweet) τη συζήτηση και αυτό να επαναλαμβάνεται συνεχώς⁸⁷. Μάλιστα επειδή η υπόψη εφαρμογή δεν έχει τους περιορισμούς ενός διαδικτυακού ημερολογίου (blog) όπως το Shumukh al-Islam⁸⁸, προτιμάται από παρακλάδια της οργάνωσης όπως για παράδειγμα η Jabhat al-Nusra, που δρα σήμερα στη Συρία και διακινεί όλα τα μηνύματα της δια μέσω του Twitter χωρίς την χρήση κωδικών «passwords».

⁸² Όπως παραπάνω σελίδα 22-23 και στο άρθρο της Washington Post 'Terrorist 007, Exposed' By Rita Katz and Michael Kern Sunday, March 26, 2006

⁸³ The question at the center of the NSA's data-mining program: What the heck is PalTalk? BY URI FRIEDMAN JUNE 7, 2013 - 1:30 AM <http://foreignpolicy.com/2013/06/07/the-question-at-the-center-of-the-nas-data-mining-program-what-the-heck-is-paltalk/>

⁸⁴ Big Ben bomb gang out in six years: Outrage as terror plotters plead guilty in turn for light sentences by Rebecca Camber For THE DAILY MAIL Read more: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2094799/London-Stock-Exchange-bomb-plot-4-radical-Muslims-planned-target-Boris-Johnson.html#ixzz3P72j4WRk>

⁸⁵ Operation Praline: The Realization of Al-Suri's Nizam, la Tanzim? By Raffaello Pantucci. <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/59/html>

⁸⁶ The Magazine that "Inspired" the Boston Bombers April 30, 2013, 9:39 pm ET by Azmat Khan

⁸⁷ Rita Katz "Web of Terror: Exposing Jihadists on the Net"

⁸⁸ Πλατφόρμα της Al Qaeda, στο οποίο ο διαχειριστής απαιτεί τη χρήση κωδικού και ελέγχει τις αναρτήσεις των μελών.

3. Συμπεράσματα

Έτσι προκύπτει η ανάγκη συνεχούς παρακολούθησης διαδικτύου και των συζητήσεων των μέσων κοινωνικής διαδικτύωσης, αφού όπως βλέπουμε, παρά το θάνατο των bin-Laden και Zarqawi, η απειλή των τρομοκρατικών ενεργειών συνεχίζει να υφίσταται, με μία νέα γενιά τρομοκρατών να έρχεται στο προσκήνιο. Το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής διαδικτύωσης μπορεί όχι μόνο να ριζοσπαστικοποιήσουν αλλά και να παρέχουν σε μεμονωμένα άτομα τη δυνατότητα να σχεδιάσουν και φέρουν σε πέρας μία αποστολή, χωρίς απαραίτητα να απαιτηθεί η εκπαίδευση στο πεδίο της μάχης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄ ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Εισαγωγή

Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε με το Ισλάμ ως φορέα τρομοκρατίας προσπαθώντας να δώσουμε λύση σε ερωτήματα που στρέφονται γύρω από ποια είναι η άποψη της πλειονότητας των Μουσουλμάνων απέναντι στην τρομοκρατία, ποια είναι η έννοια του τζιχάντ και με ποιόν τρόπο χρησιμοποιείται ως όρος, πως προέκυψε ο όρος «παγκόσμια τζιχάντ», ποιο είναι το σκεπτικό των βομβιστών αυτοκτονίας και πώς έχουν αντιδράσει οι θρησκευτικοί ηγέτες των μουσουλμάνων, τότε είναι αποδεκτή η βία στο όνομα του τζιχάντ σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, τότε η βία δεν είναι νόμιμη, ποια είναι η βάση του Σαλαφισμού και ποια η διαφορά του με την οπισθοδρόμηση, ποια είναι η θέση της Σαουδικής Αραβίας στον παγκόσμιο Σαλαφισμό, γιατί ο συντηρητισμός στη θρησκεία και η βία δεν συνδέονται εγγενώς και τέλος πώς φαινομενικά απόκρυφα νομικά θέματα επηρεάζουν συμπεριφορές προς την πολιτική νομιμοποίηση και την αποδοχή των βίαιων εξεγέρσεων.

2. Τρομοκρατία και Θρησκεία

α. Μέχρι σήμερα έχουμε δει πολλές τρομοκρατικές ενέργειες που διαπράττονται, σε όλο τον κόσμο στο όνομα της θρησκείας. Εάν θα ρίξουμε μια ματιά στον ρόλο της θρησκείας στην τρομοκρατία, είναι δίκαιο να αναφέρουμε ότι όλες οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις του κόσμου σε ένα βαθμό ή σε άλλο, ο Ινδουισμός, ο Βουδισμός, το Ισλάμ, ο Χριστιανισμός, ο Ιουδαϊσμός περιλαμβάνουν στα ιερά κείμενά τους ή στην ιστορία τους παραδείγματα που καταδεικνύουν αλληλεξαρτήσεις με την βία και την τρομοκρατία. Αλλά το ερώτημα που συχνά γεννάται είναι, υπό ποιο πλαίσιο συμβαίνει και αν η χρήση βίας, είναι νόμιμη ή όχι. Ιστορικά παραδείγματα μπορούμε να βρούμε, όταν εξετάζουμε την Παλαιά Διαθήκη. Προφήτες όπως ο Σαούλ, ο Ιησούς του Ναυή και ο Δαβίδ, στην ουσία με τις ευλογίες στο όνομα του Θεού, επιβάλλουν τη θέληση τους στους Αμμωνίτες⁸⁹, στους Χαναανίους στην Ιεριχώ⁹⁰ και στους Φιλισταίους⁹¹. Οι Α΄ σταυροφορίες του Πάπα Ουρβανού, έγιναν με τη σύνοδο του Κλερμόν, κατόπιν εκκλήσεως όλων των Δυτικών

⁸⁹ Παλαιά Διαθήκη Βασιλείων Α΄ κεφ ια΄ στίχοι 1-13

⁹⁰ Παλαιά Διαθήκη Ιησούς του Ναυή κεφ στ΄ στίχοι 1-5

⁹¹ Παλαιά Διαθήκη Βασιλείων Β΄ κεφ ε΄ στίχος 19 «Ερώτησε τότε ο Δαβίδ...Και ο Κύριος απεκρίθη...»

ηγετών με σκοπό την απελευθέρωση των Αγίων τόπων από το Ισλάμ σύμφωνα με τη θέληση του Θεού «Deus volt» και οδήγησαν αφενός μεν στο θάνατο χιλιάδων Μουσουλμάνων και Εβραίων, αφετέρου στην αρνητική χρήση του όρου «σταυροφόρος», σήμερα από τους ζηλωτές του Ισλάμ⁹².

β. Αλλά ακόμα και σήμερα βλέπουμε ιδίως τον Ιουδαϊσμό, τον Χριστιανισμό και το Ισλάμ να παρουσιάζουν παραδείγματα χρήσης της θρησκείας για να δικαιολογήσουν τι είναι αυτό που μερικοί άνθρωποι νοούν ως βία, νόμιμη βία και τι άλλοι θεωρούν ως παράνομη βία ή/και τρομοκρατία. Στη Βόρεια Ιρλανδία, έχουμε Καθολικούς και Προτεστάντες. Στη Βοσνία έχουμε Σέρβους ορθόδοξους χριστιανούς, καθολικούς και μουσουλμάνους που προσπαθούν να κινητοποιήσουν την υποστήριξη, νομιμοποιώντας τον αγώνα στο όνομα του θεού. Στην Παλαιστίνη και στο Ισραήλ το ίδιο. Και αυτό συνεχίζεται σε όλο τον κόσμο. Αυτό που παρατηρείται είναι ότι όλες οι θρησκείες έχουν μια υπερβατική και μια σκοτεινή πλευρά. Δηλαδή, όλες οι θρησκείες μιλούν για μια υπερβατική και απόλυτη πραγματικότητα, την οποία αποκαλούν Θεό ή μπορεί να μιλούν για την εμπειρία της νιρβάνα. Αλλά η άλλη όψη του ζητήματος είναι ότι όλες οι θρησκείες έχουν εκείνη τη σκοτεινή πλευρά η οποία ιστορικά εμπλέκεται σε πράξεις βίας ή/και σε τρομοκρατία. Ένα πολύ σημαντικό θέμα εδώ αφορά τους κύριους καταλύτες και τα κίνητρα. Δηλαδή εάν απορρέουν από τη θρησκεία συγκεκριμένα ή από πολιτικοοικονομικές και κοινωνικές περιστάσεις. Πολλές σημαντικές μελέτες αναφορικά με την τρομοκρατία και με τους βομβιστές αυτοκτονίας σε διαφορετικές θρησκείες και σε όλο τον κόσμο, έχουν διαπιστώσει, ότι τα κύρια κίνητρα ανάγονται συχνά στις πολιτικές, οικονομικές, και κοινωνικές συνθήκες. Κάτι τέτοιο να πρέπει να αναζητήσουμε στα λόγια του καλόγερου Σαμουήλ στο Κούγκι. Όταν ο γραμματέας του Αλή Πασά του διεμήνυσε ότι θα τιμωρηθεί για την αφροσύνη του να παραδοθεί, ο καλόγερος απάντησε πως «καμμίαν δεν δύναται (ο Αλή Πασάς) να μ' επιβάλει τιμωρίαν» και ανατίναξε την πυριτιδαποθήκη⁹³.

γ. Η θρησκεία καθίσταται σημαντική ως μέσο νομιμοποίησης, ένα κίνητρο για να έλξει τους ανθρώπους σε αυτή την κατάσταση. Ο Tom Hartley ηγετικό στέλεχος του IRA παραδέχεται πως ο αγώνας ήταν καθαρά αποαποικιοκρατικός αλλά στηρίχθηκε στην θρησκευτική διαμάχη, που ξεκίνησε από τότε που οι Βρετανοί ενθάρρυναν προτεστάντες έποικους από τη Σκωτία και την Αγγλία να εγκατασταθούν στη Β. Ιρλανδία⁹⁴. Αυτό το βλέπουμε και με την Al Qaeda. Αν εξετάσουμε τις πρώτες συνεντεύξεις του Μπιν Λάντεν, για παράδειγμα στο CNN, μεγάλο μέρος της ομιλία του είχε να κάνει με παράπονα εναντίον άλλων αραβικών χωρών και εναντίον της Δύσης. Στη συνέχεια όταν ήθελε να νομιμοποιηθεί η εκστρατεία του πλαισιώνοντας αυτήν με βία, επεξηγώντας τι αυτός θεωρεί ως αντίσταση και αντιλαμβάνεται ο κόσμος ως τρομοκρατία, προσπάθησε να λάβει νομιμοποίηση στο όνομα του Ισλάμ και ταυτόχρονα να προσελκύσει πιστούς με αυτό τον τρόπο. Αυτό συμβαίνει διότι η θρησκεία προσθέτει αυτή την απίστευτη διάσταση του αισθήματος της απόλυτης εξουσίας. Δεν είναι μόνο ότι κάποιο συγκεκρι-

⁹² Steven Runciman, A History of the Crusades vol1: «God wills it, Deus le vult», σελ 108 και Mark Juergensmeyer, Terror in the name of God, σελ 26.

⁹³ Ιστορία του Ελληνικού Έθνους Τόμος 5^{ος} Κεφ Η σελ 218 Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος.

⁹⁴ Mark Juergensmeyer, Terror in the name of God, σελ 37.

κριμένο πρόσωπο λέει πρέπει να το κάνετε αυτό, αλλά αυτό το συγκεκριμένο πρόσωπο λέει ότι «...ο Θεός σας θέλει για να γίνει αυτό. Και αν ο Θεός σας θέλει να γίνει, αυτό πρέπει να γίνει τώρα. Αυτό είναι το θέλημα του Θεού». Κατά αυτό τον τρόπο επιτρέπεται να επαναπροσδιορίσουμε την αντίληψη περί τρομοκρατίας και θρησκείας. Η έννοια του δικαίου πολέμου και η έννοια της αναλογικότητας του, η αντίληψη της θανάτωσης αμάχων όλα αιτιολογούνται υπό το πρίσμα ότι πρέπει να επιτελεστούν. Πρόκειται για ένα κοσμικό πόλεμο μεταξύ των δυνάμεων του καλού και του κακού, μεταξύ του Θεού και του Σατανά και πρέπει να γίνει ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατόν.

δ. Αυτό δεν αποτελεί προνόμιο του Μπιν Λάντεν ή/και του Ισλάμ, γιατί για παράδειγμα βλέπουμε και άλλους που αισθάνονται ότι οδηγούνται από θεϊκά κίνητρα, να επιτίθενται σε γιατρούς που κάνουν αμβλώσεις ή ανατινάζουν κλινικές στις οποίες πραγματοποιούνται αμβλώσεις χωρίς να θεωρούν τους εαυτούς τους τρομοκράτες αλλά πιστεύουν πως οι πράξεις τους αποτελούν θεόπνευστη προσπάθεια να προλάβουν ένα κακό που ο Θεός θα ήθελε να αποτρέψει⁹⁵. Ο Mark Juergensmeyer χαρακτηριστικά περιγράφει την περίπτωση της οργάνωσης Army of God, η οποία δραστηριοποιήθηκε από το 1982 με τη συμμετοχή του πρώην Αμερικανού Υπουργού Michael Bray. Ο Bray θεωρούσε ότι ο Χριστιανισμός του έδιδε το δικαίωμα να προστατεύει «αγέννητα παιδιά», προβαίνοντας σε εγκληματικές ενέργειες⁹⁶.

ε. Υπάρχουν λοιπόν περιπτώσεις όπου η θρησκεία είναι η κύρια κινητήρια δύναμη σε βίες και τρομοκρατικές ενέργειες. Αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις τα ζητήματα τείνουν να είναι πολιτικά και οικονομικά. Όπως αναφέρει ο Ιωάννης Μάζης «...αρχικά η εθνικιστική ιδεολογία ήταν αυτή που λειτούργησε ως όχημα για την πολιτική ανεξαρτησία από την αποικιοκρατία, ενώ σήμερα το Ισλάμ υπό το λάβαρο της πολιτιστικής χειραφέτησης αγνοεί και εθελοτυφλεί μπροστά στο γεγονός ότι δεν ευθύνεται η Δύση για τα κράτη θραύσματα αλλά τα αίτια πρέπει να αναζητηθούν σε προϋπάρχουσες ρίζες, πολύ πριν από τις αποικιοκρατικές επεμβάσεις»⁹⁷. Έτσι για παράδειγμα, αν εξετάσουμε την προσπάθεια της αντιπολίτευσης τη Συρία σήμερα να νομιμοποιήσει την ασκούμενη βία, ενάντια στο καθεστώς του Μπασάρ Αλ-Ασάντ, προκειμένου η πρώτη να αποκτήσει την ελευθερία της, η συμμετοχή Σαλαφιστών τζιχαντιστών από το εξωτερικό που προσέρχονται και μάχονται εναντίον όλων είτε πρόκειται για το καθεστώς ή την αντιπολίτευση, με κραυγαλέες πράξεις βίας προκειμένου να επιβάλλουν τη θέλησή τους και να κερδίσουν εδαφικά ερείσματα στη Συρία, μας οδηγεί σε άλλα συμπεράσματα.

3. Μουσουλμάνοι και Τρομοκρατία στο Όνομα του Ισλάμ

α. Καθώς προσπαθούμε να καταλάβουμε την τρομοκρατία και την παγκόσμια τρομοκρατία εντός του Ισλάμ και των μουσουλμανικών κοινωνιών, είναι σημαντικό να έχουμε κάποια αίσθηση του πώς η θρησκεία κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει χρησιμοποιηθεί και από ποιον. Η αραβική λέξη «Ισλάμ» σημαίνει

⁹⁵ Abortion Clinic And 2 Doctors' Offices In Pensacola, FLA., Bombed Published: December 26, 1984 by The New York Times.

⁹⁶ Mark Juergensmeyer, Terror in the name of God, σελ 21-24.

⁹⁷ Ιωάννης Μάζης, Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή σελ 49-51.

«υποταγή» (αραβικά: *إسلام*) και χρησιμοποιείται από τους μουσουλμάνους ως «υποταγή στον Θεό» και εκείνοι που αποδέχονται τη θρησκεία του Ισλάμ (τη στάση υπακοής, εξάρτησης και αφοσίωσης στον Θεό) ονομάζονται μουσλίμ (muslim), που σημαίνει «υποταγμένος» δηλαδή: «υποταγμένος στον Ύψιστο». Το Ισλάμ δεν έχει μόνο θρησκευτική αλλά και πολιτική υπόσταση, όπως και άλλες θρησκείες. Από τη μία πλευρά βρίσκονται οι ηγέτες στις χώρες που απευθύνονται στο Ισλάμ για νομιμότητα, είτε πρόκειται για τη Σαουδική Αραβία, το Ιράν είτε στο Πακιστάν και στην Αίγυπτο κατά καιρούς. Πολλοί δε από αυτούς είναι φυσικά ιδιαίτερα αυταρχικοί. Από την άλλη πλευρά, βρίσκονται οι αντιπολιτευτικές παρατάξεις, που πλαισιώνονται όχι μόνο από κοσμικούς, αλλά και από βαθιά θρησκευόμενους, οι οποίοι στην πραγματικότητα, έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην πολιτική και στο δημόσιο βίο, στο μουσουλμανικό κόσμο. Έτσι υπάρχουν ισλαμιστικά κινήματα ή Ισλαμιστικές ομάδες. Αυτές χωρίζονται κατά κάποιο τρόπο σε δύο κατηγορίες. Υπάρχουν αυτές που είναι, μετριοπαθείς ή μη βίαιες, λειτουργούν στην κοινωνία αφενός μεν ως πολιτικές και ως κοινωνικές οργανώσεις και όπου μπορούν και επιτρέπεται ασκούν πολιτική εξουσία και αφετέρου ως κοινωνικά κινήματα, παρέχοντας εκπαιδευτική υποστήριξη, υποστήριξη κοινωνικών υπηρεσιών, κ.λπ. στις κοινωνίες τους. Από την άλλη όμως συναντάμε τους εξτρεμιστές. Αποτελούν μειονότητα, αλλά είναι μια σημαντική και θανάσιμη μειονότητα, που πιστεύει ότι ο μόνος τρόπος για να πορευθούν στη ζωή είναι μέσω της χρήσης βίας και της τρομοκρατίας. Για ορισμένες υπάρχει διάκριση ανάμεσα στην αντίληψη περί του άμεσου/εγγύς και στον έμμεσο/μεμακρυσμένο εχθρό αναφορικά με τη στρατηγική που ακολουθούν (near/far enemy).

β. Ο εγγύς εχθρός περιλαμβάνει τα κινήματα στο εσωτερικό μιας χώρας ή της περιφέρειας του αραβικού και μουσουλμανικού κόσμου, που επιδιώκουν να ανατρέψουν, αποσταθεροποιήσουν και ανατρέψουν τις κυβερνήσεις, πιστεύοντας πως είναι αυταρχικές και ότι ο μόνος τρόπος για να απαλλαγούμε από αυτές είναι, στην πραγματικότητα, μέσω της βίας και της τρομοκρατίας. Ο μεμακρυσμένος εχθρός δεν περιορίζει την απειλή στο πρόσωπο της κυβέρνησης τους αλλά επεκτείνεται σε ηγέτες άλλων κρατών όπως στον Anwar Sadat ή τον Hosni Mubarak ή και ακόμη μακρύτερα στις ΗΠΑ, στα Δυτικά κράτη και στη Ρωσία. Οι τελευταίες υποστηρίζουν αυτούς τους ηγέτες με χρήματά ή με στρατιωτικό υλικό, που στη συνέχεια χρησιμοποιείται κατά του πληθυσμού ή για τη δημιουργία δυνάμεων ασφάλειας και στρατού.

4. Ο Όρος Τζιχάντ και η Χρήση του

Όταν μιλάμε για τη βία και την τρομοκρατία που σχετίζεται με το Ισλάμ, χρησιμοποιείται ο όρος «τζιχάντ» που έχει γίνει κοινότυπος μαζί με την λέξη «τζιχαντιστής», υπονοώντας αυτόν που επιδιώκεται σε τζιχάντ. Τώρα το πρόβλημα με αυτή την έννοια είναι ότι υπάρχουν πολλές χρήσεις του όρου τζιχάντ ή Ντζιχάντ (جهاد) που είναι αραβική λέξη και σημαίνει γενικά αγώνας, προσπάθεια, το να μοχθεί κανείς με όλες του τις δυνάμεις ή να αντιμάχεται οποιοδήποτε αντικείμενο αποδοκιμασίας. Όταν συνοδεύεται από τη φράση "φι σαμπίλ Αλλά[χ]", (*لِإِيبَسِ يَف*), η οποία αποδίδεται "για το δρόμο του Θεού", αποκτά ιδιαίτερο νόημα και σημαίνει τον αγώνα για το Θεό. Συχνά η έννοια τζιχάντ μεταφράζεται ως «ιερός πόλεμος». Εάν κοιτάξει κανείς στο Qur'an η λέξη χρησιμοποιείται ευρέως, ποτέ όμως για ιερό

πόλεμο. Τζιχάντ είναι ένας σύνθετος όρος που συνιστά ένα τρίπτυχο και περιλαμβάνει την άσκηση του ανθρώπου για να ακολουθήσει το Θεό και τη θέληση του, με το να ζει μια ζωή ενάρετη, δίκαια και ηθική, προσπαθώντας να βελτιώσει την κοινωνία του (Umma) προάγοντας το «καλό» και εμποδίζοντας την εξάπλωση του «κακού»⁹⁸. Αυτή την αντίληψη έχουν οι περισσότεροι μουσουλμάνοι, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι που στη συνέχεια χρησιμοποιούν διαστρεβλωμένα τον όρο όταν ενεργούν εσκεμμένα. Μια άλλη σχετική χρήση του όρου είναι η έννοια της αυτοάμυνας, δηλαδή της υποχρέωσης του πιστού να υπερασπιστεί την πίστη σου και την κοινότητά του όταν αυτή είναι υπό πολιορκία, κατάσταση όμως που εμπεριέχει την αυτοάμυνα.

5. Η εμφάνιση του «Παγκόσμιου» Τζιχάντ

α. Ωστόσο, μια άλλη χρήση του όρου του τζιχάντ δεν αφορά τον αμυντικό αλλά τον επιθετικό πόλεμο ή τις δράσεις του, όπως ακριβώς ασκείται από την Al Qaeda και συναφείς τρομοκρατικές ομάδες όπως το ISIS. Το μπλέξιμο ή το πρόβλημα εδώ είναι ότι συχνά, αν πάρουμε ανθρώπους σαν τον Μπιν Λάντεν και παρόμοιους τρομοκράτες, θα δούμε ότι δεν παρουσιάζουν το τζιχάντ σαν να είναι εμπεπλεγμένοι σε έναν επιθετικό πόλεμο ή ότι θεωρούν τους εαυτούς τους τρομοκράτες. Βλέπουν τον κόσμο ή τον εχθρό, όπως την πραγματική απειλή και θεωρούν τους ίδιους ως υπερασπιστές των συμφερόντων τους, είτε πρόκειται για το έδαφος ή για την πίστη⁹⁹. Ο όρος Σαρία (Shari'a), προέρχεται από το ρήμα "shara'a" (عَرَشَ), δηλαδή ο δρόμος προς την πηγή ύδατος. Είναι εμπνευσμένος από το Κοράνιο, το μόνο αληθινό λόγο του θεού, όπως αυτός τον υπαγόρευσε στο προφήτη Μωάμεθ και συσχετίζεται με την ιδέα ενός δικανικού θείου συστήματος, ενός μονοπατιού πίστης και πρακτικής, δηλαδή ένα ισλαμικό θρησκευτικό κώδικα διαβίωσης. Οι οπαδοί της είναι ενάντια στο Σύνταγμα και τους νόμους κάθε κράτους, δεδομένου ότι ο μόνος αληθινός νόμος υπαγορεύεται από αυτήν. Η Σαρία καθορίζει ότι οι Μουσουλμάνοι πρέπει να διεξάγουν Τζιχάντ μέχρις ότου ο Οίκος του Πολέμου [Dar Al Harb], όπου ζουν οι πλανημένοι, περιέλθει στη κυριαρχία του Οίκου του Ισλάμ [Dar Al Islam] ή του Οίκου της Υποταγής.

β. Η παγκοσμιοποίηση του τζιχάντ, δηλαδή κατά κάποιο τρόπο της «μαχητικής μορφής και έκφανσης του Ισλάμ» από εξτρεμιστές, δεν είναι αποδεκτή από τη συντριπτική πλειοψηφία των μουσουλμάνων, οι οποίοι την απορρίπτουν. Οι εξτρεμιστές όμως δε διστάζουν να πλαισιώσουν τις πράξεις τους ως μέρος αυτού του Ιερού αγώνα (του να είναι κάποιος «καλός μουσουλμάνος»), ακολουθώντας το λόγο του Θεού. Το φαινόμενο εμφανίστηκε αρχικά ως προϊόν του Σοβιετο-αφγανικού πόλεμου και αποτέλεσμα της εισβολής της Σοβιετικής Ένωσης και κατάληψης του Αφγανιστάν. Οι περισσότεροι άνθρωποι τότε σκέφτηκαν ότι θα ήταν αδύνατο να εκδιωχθούν οι Σοβιετικοί. Οι Αφγανοί επαναστάτησαν και ονομάστηκαν Μουτζαχεντίν (Mujahidin), όρος που υποδήλωνε αρχικά τους ιερούς μαχητές, που αγωνίζονταν στον ιερό πόλεμο κατά της σοβιετικής κατοχής. Παράλληλα ενώ συνέβη η επανάσταση στο Ιράν, γεγονός που αντιμετωπίστηκε ως απειλή, οι

⁹⁸ Ιωάννης Μάζης, Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή, σελ 32.

⁹⁹ Όπως παραπάνω σελ 33.

δυτικές χώρες και οι χώρες του Κόλπου επικροτούσαν αυτόν τον ιερό αγώνα ενάντια στη Σοβιετική Ένωση, ως προσπάθεια να αποχωρήσουν από την περιοχή. Η συμπάθεια δεν περιορίστηκε σε λόγια αλλά μεταφράστηκε σε οικονομική και στρατιωτική βοήθεια, που περιελάμβανε την αποστολή συμβούλων για την παροχή στρατιωτικής εκπαίδευσης. Ο Μπιν Λάντεν ήταν ένας από εκείνους που ήρθαν από τη Σαουδική Αραβία μαζί με άλλους από τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο, για να πολεμήσει για το δίκαιο και καλό τζιχάντ, έχοντας την αίσθηση πως είχε να κάνει με το θέλημα του Θεού, αλλά και μιας διεθνούς κοινότητας, που επίσης πίστευε στην εκδίωξη των Σοβιετικών.

γ. Παρόμοια κατάσταση συνέβη λίγο μετά την εισβολή και την κατοχή του Κουβέιτ από τον Saddam Hussein, γεγονός που προκάλεσε την εμπλοκή κυρίως των ΗΠΑ σε εκείνον τον πόλεμο, αλλά και λοιπών δυτικών χωρών. Ο Μπιν Λάντεν έγραψε στο βασιλιά της Σαουδικής Αραβίας, τονίζοντας πως οι Άραβες θα έπρεπε να υπερασπιστούν μόνοι τον εαυτό τους όπως έκαναν στο Αφγανιστάν. Τυχόν εμπλοκή δυτικών δυνάμεων στην περιοχή θα θύμιζε την έλευση των σταυροφόρων και τις Σταυροφορίες. Οι σύγχρονοι σταυροφόροι, εφόσον εμπλέκονταν, δεν επρόκειτο να φύγουν εύκολα και η παρουσία τους θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη στρατιωτική, οικονομική εξάρτηση. Ο βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας δε συμφώνησε με τον Μπιν Λάντεν. Ο δεύτερος έφυγε τελικά από τη Σαουδική Αραβία, γεγονός που οδήγησε στη συνέχεια, στην εξέλιξη της Al Qaeda. Πολλοί από τους ανθρώπους που τον ακολούθησαν ήταν μαχητές, που είχαν συμμετάσχει στην αντίσταση κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Μερικοί δε από αυτούς είχαν μείνει στο Αφγανιστάν. Άλλοι είχαν επιστρέψει πίσω στις χώρες τους, όπου αντιμετώπιζαν επίσης καταπιεστικά καθεστώτα, κατάσταση που τους ώθησε να ενταχθούν σε αυτή την παγκόσμια οργάνωση. Έτσι οι εξτρεμιστικές ομάδες που αρχικά είχαν αναπτυχθεί μέσα σε μουσουλμανικές χώρες ενάντια στις κυβερνήσεις ή στους ηγεμόνες, αρχίζουν να εξελίσσουν ένα παγκόσμιο κίνημα που εκφραζόταν με τη διακίνηση μαχητών, των παγκόσμιων τζιχαντιστών, από χώρα σε χώρα. Η κοσμοθεωρία τους εστιάζεται στο ότι δεν είναι θύτες αλλά αγωνίζονται ενάντια στην επιθετικότητα της πολιτικής καταπίεσης, της εκμετάλλευσης και της καταδυνάστευσης. Μέρος του τι λοιπόν επακολουθεί είναι και πάλι, αυτή η έννοια της συμμετοχής σε αυτό το παγκόσμιο πόλεμο εναντίον συντριπτικά ισχυρότερων και επικινδυνότερων δυνάμεων. Ως εκ τούτου, οι συνήθεις κανόνες του παιχνιδιού, οι κανόνες που ισχύουν στο ισλαμικό δίκαιο, το ισοδύναμο του δίκαιου πολέμου δεν μετρούν. Αυτό σημαίνει επομένως ότι, ανάλογα με τη χώρα, κάποιος βλέπει ηθική την ικανότητα να χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να σκοτώνει αμάχους, για την επίτευξη του σκοπού.

δ. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων της τρομοκρατίας παγκοσμίως είναι μουσουλμάνοι. Πρόκειται για όλους εκείνους τους μουσουλμάνους που δε συμφωνούν και δεν υποστηρίζουν την Al Qaeda ή το ISIS. Θεωρούνται επίσης ως αποστάτες, κατά των οποίων δεν απαιτείται δίκαιος αγώνας. Ένα πρόσφατο παράδειγμα της φύσης του παγκόσμιου Τζιχάντ, είναι η κατάσταση της Συρίας, όπου αρχικά εμφανίστηκε ως αντίδραση της συριακής αντιπολίτευσης, ενάντια στον απολυταρχικό ηγεμόνα Bashar al-

Assad και στη συνέχεια εξελίχθηκε ως μακελειό εκ μέρους των κυβερνητικών δυνάμεων. Η Συρία όμως έγινε ευάλωτη στην είσοδο τζιχαντιστών από άλλα κράτη, όπως συνέβη τα τελευταία χρόνια στην Υεμένη.

6. Επιθέσεις Αυτοκτονίας

α. Οι επιθέσεις αυτοκτονίας έχουν χρησιμοποιηθεί στη σύγχρονη εποχή από διάφορους λαούς. Οι Τίγρεις του Ταμίλ, στην πραγματικότητα, είναι η πρώτη ομάδα με την οποία συνδέονται τέτοιου είδους ενέργειες. Πολεμούσαν εναντίον των υπέρτερων δυνάμεων και αυτό τους ανάγκασε να υιοθετήσουν άλλες πρακτικές. Αποτελούν ένα καλό παράδειγμα για το πώς η ρητορική της θρησκείας μπορεί να αποβεί πρακτική, δεδομένου ότι οι πολιτικές πεποιθήσεις των οπαδών ήταν κατά βάση μαρξιστικές, πράγμα που θα σήμαινε ότι δεν ήταν ιδιαίτερα πιστοί, πλην όμως είχαν ένα ινδουιστικό υπόβαθρο. Το τελευταίο αποτέλεσε το μοχλό ώθησης των μαχητών σε επιθέσεις αυτοκτονίας έναντι των Βουδιστών Sinhalese και σύμφωνα με τον Robert A. Pape ουσιαστικά οι θρησκευτικές διαφορές βοήθησαν στην δαιμονοποίηση του αντιπάλου, προκειμένου να εξυπηρετηθούν πολιτικοί σκοποί¹⁰⁰. Παρόμοιες επιθέσεις συμβαίνουν στη Μέση Ανατολή, στον αγώνα των Παλαιστίνιων εναντίον του Ισραήλ, όπως αυτός εκδηλώθηκε από την PLO ή τώρα από τη Χαμάς. Σε γενικές γραμμές ο αγώνας αυτός, ακολούθησε αυτό που ονομάζουμε «απλούς κανόνες» του συμβατικού πολέμου. Αλλά από κάποιο σημείο, οι Παλαιστίνιοι, και συγκεκριμένα η Χαμάς, άρχισαν να χρησιμοποιούν τις επιθέσεις αυτοκτονίας, νομιμοποιώντας αυτές ως το ύστατο όπλο. Το γεγονός ότι αντιμετώπιζαν τον ισραηλινό στρατό και τη συντριπτική στρατιωτική ισχύ του, χωρίς να μπορούν να προμηθευτούν ανάλογο οπλισμό, εξαιτίας των αποκλεισμών που επιβλήθηκαν από το Ισραήλ, αλλά και από τις δυτικές χώρες, έκανε την επίθεση αυτοκτονίας το όπλο της έσχατης λύσης. Αυτό σημαίνει πως οι βομβιστές αυτοκτονίας, μετατρέπονται σε ένα αποτελεσματικό όπλο. Ο βομβαρδισμός αυτοκτονίας δεν έχει να κάνει με το πόσοι άνθρωποι θα σκοτωθούν. Τα θύματα δεν είναι το ζητούμενο. Η τρομοκρατία συνιστάται στο βαθμό και το μέγεθος πρόκλησης τρόμου. Οι τρομοκράτες θέλουν να τρομοκρατήσουν ένα πληθυσμό ώστε να έχει την αίσθηση ότι απειλείται, προκειμένου στη συνέχεια να ασκήσει πίεση στην κυβέρνηση του για να υποχωρήσει από τις καταληφθείσες περιοχές και να αλλάξει πολιτική¹⁰¹. Και ως εκ τούτου αυτές οι μέθοδοι δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν μόνο εναντίον του στρατού, αλλά θα εφαρμοσθούν στην καρδιά των πόλεων, έτσι ώστε κανείς να μην γνωρίζει πότε θα συμβούν. Είναι ένας τρόπος να φανεί πόσο ευάλωτοι είναι. Αν παρακολουθήσουμε σήμερα το Αφγανιστάν θα δούμε πόσο συχνά οι Ταλιμπάν, όχι μόνο επιτίθενται εναντίον στρατευμάτων σε απομακρυσμένες περιοχές, αλλά παράλληλα προβαίνουν σε πράξεις τρομοκρατίας στην καρδιά της Καμπούλ, στην πρωτεύουσα. Κατά αυτό τον τρόπο υπενθυμίζουν στις ΗΠΑ και στον Αφγανικό Στρατό ότι μπορούν να έρθουν οποιαδήποτε στιγμή και να χτυπήσουν όποιο στόχο θέλουν. Το ίδιο συμβαίνει και με τα χτυπήματα του ISIS στο Παρίσι.

¹⁰⁰ Robert A. Pape, *In God's Name? Evaluating the Links between Religious Extremism and Terrorism* Washington, D.C.

¹⁰¹ Fathali M. Moghaddam, *From The Terrorists Point of View*, σελ 5-7.

β. Όταν πραγματικά δούμε τη σχέση του Ισλάμ με τις βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας, θα διαπιστώσουμε ότι, όπως και ο Χριστιανισμός, παραδοσιακά διδάσκει ότι απαγορεύεται η αυτοκτονία για οποιονδήποτε λόγο. Ο μέγας μουφτής της Σαουδικής Αραβίας, εξετάζοντας το φαινόμενο αυτού του είδους των επιθέσεων, ουσιαστικά είπε ότι είναι αυτοκτονία και η αυτοκτονία απαγορεύεται. Επίσης οι δολοφονίες αμάχων, δηλαδή μη μαχητών, για οποιονδήποτε λόγο, απαγορεύονται¹⁰². Από την άλλη πλευρά, μια πληθώρα θρησκευτικών ηγετών, στην Παλαιστίνη για παράδειγμα, βασικά νομιμοποιούν τις επιθέσεις αυτοκτονίας δικαιολογώντας τη σκέψη τους, πως η πράξη δεν αφορά την παραδοσιακή έννοια της αυτοκτονίας, αλλά στην πραγματικότητα οι αυτόχειρες είναι μαχητές που θυσιάζουν τη ζωή τους για ένα υπέρτατο σκοπό. Αποβλέπουν να ανατρέψουν την κατοχή της χώρας τους. Επιδιώκουν να ελευθερώσουν σημαντικά τμήματα του παλαιστινιακού πληθυσμού, που βρίσκεται υπό πολιορκία στην περιοχή.

γ. Άλλη μια εξέχουσα μορφή μουσουλμάνου διανοητή, ο Sheikh Yusuf al-Qaradawi, αν και άσκησε δριμεία κριτική και μάλιστα καταδίκασε τις επιθέσεις της 9/11, όταν αναφέρεται στην Παλαιστίνη και στο Ισραήλ, πιστεύει ότι οι επιθέσεις αυτοκτονίας είναι θεμιτές, λόγω του καθεστώτος κατοχής και εξαιτίας της αδυναμίας των Παλαιστινίων να αντισταθούν με ίσους όρους¹⁰³. Έτσι βλέπει αυτό ως μια πράξη αυτοθυσίας προσθέτοντας μια άλλη πτυχή. Κατ' αυτόν, οι θάνατοι αμάχου πληθυσμού είναι το ισοδύναμο των παράπλευρων απωλειών, διότι η πλειοψηφία των ισραηλινών ανδρών και επίσης των γυναικών, αποτελούν μέρος της «εφεδρείας». Δηλαδή είναι εν δυνάμει εκπαιδευμένοι στρατιώτες άρα δεν είναι άμαχοι. Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι αυτή ήταν η μόνη περιοχή στην οποία είχε νομιμοποιηθεί αυτό το είδος της αντίστασης. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, υπάρχει νομιμοποίηση και όσον αφορά στην αμερικανική κατοχή του Ιράκ.

7. Βίαη Αντίσταση ή Παράνομη Βία

α. Το ερώτημα του περί της νομιμότητας ή όχι της χρήσης βίας είναι ιδιαίτερα βασανιστικό. Λέμε συχνά πως μια ομάδα αν δεν χρησιμοποιεί βία είναι αποδεκτή ακόμα και αν έχει εξτρεμιστικές απόψεις. Αν ίσχυε αυτό δεν θα είχαμε ποτέ υπάρξει σαν έθνος γιατί δεν θα είχε γίνει η ελληνική επανάσταση ή διάφορες άλλες επαναστάσεις όπως η Αμερικάνικη. Επιπλέον γνωρίζουμε ότι ιστορικά, η διάκριση μεταξύ κινημάτων αντίστασης και τρομοκρατικών κινημάτων εξαρτάται από την υποκειμενική αντιμετώπιση του θεατή. Έτσι για παράδειγμα, οι Μέναχεμ Μπέγκιν και Γιτζάκ Σαμίρ, εξέχοντες ισραηλινοί αντιστασιακοί, θεωρήθηκαν από ορισμένες δυτικές χώρες, και βεβαίως από τους Παλαιστινίους, κατά τις πρώτες ημέρες της σύγκρουσης Παλαιστινίων και Ισραηλινών, ως αρχηγοί τρομοκρατών. Στη συνέχεια όμως διακρίθηκαν και αναγνωρίστηκαν από πολλούς στον κόσμο, ως διακεκριμένοι ηγέτες. Ο Μέναχεμ Μπέγκιν μάλιστα έλαβε ένα βραβείο Νόμπελ. Επίσης ο Νέλσον Μαντέλα αρχικά θεωρήθηκε επικεφαλής μια τρομοκρατι-

¹⁰² Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή από Ιωάννη Μάζη σελ 34-36

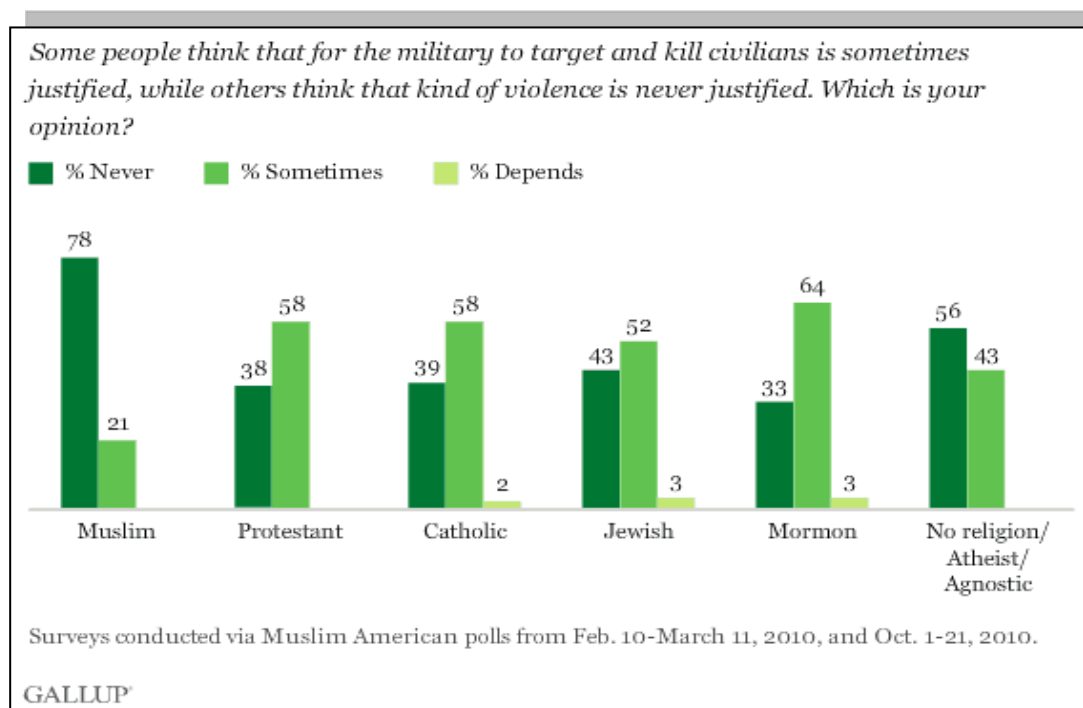
¹⁰³ Sylvain Besson, «...Δεν πρόκειται για αυτοκτονία αλλά για μαρτυρία στο όνομα του Θεού», Η Κατάκτηση της Δύσης σελ 105-106.

κής ομάδας, στον οποίον ήταν απαγορευμένη η είσοδος στις ΗΠΑ για πολλά χρόνια αφ' ότου αποφυλακίσθηκε. Βέβαια στη συνέχεια έγινε αποδεκτός από τη διεθνή κοινότητα ως σημαντικός ηγέτης, παράδειγμα προς μίμηση.

β. Στην περίπτωση των Αραβικών κρατών και στη Μέση Ανατολή παρατηρούμε από τη μια, πως αυταρχικές κυβερνήσεις συχνά προσδιορίζουν κατά τις τελευταίες δεκαετίες με την ετικέτα του τρομοκράτη διάφορα κινήματα της αντιπολίτευσης, είτε αντιπροσωπεύονται από κοσμικούς είτε από ισλαμιστές. Από την άλλη ισλαμιστικά κινήματα που έχουν εκλεγεί δημοκρατικά στη χώρα τους ή/και την περιφέρειά τους, αλλά τα οποία δεν αρέσουν σε κάποιους, συχνά βαφτίζονται ως τρομοκρατικά και με αυτή την ταυτότητα εκτίθενται στη διεθνή κοινότητα.

8. Η Αποψη των Μουσουλμάνων για τη Βία

α. Όταν εξετάσουμε δημοσκοπήσεις της Gallup ή της Pew Organization στις οποίες ζητήσανε από νεαρούς μουσουλμάνους σε όλο τον κόσμο να περιγράψουν τη σημασία της λέξης τζιχάντ, θα διαπιστώσουμε πως για τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών, ο όρος αφορά την προαγωγή της συνεργασίας, τον έντιμο, ειρηνικό βίο που οδηγεί σε μια ενάρετη ζωή και ακολουθεί το θέλημα του Θεού. Μάλιστα μία άλλη έρευνα εντός των ΗΠΑ απευθυνόμενη σε αντιπροσωπευτικά δείγματα από όλα τα σημαντικά θρησκευόμενα, στο ερώτημα αν για στρατιωτικούς σκοπούς είναι δικαιολογημένα τα χτυπήματα σε αμάχους, μόνο το 21% των μουσουλμάνων απάντησε πως συμφωνεί, σε αντίθεση με το 58% των καθολικών και των προτεσταντών. Επομένως δεν είναι ακριβώς μόνο τα ζητήματα της δημόσιας δικαιοσύνης, αλλά η σχέση που προκύπτει από την εμπλοκή του πιστού στην κοινότητα, εντός της οποίας πρέπει να κάνει όλα εκείνα τα πράγματα που πιστεύει, ότι ο Θεός θα ήθελε. Αυτό έρχεται σε άμεση αντίθεση βέβαια με τη χρήση του όρου

Εικόνα 6 Αποψη περί της Χρήσης Βίας Οπαδών Διαφόρων Θρησκειμάτων

τζιχάντ από εξτρεμιστές. Όταν κάποιος από αυτούς ρωτήθηκαν, πως δικαιολογούν τον τζιχάντ, ο κύριος λόγος που έδωσαν αφορούσε πολιτικά ζητήματα και όχι θέματα θεολογικής φύσεως δηλαδή αν ή όχι οι Χριστιανοί λατρεύουν τον ίδιο Θεό ή αν ή όχι οι Χριστιανοί πιστεύουν στην Αγία Τριάδα, κ.λπ.

β. Επιπλέον αν κοιτάξει κανείς έρευνες περί του τι οι Μουσουλμάνοι παγκοσμίως θαυμάζουν και μοιράζονται από κοινού με τη Δύση, διαπιστώνουμε πως έχουν την ίδια άποψη, με το τι οι δυτικοί στην πραγματικότητα επιδοκίμαζουν, δηλαδή την εκπαίδευση, την οικονομική ανάπτυξη, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου¹⁰⁴. Οι Μουσουλμάνοι σε όλο τον κόσμο, από την άλλη πλευρά έχουν ένα πρόβλημα καθότι πιστεύουν πως η θρησκεία τους, το Ισλάμ και η επικρατούσα τάση δυσφημούνται και βάλλονται από τη δράση των εξτρεμιστών και των τρομοκρατών. Το πρωταρχικό μέλημα είναι ότι θέλουν να έχουν οικονομική ανάπτυξη, ανησυχούν για την οικογένειά τους, ανησυχούν για την εκπαίδευση, αλλά ειδικότερα ανησυχούν για θέματα ασφαλείας όπως ακριβώς και οι δυτικοί ανησυχούν για την ασφάλεια και φοβούνται τον εξτρεμισμό. Και είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μουσουλμάνων διακρίνουν αυτή τη διαφορά. Το Qur'an και η πίστη τους καθοδηγεί τη ζωή τους και τη συμπεριφορά τους ενάντια στον εξτρεμισμό, σε σχέση με μία σημαντική και θανατηφόρα μειοψηφία εξτρεμιστών, που στην πραγματικότητα αποσκοπούν να τραβήξουν προσοχή των μέσων ενημέρωσης, επειδή παρέχουν εκρηκτικές εκδηλώσεις τρόμου και φυσικά προσελκύουν την προσοχή της κοινής γνώμης. Από την άλλη βέβαια, οι δυτικές κυβερνήσεις ως κύριο μέλημα τους έχουν όχι μόνο την εσωτερική ασφάλεια αλλά και τη παγκόσμια σταθερότητα και ασφάλεια λόγω εθνικών συμφερόντων που περιλαμβάνουν το πετρέλαιο και την ασφάλεια του Ισραήλ.

9. Η Φύση του Σαλαφισμού

α. Στο Ισλάμ συναντάμε τους όρους όπως Σουνιτικό Ισλάμ, με τους εκπροσώπους του πιστούς στην Παράδοση του Προφήτη «Sunna» και Σιϊτικό Ισλάμ από το Κόμμα του Αλή «Chi'at-Ali», καθώς επίσης και την έννοια του Σαλαφισμού, η οποία αντιπροσωπεύει μια έκδοση του πρώτου (Η εδαφική κατανομή των πιστών ανά δόγμα εμφανίζεται στο σχετικό χάρτη στην εικόνα 18). Δεν πρόκειται για πολιτικό κίνημα ή δομή αλλά για μία προσέγγιση στη θρησκεία, ουσιαστικά αφορά μια στάση ζωής. Στην πραγματικότητα και στο Χριστιανισμό υπάρχει μια πολύ καλή αντιστοιχία, που εστιάζεται στη διαφορά μεταξύ Ορθοδοξίας, Καθολικισμού και Προτεσταντισμού. Η Ορθοδοξία είναι το δόγμα που καθορίζει τον Χριστιανισμό. Για 2000 χρόνια, η εκκλησία έχει ερμηνεύσει τη Βίβλο και τις γραφές ακολουθώντας τα Ευαγγέλια και τις αποφάσεις των οικουμενικών Συνόδων. Στον καθολικισμό από την άλλη πλευρά, η εκκλησία αποφάσισε σε κάποιο σημείο να μεταλλάξει στοιχεία αναφορικά με το δόγμα, που οδηγούν σε αλλοίωση της τριαδικότητας και ως εκ τούτου θεωρούνται παραστρατημένοι και πλανημένοι. Επιπλέον ο προτεσταντισμός θεωρώντας πως οι καθολικοί έχουν προσθέσει επιπλέον στοιχεία ανάτρεξαν πίσω στις πηγές, με τον δικό τους τρόπο.

¹⁰⁴ Muslims and Americans: The Way Forward by Dalia Mogahed, Executive Director, The Gallup Center for Muslim Studies

β. Στο Ισλάμ, ο Σαλαφισμός είναι σαν τον προτεσταντισμό και το Σουνιτικό Ισλάμ είναι σαν τον Καθολικισμό. Οι Σαλαφιστές πιστεύουν ότι στα 1.400 χρόνια από τότε που ο προφήτης Μωάμεθ κήρυξε τη θρησκεία του Ισλάμ οι Σουνίτες έχουν παραστρατήσει, ενσωματώνοντας ξένες πεποιθήσεις και πρακτικές διαφθοράς. Οι Σαλαφιστές καλούν τους μουσουλμάνους να επιστρέψουν στις αρχικές γραφές/πηγές του Ισλάμ, όπως αναφέρονται στο Qur'an, την κύρια αποκάλυψη του Μωάμεθ καθώς και στις διδασκαλίες του. Αυτό συνεπάγεται ότι είναι ένα είδος του Ισλάμ ιδιαίτερα αδιάλλακτο, που συνδέεται αυστηρά με την κοσμοθεωρία της Αραβίας του 7^{ου} αιώνα, όταν ζούσε ο προφήτης. Σε αντίθεση με το επικρατών Σουνιτικό Ισλάμ, που είναι προσαρμοσμένο στις μεταβαλλόμενες εποχές και κατέφυγε σε συμβιβασμούς με διάφορες πολιτιστικές και πολιτικές πραγματικότητες, όπως πχ να ασπάζεται τη Δημοκρατία, ο Σαλαφισμός, καλεί τους μουσουλμάνους να προσκολληθούν σθεναρά στην αρχική διδασκαλία του Μωάμεθ και στις αρχές των πρωτομουσουλμάνων. Είναι περίπου όπως μια μουσουλμανική έκδοση της χριστιανικής κοινότητας των Amish, οι οποίοι απαρνώνται τον πολιτισμό. Αν παρατηρήσουμε έναν Σαλαφιστή μουσουλμάνο, θα δούμε πως αντί να έχει ένα περιποιημένο μούσι για παράδειγμα, θα φέρει μακριά γενειάδα χωρίς μουστάκι, μιμούμενος ακριβώς την εμφάνιση που είχε ο προφήτης Μωάμεθ.

γ. Ο αριθμός των Σαλαφιστών Μουσουλμάνων δεν είναι καθορισμένος και μπορεί να ζουν οπουδήποτε. Μια χρήσιμη αντιστοιχία θα ήταν να σκεφτούμε τους Εβραίους. Βρίσκονται παντού στον κόσμο, κάποιοι από αυτούς είναι ορθόδοξοι και απαντώνται κυρίως στη Νέα Υόρκη. Έτσι και οι Σαλαφιστές μουσουλμάνοι ζουν παντού στον κόσμο, αλλά τείνουν να είναι ιδιαίτερα πολλοί σε χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, καθώς επίσης και σε ορισμένες πόλεις όπως για παράδειγμα στην πόλη της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο. Βέβαια μπορούμε να βρούμε Σαλαφιστές μουσουλμάνους στην Ινδονησία, στην Ινδία, στο Πακιστάν, στο Αφγανιστάν, στην Τουρκία, στο Μαρόκο, στη Σενεγάλη, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά.

10. Τρία Κύρια Θέματα στο Σαλαφισμό

α. Για να καταλάβουμε το Σαλαφισμό, πρέπει να επικεντρωθούμε σε τρία βασικά θέματα που καθορίζουν την προσέγγιση των Σαλαφιστών ως προς τη θρησκεία και αφορούν στην καθαρότητα των πηγών της θρησκείας, στην καθαρότητα στην πρακτική και στην καθαρότητα στη θεολογία.

β. Οι Σαλαφιστές πιστεύουν ότι οι μουσουλμάνοι πρέπει να ακολουθούν μόνο τις βιβλικές πηγές της θρησκείας, δηλαδή μόνο το Qur'an και τις διδασκαλίες του προφήτη. Έτσι τείνουν να απορρίπτουν τις μετέπειτα θεσμικές δημιουργίες ή εξελίξεις στο Ισλάμ. Για παράδειγμα, απορρίπτουν τον εθνικισμό. Επίσης απορρίπτουν τα περισσότερα κέντρα εξουσίας που έχουν αναπτυχθεί στον ισλαμικό κόσμο τα τελευταία χρόνια 1.400 χρόνια, επειδή αυτά δεν αποτελούν μέρος της αρχικής θρησκείας του Ισλάμ και δεν είχαν συμπεριληφθεί στις διδασκαλίες του προφήτη. Όσον αφορά την καθαρότητα στην εφαρμογή, οι Σαλαφιστές είναι πολύ επικριτικοί, και συχνά απορρίπτουν πολλές δημοφιλείς θρησκευτικές πρακτικές στο μουσουλμανικό κόσμο, με την έννοια ότι δεν προέρχονται απευθείας από τις πρωτότυπες γραφές. Έτσι ενώ βλέπουμε σε πολλές μουσουλμανικές πόλεις ή

μουσουλμανικές κοινότητες, μουσουλμάνους να επισκέπτονται τάφους Αγίων ανδρών ή γυναικών και Τεμένη για να λάβουν ευλογίες ή να ζητήσουν την εύνοια τους, αυτό είναι απαράδεκτο στο Σαλαφισμό διότι φαίνεται ως απόρριψη των λόγων του Προφήτη στο Κοράνι και των διδασκαλιών του. Οι πιστοί δεν πρέπει να ζητούν βοήθεια από κανέναν άλλο εκτός από τον αληθινό Θεό. Ένα καλό παράδειγμα αυτού ήταν το 2012 όταν οι Σαλαφιστές καλούσαν για την καταστροφή προσκυνημάτων και τάφων Αγίων στις πόλεις της Misurata και σε άλλες πόλεις στη Λιβύη, μετά την πτώση του Μουαμάρ Καντάφι και πρόσφατα στην Συρία με τις καταστροφές πολιτιστικών Ασσυριακών Μνημείων, όπως στην Παλμύρα.

γ. Τέλος, ο Σαλαφισμός ζητεί καθαρότητα στην πίστη. Πολλές φορές, φαίνεται σαν μια ιδεοληψία σε πολύ ασαφή θεολογικά θέματα όπως, ποια είναι η ακριβής φύση του Θεού, πώς θα πρέπει να σκεφτόμαστε για τη δύναμη του ή πώς θα πρέπει να σκεφτόμαστε για την ελεύθερη βούληση σε σχέση με το πεπρωμένο, θέματα ίσως ασυνήθιστα για την τρομοκρατία, πλην όμως έχουν πολιτικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα η εξέγερση του Abu Masab al-Zarqawi στο Ιράκ στις αρχές του 2000, επηρεάστηκε βαθιά από τον Σαλαφισμό και τις ιδέες σχετικά με τη σωστή φύση του Θεού και το ήθος στην ισλαμική Θεολογία. Έτσι ο Abu Masab al-Zarqawi απέρριψε οποιαδήποτε μη Ισλαμιστική κυβέρνηση ή μία κυβέρνηση που δεν πίστευε ότι ήταν πρέπουσα ισλαμική. Θεωρούσε πως οι υπάρχουσες ήταν είδωλα, που λατρεύονταν από τους ανθρώπους, αντί οι τελευταίοι να λατρεύουν μόνο το Θεό. Επιπλέον, ο Abu Masab al-Zarqawi ήταν εναντίον του Σιΐτισμού, και έτρεφε ακραία περιφρόνηση και εχθρότητα εναντίον των Σιϊτών μουσουλμάνων, προερχόμενη από τις θεολογικές διδασκαλίες του Σαλαφισμού. Αυτό το φαινόμενο ως εξαιρετικό παράδειγμα μπορούμε να το δούμε, σε ορισμένες από τις πολιτοφυλακές Σαλαφιστών, όπως η Jabhat al-Nusra, που αγωνίζονται από το 2013 έως σήμερα στη Συρία, ως τμήμα της αντιπολίτευσης κατά της κυβέρνησης του Bashar al Assad.

11. Διαφορά Μεταξύ Σαλαφισμού και Συντηρητισμού

α. Για να καταλάβει κάποιος το Σαλαφισμό σήμερα, πρέπει να πάει πρώτα πίσω στο 1.700, όταν ένα ισχυρό κύμα κινήσεων αναβίωσης σάρωνε το μουσουλμανικό κόσμο. Η πιο επιτυχημένη, και στην πραγματικότητα η πιο επίμονη αυτών των κινήσεων, ξεκίνησε στις ερήμους της κεντρικής Αραβίας. Αυτό το ζηλωτιστικό με τάσεις φονταμενταλισμού κίνημα, συχνά γνωστό ως το κίνημα Wahhabī, αν και τους υποστηρικτές του δεν αρέσει αυτός ο όρος, συνδύασε τις Σαλαφιστικές διδασκαλίες του μουσουλμάνου διανοητή από την κεντρική Αραβία, Muhammad Ibn Abdul Wahhab, με τις πολιτικές φιλοδοξίες του τοπικού άρχοντα και της οικογένειάς του, δηλαδή τον οίκο του al Saud¹⁰⁵. Αυτή η συμμαχία εξακολουθεί να υπάρχει σήμερα, συνδυάζοντας τις διδασκαλίες των Ουαχαμπίτων με τα πολιτικά συμφέροντα του κράτους της Σαουδικής Αραβίας. Αυτό έχει δύο σημαντικές επιπτώσεις όταν εξετάζουμε τον Σαλαφισμό και τις Σαλαφιστικές παραστρατιωτικές ομάδες στον κόσμο σήμερα. Η μία είναι ότι υπάρχει μια ισχυρή αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των πολιτικών συμφερόντων της Σαουδικής κυβέρνησης και των Σαλαφιστικών διδασκαλιών σε όλο τον κόσμο. Λόγω του τεράστιου πετρελαϊκού

¹⁰⁵ Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή από Ιωάννη Μάζη σελ 66.

πλούτου που κατέχει η Σαουδική κυβέρνηση, είναι σε θέση να χρηματοδοτεί Σαλαφιστές διδασκάλους, κέντρα και ιδρύματα σε όλο τον κόσμο, από τη Νιγηρία έως τις Ηνωμένες Πολιτείες και από την Ινδία έως το Αφγανιστάν, δημιουργώντας αυτό που ονομάζει ο Gille Kerel «πετρο Ισλάμ¹⁰⁶». Αυτό από την άλλη σημαίνει ότι οι Σαλαφιστές διανοητές βοηθούν και στηρίζουν τα Σαουδικά πολιτικά συμφέροντα όπως για παράδειγμα στην Αίγυπτο το 2013, όπου ορισμένες από τις κύριες ομάδες Σαλαφιστών προωθούσαν τα συμφέροντα της Σαουδικής κυβέρνησης για το σχηματισμό της αιγυπτιακής κυβερνήσεως ή στις σχέσεις με το Σιιτικό Ιράν.

β. Η σχέση μεταξύ Σαλαφισμού και βίας δεν προέρχεται από κάποια ιδιαίτερη έμφαση στη βία ή στο τζιχάντ. Μάλλον, προέρχεται από την κοσμοθεωρία του, η οποία έχει κολλήσει σε μια μεσαιωνική προοπτική που βλέπει τον κόσμο όχι ως ένα σύνολο που διέπεται από πολυμερείς θεσμούς ή με βάση την παραδοχή ότι τα κράτη θα πρέπει να είναι σε ειρήνη μεταξύ τους. Ο κόσμος εξακολουθεί να βρίσκεται στο μεσαίωνα, όπου μουσουλμανικές χώρες αντιμετωπίζουν μη μουσουλμάνους ως εχθρούς και συνεπώς νομίμως επιτρέπεται να αναλάβουν τζιχάντ εναντίον τους. Επιπλέον και σύμφωνα με τη θεωρία του Σαγίντ Κουμπι, που διατυπώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '60, το σύμπαν διάγει σε κατάσταση ειδωλολατρικής άγνοιας (Τζαχλίγια *جاهلية*), στην οποία ο μουσουλμάνος πρίγκιπας οφείλει να εφαρμόζει τη Σαρία, ώστε η ειρήνη να επικρατήσει στον κόσμο. Η συντριπτική πλειονότητα των διανοητών Σαλαφιστών επιτρέπει την κήρυξη τζιχάντ από ένα νόμιμο μουσουλμάνο ηγέτη και να διεξαχθεί από ένα μουσουλμανικό κράτος. Ωστόσο, Σαλαφιστικές ομάδες θεωρούν ότι ένας μη νόμιμος μουσουλμάνος ηγέτης δεν μπορεί να καλέσει τους πιστούς σε τζιχάντ και από την άλλη άλλες οργανώσεις μπορεί να παίρνουν την πρωτοβουλία να ενεργήσουν στο όνομα κρατών.

12. Σαλαφισμός και Κράτος

α. Η συμμαχία μεταξύ του Σαουδικού κράτους και των Σαλαφιστών διανοητών φαίνεται πολύ βολική με την πρώτη ματιά. Αλλά είναι πολύ περισσότερο εύθραυστη από ό,τι φανταζόμαστε. Αυτό οφείλεται κυρίως στο συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο Σαλαφιστές μελετητές κατανοούν τη νομιμότητα των κρατών και τη νομιμότητα των μουσουλμάνων ηγεμόνων. Αυτή η νομιμότητα μπορεί να αλλάξει και να εξαφανιστεί πολύ γρήγορα, αναλόγως των περιστάσεων, ειδικά μάλιστα όταν το Κατάρ αμφισβητεί την ηγεμονία της Σαουδικής Αραβίας και επιζητεί να πάρει τον έλεγχο της Αδελφότητας των Μουσουλμάνων¹⁰⁷. Γενικά, οι Σαλαφιστές, όπως και οι σουνίτες μουσουλμάνοι, πιστεύουν ότι για όσο διάστημα ο ηγέτης μιας χώρας είναι μουσουλμάνος με κάθε τρόπο, σχήμα ή μορφή, δεν έχει σημασία αν είναι ο χειρότερος αιμοδιψής και άδικος, που πίνει αλκοόλ ή προσεύχεται μόνο μία φορά το χρόνο, αλλά για όσο χρονικό διάστημα ο ηγέτης είναι «τεχνικά» μουσουλμάνος, δεν μπορεί κάποιος να επαναστατήσει εναντίον του. Αυτό σημαίνει ότι πολλές φορές οι Σαλαφιστικές κινήσεις και εκείνες των μουσουλμάνων που τους ακολουθούν είναι πολιτικώς πιο αποστασιοποιημένες από ό,τι άλλες Ισλαμιστικών κινημάτων που φαίνονται λιγότερο συντηρητικά και λιγότερο ακραία στις θρησκευτικές εκφάνσεις τους. Για παράδειγμα, όταν Αιγύπτιοι εξεγέρθηκαν

¹⁰⁶ Gilles Kerel, Η Επιστροφή του Θεού: Ισλαμικά, χριστιανικά, εβραϊκά κινήματα στην επανάκτηση του κόσμου, σελ 60.

¹⁰⁷ Νέοι Μοχλός Εξελίξεων στη Μέση Ανατολή από Ι. Μάζη http://www.geopolitics.com.gr/2012/10/blog-post_462.html

κατά Προέδρου Mubarak το 2011, η συντριπτική πλειονότητα των Σαλαφιστών στη Αίγυπτο δεν συμμετείχε στη διαμαρτυρία. Στην πραγματικότητα, οι περισσότεροι διανοητές Σαλαφιστές στην Αίγυπτο καταδίκασαν την εξέγερση ενάντια στον Mubarak, επειδή ήταν διαμαρτυρίες κατά του νόμιμου μουσουλμάνου ηγεμόνα. Επίσης αυτό φαίνεται στις περιπτώσεις όπου Σαλαφιστές διανοητές καταδικάζουν τις πράξεις βίας κατά μουσουλμανικών κυβερνήσεων και κατά των Συμμάχων τους, ακόμη και αν αυτοί είναι δυτικές δυνάμεις, όπως στην περίπτωση της τρομοκρατικής επίθεσης στην Υεμένη κατά του USS Cole. Ο κορυφαίος Σαλαφιστής διανοητής στην Υεμένη καταδίκασε την επίθεση, όχι επειδή έτρεφε συμπάθεια για τους Αμερικανούς αλλά επειδή το πλοίο ήταν εκεί με την άδεια της κυβέρνησης της Υεμένης, που ήταν μια νόμιμη μουσουλμανική κυβέρνηση στα μάτια αυτού του μελετητή. Και, ως εκ τούτου, οι συμφωνίες με τις ΗΠΑ έπρεπε να τηρηθούν.

β. Από την άλλη μας εντυπωσιάζει το γεγονός ότι ο πολιτικός συγκαταβατισμός των Σαλαφιστών μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε ακτιβισμό και σε βία, αν πληρούνται σημαντικές προϋποθέσεις. Έτσι αν απονομιμοποιηθεί η κυβέρνηση ή ο ηγέτης της και παύσει να θεωρείται μουσουλμάνος, τότε επιτρέπεται η εξέγερση και η βία εναντίον αυτού και κατά της κυβέρνησής του ή όπως αναφέρει ο Ιωάννης Μάζης η «τυραννοκτονία» του βέβηλου πρίγκηπος¹⁰⁸, που ως άλλος «Φαραώ» κυβερνά αγνοώντας τις προσταγές του Κορανίου. Το μέσον για αυτή τη διαδικασία είναι η Σαρία. Για τη συντριπτική πλειοψηφία των μωαμεθανών λογίων, κράτη όπως η Αίγυπτος, το Πακιστάν, Μαρόκο, ακόμη και η Τουρκία, είναι νόμιμα ισλαμικά κράτη. Δηλαδή, τα νομικά τους συστήματα ενσωματώνουν αρκετά το νόμο της Σαρίας. Θεωρούν ότι αυτές οι κυβερνήσεις είναι ισλαμικά νόμιμες. Ως εκ τούτου οι ηγέτες είναι μουσουλμάνοι επειδή κυβερνούν σύμφωνα με την όποια μορφή του νόμου του Θεού ακόμη και αν αυτός έχει αποδυναμωθεί. Ωστόσο, λόγω της ακραίας αυστηρότητας και λόγω της προσήλωσής τους στις πρωτότυπες διδασκαλίες του σουνιτικού Ισλάμ, πολλοί Σαλαφιστές διανοητές δεν θεωρούν κράτη όπως η Αίγυπτος, το Πακιστάν, το Μαρόκο, ακόμη και τη Σαουδική Αραβία, ότι στην πραγματικότητα κυβερνώνται από το νόμο της Σαρίας. Ως εκ τούτου, τα κράτη είναι παράνομα και οι Μουσουλμάνοι μπορούν να εξεγερθούν εναντίον των ηγετών που παύουν να είναι Μουσουλμάνοι και γίνονται νόμιμοι στόχοι για βία. Παράδειγμα αποτελούν οι Αιγύπτιοι Πρόεδροι, Νάσερ και Ανουάρ Σαντάτ. Ο μεν πρώτος, αν και χαιρετίστηκε με ενθουσιασμό το 1952, αφού προέρχονταν από τους κόλπους της Αδελφότητας, δεν δίστασε να την καταστρέψει όταν αποτέλεσε εμπόδιο προς την αυταρχική διακυβέρνηση της χώρας. Ο δεύτερος δολοφονήθηκε το 1981, από μία οργάνωση Σαλαφιστών που ονομάζεται al-Gamaa al-Islamiya, επειδή πίστευαν ότι η συνθήκη ειρήνης με το Ισραήλ, τον μετέτρεπε αυτόματα σε εχθρό του Ισλάμ και ως εκ τούτου οι Μουσουλμάνοι είχαν την άδεια για να μην τον υπακούουν και την άδεια να τον δολοφονήσουν.

γ. Στην ουσία, η Σαρία είναι μια αυταρχική ιδεολογία, η οποία ελέγχει κάθε πλευρά της ζωής ενός ανθρώπου. Οι οπαδοί της στην ουσία συνωμοτούν σε μια ξένη χώρα προκειμένου να ανατρέψουν το καθεστώς της και να καταργήσουν το Σύνταγμα, επιβάλλοντας το λόγο του Ισλάμ. Υπό την δική τους οπτική, όποιο νομικό σύστημα δημιούργησε ο άνθρωπος είναι παράνομο, δεδομένου ότι

¹⁰⁸ Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή από Ιωάννη Μάζη σελ 40.

μόνο ο Αλλάχ δημιουργεί το νόμο και τον παρέδωσε στους ανθρώπους μέσω του Ισλάμ. Η Σαρία έχει κάνει την εμφάνισή της σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις όπως Λονδίνο, Βρυξέλλες, κάποιες γειτονίες του Παρισιού, ακόμη και σε συνοικίες της Χάγης και ίσως σύντομα και στην Αθήνα. Τα πλέον χαρακτηριστικά και ακραία δείγματα εφαρμογής της Σαρία στη καθημερινή ζωή εμφανίζονται στη Σαουδική Αραβία, στο ISIS και στο Αφγανιστάν. Η ποινή του θανάτου μπορεί να επιβληθεί αν οι πιστοί μουσουλμάνοι θεωρούσαν ότι κάποιος παραβαίνει κάποιον από τους άγραφους νόμους του Ισλάμ. Θάνατος που εκτελείται δια αποκεφαλισμού, λιθοβολισμού ή εκτελεστικού αποσπάσματος και ακολουθείται από σταύρωση.

13. Το Σχέδιο

α. Την ώρα, λοιπόν, που οι περισσότεροι μουσουλμάνοι είτε είναι φανατικοί είτε όχι, τάσσονται υπέρ της Σαρία, το Ισλάμ εξαπλώνεται στην Ευρώπη με γοργούς ρυθμούς και απειλεί τα δημοκρατικά καθεστώτα, αφού το Ισλάμ δεν τα αποδέχεται και εφαρμόζει τις δικές του κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και εν γένει διοικητικές νόρμες. Ταυτόχρονα, αρκετές οργανώσεις που ελέγχονται από τους Αδελφούς Μουσουλμάνους κάνουν την εμφάνισή τους τόσο στην ΕΕ όσο και στις ΗΠΑ προβάλλοντας με κάθε τρόπο το αίτημα τους για ανέγερση τζαμιών και εξάπλωση του Ισλάμ σε όλο τον πλανήτη. Για την επίτευξη του σκοπού μέλη τη οργάνωσης εργάστηκαν κρυφά, προκειμένου να διεισδύσουν στις Μουσουλμανικές κοινότητες σε όλο τον κόσμο. Από την ίδρυση της το 1928, η αδελφότητα ως ένα είδος μασονίας, «αόρατης ηγεσίας» ή σχολής σκέψης σε διαρκή επέκταση/εξάπλωση, σύμφωνα με τον Yousouf al-Qaradawi, αποσκοπεί στην επιστροφή του μουσουλμανικού κόσμου στη βάση του Ισλάμ.

β. Στις 7 Νοε 2001 -ως προϊόν παρακολούθησης τη διακίνησης ποσών προς ισλαμικά ιδρύματα, τεμένη, επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων και η Παγκόσμια Εταιρεία Ισλαμικών Μελετών (WISE)- Ελβετοί αστυνομικοί, σε γενόμενο έλεγχο της δράσης της, αραβικών συμφερόντων, τράπεζας Αλ-Τακούά, ανακάλυψαν ένα μανιφέστο 11 σημείων. Τα κύρια σημεία του εγγράφου, που ο Sylvain Besson ονομάζει «σχέδιο», περιγράφουν τους πολιτικούς σκοπούς της αδελφότητας. Αυτοί αφορούν στην καθοδήγηση της σκέψης και της εκπαίδευσης για την εδραίωση της ισλαμικής εξουσίας σε όλο τον κόσμο, υπό μία ρεαλιστική προσέγγιση, αφού επιτρέπει την συνεργασία με μη Ισλαμιστικές δυνάμεις, με την άσκηση επιρροής, υπό τύπο «ήπιας ισχύος», στις τοπικές κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια τους και στα κέντρα παγκόσμιας εξουσίας προς όφελος του Ισλάμ. Παράλληλα πρέπει να επιζητείται η επαφή με τους μουσουλμάνους του εξωτερικού. Για αυτό το λόγο πρέπει να συγκροτηθούν και χρηματοδοτηθούν οργανώσεις όπως πχ το «Ισλαμικό Ίδρυμα Λεστερ»¹⁰⁹ στην Μ. Βρετανία και επιστημονικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο, προκειμένου να διατηρείται η επαφή με τον λαό και η εγρήγορση του σχετικά με τη διατήρηση της ταυτότητάς του και η ενημέρωσή του για τις συνομιλίες που υφαίνονται εναντίον του. Παράλληλα αυτά τα ιδρύματα με την βοήθεια εκδοτικών οίκων όπως ο Ταούντ στην Λιόν¹¹⁰, εκδίδουν εκλαϊκευμένα συγγράμματα και περιοδικά όπως για παράδειγμα το «El- Muslimoun», το οποίο ως ιδεολογική πλατφόρμα της οργάνωσης, απευθύνονταν στους μουσουλμάνους νεαρούς

¹⁰⁹ <http://www.islamic-foundation.org.uk/User/Home.aspx>

¹¹⁰ <http://www.edition-tawhid.com>

φοιτητές που ήταν διασκορπισμένοι στη Δύση και προπαγάνδιζε κυρίως στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ ή το «Dawa» στο οποίο ο Yousouf al-Qaradawi εργάστηκε ως συντάκτης. Τέλος η υιοθέτηση του Παλαιστινιακού σκοπού σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί ακρογωνιαίό λίθο για την αδελφότητα και αιτία παρακίνησης των πιστών για παγκόσμιο τζιχάντ, παράλληλα με την υποστήριξη κινημάτων σε όλο τον κόσμο που πραγματοποιούνται στο όνομα του τζιχάντ.

14. Συμπεράσματα

"Ο Θεός είναι ο σκοπός μας. Το Κοράνι είναι το Σύνταγμα μας, ο Προφήτης είναι ο αρχηγός μας, ο αγώνας [Τζιχάντ] είναι ο τρόπος μας και ο θάνατος για χάρη του Θεού είναι η υψηλότερη φιλοδοξία μας."

Το Ισλάμ δεν αποτελεί το πρόβλημα αλλά υπό συγκεκριμένες συνθήκες μπορεί να είναι προβληματικό, ειδικά όταν χρησιμοποιείται για πολιτικούς σκοπούς. Κατά βάση οι μουσουλμάνοι επιθυμούν να ζήσουν ειρηνικά και να ολοκληρωθούν μέσα στις κοινωνίες. Από την άλλη όμως υπάρχει η ακραία μερίδα η οποία ερμηνεύει απόλυτα το νόμο του θεού. Σύμφωνα με την αρχική διακήρυξη των Αδελφών Μουσουλμάνων, στο Ισλάμ πρέπει να λάβει ηγεμονικό ρόλο σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας. Σκοπός τους είναι να εγκαθιδρύνουν ένα Ισλαμικό Χαλιφάτο, όπου θα εκτείνεται σε ολόκληρο τον κόσμο συμπεριλαμβανομένων των μουσουλμανικών κοσμικών κρατών και να εγκαταστήσουν τον Ισλαμικό Νόμο. Οι ακραίες απόψεις των υποστηρικτών του ουχαμπισμού δεν δίνουν περιθώρια αγαθής συνύπαρξης και μόνο με τη διεξαγωγή τζιχάντ θα επέλθει η λύση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄ AL QAEDA

1. Εισαγωγή

Σε αυτή την ενότητα θα ασχοληθούμε με την Al Qaeda και το πώς εξελίχθηκε δια μέσω του χρόνου, για ποιο λόγο πραγματοποίησε τις επιθέσεις της 09/11 και πως αναπροσάρμοσε τις μεθόδους της σε σχέση με τα διδάγματα προηγούμενων επιθέσεων, ποιοι είναι οι στόχοι και η στρατηγική της οργάνωσης και ποια τα χαρακτηριστικά και η ιδιοσυγκρασία των ανώτερων ηγετικών στελεχών και υποστηρικτών της, καθώς και για τους λόγους που οδηγούν άλλες τρομοκρατικές ομάδες όπως το ISIS, να θέλουν να συνδέσουν τη δράση τους με τη αυτή την οργάνωση. Σήμερα η Al Qaeda θεωρείται η πιο σημαντική τρομοκρατική οργάνωση, η οποία έστρεψε τα μάτια του κόσμου πάνω της κυρίως μετά την 11^η Σεπ. 2001, όταν πραγματοποίησε χτυπήματα 10 φορές πιο φονικά από οποιαδήποτε άλλη τρομοκρατική επίθεση στην ιστορία, ενώ παράλληλα συνδέεται με μεγάλο αριθμό επιθέσεων στην Μέση Ανατολή, με τον αριθμό των θυμάτων της να ανέρχονται σε δεκάδες χιλιάδες τόσο χριστιανούς όσο και μουσουλμάνους.

2. Η Γέννηση της Al Qaeda

α. Η οργάνωση προέκυψε από τον αντισοβιετικό ιερό πόλεμο ως απότοκο της εισβολής των Σοβιετικών το 1979 στο Αφγανιστάν. Αυτό το γεγονός ηλέκτρισε το μουσουλμανικό κόσμο και πυροδότησε την ευρεία κινητοποίηση των Αραβικών εθνών, δίδοντας παγκόσμιο χαρακτήρα, με αποτέλεσμα την αποστολή μαχητών, οι οποίοι πίστευαν πως έχουν την δύναμη να καταστρέψουν τη Σοβιετική Ένωση, για να λάβουν μέρος στον αγώνα. Αν και το σύνολο των μαχών έλαβε χώρα στο Αφγανιστάν, οι εγκαταστάσεις εκπαίδευσης, το κέντρο διοίκησης και οι βάσεις ανεφοδιασμού ευρίσκονταν στο Πακιστάν. Η οργάνωση ιδρύθηκε το 1988 μετά τη λήξη του πολέμου έχοντας σαν στόχο τη συνέχιση του αγώνα στο Αφγανιστάν με σκοπό την αλλαγή του αραβικού κόσμου, ενώ δεν ήταν ειδικά επικεντρωμένη στις ΗΠΑ. Έβλεπε τον εαυτό της ως εμπροσθοφυλακή η οποία μπορούσε να οδηγήσει το μουσουλμανικό κόσμο και να φέρει την αλλαγή δια μέσω διάσπαρτων επαναστατικών κινημάτων, τα οποία θα καθοδηγούσε, εκπαιδεύε, συνεπικουρούσε και χρηματοδοτούσε. Μετά την αποχώρηση των σοβιετικών ξεκίνησε ο εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των Αφγανών γεγονός που δυσaráεστησε τον αραβικό κόσμο, καθώς παρέκκλινε από τον αρχικό σκοπό του πολέμου.

β. Το 1992 η αλλαγή της στάσης της κυβέρνησης του Πακιστάν οδήγησε την οργάνωση στο Σουδάν, όπου το περιβάλλον ήταν πιο φιλικό και προ-στάτευε τρομοκρατικές οργανώσεις. Εκεί η Al Qaeda βρήκε ασφαλές καταφύγιο για την εκπαίδευση και οργάνωση επαναστατικών κινημάτων όπως στα Βαλκάνια ή στην Αλγερία και τα μέλη της άρχισαν να αποκαθιστούν επαφή με ένα ευρύ φάσμα άλλων ομάδων, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η ίδρυση ενός δικτύου το οποίο σιγά σιγά εξαπλωνόταν. Η αδυναμία της οργάνωσης να υποστηρίξει επιτυχώς τα μουσουλμανικά επαναστατικά κινήματα στην Αίγυπτο και στην Αλγερία καθώς και η λήξη των εχθροπραξιών στα Βαλκάνια την οδήγησε αφενός μεν να επιστρέψει στο Αφγανιστάν, αφετέρου να εστιαστεί στις ΗΠΑ, στόχος που εκφράστηκε με τα λόγια του Usama bin Ladin στην σχετική διακήρυξη της 23 Φεβ 1998¹¹¹. Η γλαφυρή χρησιμοποίηση εδαφίου από το Κοράνι και η ταύτιση των ΗΠΑ με τους σταυροφόρους για την παρουσία τους μετά τον Πόλεμο του Κόλπου το 1991 στη Σαουδική Αραβία, οι κατηγορίες για την ευθύνη των δεινών του Ιρακινού λαού και για τη σχέση της Αμερικής με το Ισραήλ, δείχνουν την ιδεολογική στροφή της οργάνωσης, οποία απασχόλησε για πρώτη φορά την κοινή γνώμη με τις βομβιστικές επιθέσεις στις πρεσβείες των ΗΠΑ σε Κένυα και Τανζανία, θύματα των οποίων ήταν κυρίως αθώοι Αφρικανοί και μόνο 12 ήταν Αμερικανοί υπήκοοι¹¹². Αυτό που ενδιέφερε κυρίως την οργάνωση ήταν από τη μία η απάντηση/απόκριση (strategy of response) των ΗΠΑ, που εκφράστηκε με την προσβολή βάσεων στο Σουδάν και το Αφγανιστάν και από την άλλη η άποψη του μουσουλμανικού κόσμου. Στα μάτια του φαίνονταν πως αγνοούσε την υπερδύναμη αποκτώντας έτσι κύρος, το οποίο μεταφράστηκε με χρηματοδότηση και ανάπτυξη ισχυρών δεσμών με τους Ταλιμπάν.

¹¹¹ License to Kill: Usama bin Ladin's Declaration of Jihad By Bernard Lewis «Since God laid down the Arabian peninsula, created its desert, and surrounded it with its seas, no calamity has ever befallen it like these Crusader hosts that have spread in it like locusts, crowding its soil, eating its fruits, and destroying its verdure; and this at a time when the nations contend against the Muslims like diners jostling around a bowl of food». <http://www.foreignaffairs.com/articles/54594/bernard-lewis/license-to-kill-usama-bin-ladins-declaration-of-jihad>

¹¹² Kenya and Tanzania, Hit by Bin Laden, Warn That Islamism Is Still a Threat by Anna Mahjar-Barducci May 13, 2011 at 4:30 am <http://www.gatestoneinstitute.org/2118/kenya-tanzania-bin-laden>

Σημείο κλειδί αποτέλεσε ότι Al Qaeda διέθετε ένα ασφαλές ορμητήριο, κάτω από την προστασία των Ταλιμπάν, των οποίων η συμπάθεια λειτουργούσε ως ασπίδα εναντίον της αντιτρομοκρατίας.

3. Χρηματοδότηση και Προπαγάνδα

α. Αναφορικά με τη χρηματοδότηση πρέπει να πούμε πως παρατηρείται μία αλλαγή αφού η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας παγώνει τη στήριξη προς τον bin Laden, αλλά από την άλλη εμφανίζονται νέοι πρόθυμοι χορηγοί. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του σείχη Αλι μπιν Μουσαλάμ, σύμβουλο και υπουργό του βασιλέα Φαχντ της Σαουδικής Αραβίας, ο οποίος επένδυε κεφάλαια για λογαριασμό του Usama από τη δεκαετία του 1980¹¹³. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες για εκπαίδευση, οργάνωση, εξοπλισμό, και ουσιαστικά στη δημιουργία ενός μικρού στρατού, στον οποίο κατατάσσονταν εκατοντάδες μουσουλμάνοι, στους οποίους στηριζόταν η οργάνωση για την σχεδίαση και υλοποίηση τρομοκρατικών επιθέσεων.

β. Παράλληλα δημιουργήθηκε ένας μηχανισμός προπαγάνδας, ο οποίος απλώθηκε και στο διαδίκτυο, με σκοπό την διάδοση του μηνύματος ότι οι ΗΠΑ είχαν ως σκοπό την υποδούλωση του μουσουλμανικού κόσμου. Κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου, η Al Qaeda προέβη σε σειρά τρομοκρατικών χτυπημάτων άλλοτε επιτυχημένων και άλλοτε όχι, με σημαντικότερο, τη βομβιστική επίθεση κατά του US Cole, συμβολικού χαρακτήρα αφού έπληξε το κύρος των ΗΠΑ ως ναυτική δύναμη. Το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπ 2001, το οποίο ουσιαστικά χαρακτήρισε την οργάνωση καθότι είναι το πιο θανατηφόρο στην ιστορία της τρομοκρατίας, συνίστατο σε 3 ταυτόχρονες επιθέσεις που κατευθύνονταν συμβολικά, στο World Trade Center, σύμβολο της εμπορικής ισχύος, στο Καπιτώλιο, σύμβολο της πολιτικής δύναμης και στο Πεντάγωνο, σύμβολο της στρατιωτικής ισχύος¹¹⁴. Το κίνητρο ήταν η εκδίκηση, καθώς η οργάνωση θεωρούσε τις ΗΠΑ υπεύθυνες για τον θάνατο χιλιάδων μουσουλμάνων ανά τον κόσμο. Επιπλέον έχοντας κατά νου την αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Λίβανο και την Σομαλία, η οργάνωση εκτιμούσε πως με αυτό το χτύπημα οι ΗΠΑ, θα υπέκυπταν και θα αναγνώριζαν την ήττα τους. Επιπλέον με αυτή την επίθεση η οργάνωση καταδείκνυε πως η βία δεν είναι μονοπώλιο των κρατών, πως δεν ελάμβανε υπόψη τα σύνορα μεταξύ των κρατών και πως ήταν διαφορετική, από άλλες περιοχικές οργανώσεις όπως ο IRA ή η ETA. Από πλευράς προπαγάνδας του σκοπού, με τα υπόψη χτυπήματα πέτυχαν όχι μόνο να τραβήξουν την προσοχή του μουσουλμανικού, αλλά ολόκληρου του κόσμου πάνω τους. Απώτερος σκοπός ήταν η συσπείρωση των μουσουλμάνων σε ένα έθνος και να καταδείξουν στις υπόλοιπες τρομοκρατικές οργανώσεις, πως ως οργάνωση, η Al Qaeda καθοδηγούσε τον ιερό πόλεμο. Όμως από την άλλη, η ενέργεια δέχθηκε έντονη κριτική από μερίδα θεωρητικών του jihad, όπως ο Abu Musab al-Suri. Αυτό γιατί προκάλεσε το μένος και την άμεση αντίδραση των ΗΠΑ, που είχε ως αποτέλεσμα την ανατροπή της κυβέρνησης των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν. Επιπλέον αφενός μεν η Al Qaeda

¹¹³ Sylvain Besson, Η Κατάκτηση της Δύσης, σελ 59.

¹¹⁴ 9/11 Commission Report σελ14, 341.

απώλεσε το ασφαλές ορμητήριο της, που περιλάμβανε τα στρατόπεδα εκπαιδεύσεως, την ελευθερία δράσης, τους χώρους ανασύνταξης και αναδιοργάνωσης¹¹⁵, από την άλλη γκρεμίστηκε το όνειρο πολλών οργανώσεων που πίστευαν πως η μόνη ισλαμική κυβέρνηση κάτω από την οποία ένα Ισλαμικό κράτος θα άνθιζε, ήταν αυτή των Ταλιμπάν. Ένας λόγος ακόμα για τον οποίο ο al-Suri ήταν επικριτικός αναφέρονταν στο γεγονός εξάρθρωσης του δικτύου, συνεπεία συλλήψεων, όχι μόνο των μελών του, αλλά και αυτών που συνδέονταν με την οργάνωση¹¹⁶.

4. 2002 έως Σήμερα

α. Μετά το 2002, τα μέλη της οργάνωσης που μετακινήθηκαν στο Πακιστάν, αναδιοργάνωσαν την Al Qaeda, με την υποστήριξη τοπικών ομάδων, με τις οποίες συντηρούνταν οι ιστορικοί δεσμοί από την εποχή του Αντισοβιετικού αγώνα. Σε αυτό συνετέλεσε ακόμα, αφενός μεν η αδυναμία της κυβέρνησης να ασκήσει αποτελεσματικό έλεγχο στην επικράτεια, όπου δρούσαν εξτρεμιστικές οργανώσεις, αφετέρου ο ρόλος που έπαιζαν αυτές οι ομάδες στον αγώνα εναντίον της Ινδίας για το Κασμίρ και ως μοχλός άσκησης πίεσης στο Αφγανιστάν¹¹⁷. Ένα δεύτερο μέρος στο οποίο αναζωπυρώθηκε η Al Qaeda αποτέλεσε το Ιράκ, ειδικά μετά την εισβολή των ΗΠΑ και την κατάλυση του καθεστώτος του Saddam Hussein. Όταν μάλιστα αποδείχθηκε πως δεν υπάρχει κάποια σύνδεση με την τρομοκρατική επίθεση της 9/11, γεγονός το οποίο έδινε νομιμοποίηση στην επίθεση¹¹⁸, η εικόνα των ΗΠΑ έγινε ιδιαίτερα μη δημοφιλής σε όλο τον κόσμο, ειδικά μεταξύ των μουσουλμάνων. Μετά από μερικούς μήνες ξέσπασε επανάσταση υπό τον Abu Masab al-Zarqawi, στην οποία συνέρρεαν μουσουλμάνοι μαχητές, εμπνεόμενοι από ένα ιδεολογικό ρεύμα το οποίο συνδέονταν με την Al Qaeda. Η οργάνωση αποκόμισε δύο βασικά οφέλη, με το πρώτο να εστιάζεται στη διατήρηση του σκοπού, δηλαδή την ανάδειξη των ΗΠΑ ως τον υπέρτατο εχθρό, ιδέα που δεν είχε γίνει αποδεκτή στο σύνολο των μουσουλμάνων προηγουμένως, και το δεύτερο να έχει σχέση με τις ίδιες τις επιχειρήσεις στο έδαφος, αφού μεγάλος αριθμός μαχητών εκπαιδεύονταν, ειδικά στις αποστολές αυτοκτονίας και στους αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς. Οι επιθέσεις στρέφονταν όχι μόνο εναντίον των ΗΠΑ αλλά και εναντίον της σιϊτικής κυβέρνησης που στηριζόταν από τις πρώτες. Όμως μεταξύ των θυμάτων συμπεριλαμβάνονταν σουνίτες ηγέτες και σουνιτικός πληθυσμός¹¹⁹, γεγονός το οποίο προκάλεσε την έντονη κριτική θρησκευτικών ηγετών από όλο το μουσουλμανικό κόσμο και ειδικά στην Αίγυπτο από τον καθηγητή Fadi, ο οποίος κατηγορήσε την Al Qaeda in Iraq (AQI) για το αιματοκύλισμα μουσουλμάνων αντί των Αμερικάνων στο Ιράκ και τους bin Laden και al Zarqawi, ότι στην πράξη επιζητούσαν την εξουσία αντί την υποστήριξη του παλαιστινιακού αγώνα¹²⁰. Αυτή η κριτική

¹¹⁵ The Evolution of the Global Terrorist Threat: From 9/11 to Osama bin Laden's Death by Bruce Hoffman and Fernando Reinares σελ 303 και Breaking the Bonds between Al-Qa'ida and Its Affiliate Organizations by Daniel Byman «As the jihadist strategist Abu Musab al Suri lamented, the 9/11 attacks cast "jihadists into a fiery furnace.... A hellfire which consumed most of their leaders, fighters, and bases».

¹¹⁶ [US DEPARTMENT of STATE] 9/11 Commission Report.

¹¹⁷ Fighting to the End: The Pakistan Army's Way of War by C. CHRISTINE FAIR σελ 203-211.

¹¹⁸ Why Leaders Lie - The Truth About Lying in International Politics by John Mearsheimer σελ 14.

¹¹⁹ Reuters Al Qaeda claims assassination of Sunni lawmaker in Iraq BAGHDAD Mon Jan 21, 2013 4:24am EST (Reporting by Aseel Kami; Editing by Isabel Coles and Kevin Liffey).

¹²⁰ Dr. Fadi: Bin Laden and Al-Zawahiri should face an Islamic trial Analysis by Camille Tawil for Al-Shorfa in London—24/02/10.

επηρέασε την στρατολόγηση και χρηματοδότηση της οργάνωσης στο Ιράκ, γεγονός το οποίο συνδυαζόμενο με τον θάνατο του al Zarqawi το 2007 οδήγησε στην μείωση της ισχύος.

β. Από την άλλη όμως οι εκδηλώσεις κατά του αλεβιτικού (علوية) καθεστώτος Assad στη Συρία, θεωρούμενοι από τους Σουνίτες ως αποστάτες, αποτελέσαν την σπίθα η οποία και αναζωπύρωσε το όραμα της AQI, αναζωογόνησε και ανατροφοδότησε με προσωπικό και χρήματα την οργάνωση, η οποία διοχέτευσε την επιθετικότητα της σε ένα νέο εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των μουσουλμάνων. Αυτός ο αγώνας όπως και στην περίπτωση του Ιράκ, θεωρήθηκε δίκαιος και αποτέλεσε τον πόλο έλξης για πολλούς μαχητές, με καταστροφικές συνέπειες που εκφράζονται σε θανάτους αμάχων και εκατομμύρια προσφύγων, όμως απέχει μακράν από τον αρχικό στόχο δηλαδή τις ΗΠΑ.

5. Η οργάνωση της Al Qaeda

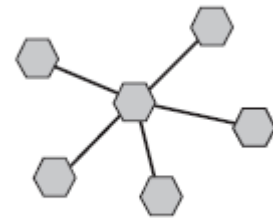
α. Δομή της Οργάνωσης

Πολλές οργανώσεις έχουν μια ξεκάθαρη ιεραρχική δομή, ενώ άλλες είναι πιο σκιώδεις. Η Al Qaeda ως οργάνωση παρουσιάζει ιδιομορφίες στην δομή της που συνδυάζουν και τις δύο περιπτώσεις. Σε διαφορετικές χρονικές στιγμές παρουσιάζει έντονα κάθετη ιεραρχία, όπως στην περίπτωση της 9/11, όπου οι επιθέσεις συντονίζονταν από τον bin Laden, ακολουθούσαν ένα συντονισμένο σχέδιο με κατάλληλη χρηματοδότηση και εμπλέκονταν τρομοκράτες κλειδιά, ενώ από την άλλη η οργάνωση είναι ένα δίκτυο, το οποίο, εξ αιτίας της αντιτρομοκρατικής δράσης των ΗΠΑ, εξουσιοδότησε με αυτονομία τα τοπικά μέλη ενός πυρήνα «**local cell member**», ώστε να είναι σε θέση να αναλάβουν τη διοίκηση και να ενεργούν με χαρακτηριστική πρωτοβουλία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του Ahmed Ressam ο οποίος χρηματοδοτήθηκε και εξουσιοδοτήθηκε από τον bin Laden, προκειμένου να ανατινάξει το αεροδρόμιο του Λος Άντζελες

Εικόνα 7 Η Δομή της Al Qaeda

κατά τον εορτασμό του Μιλένιουμ 2000 ¹²¹. Στο παραπάνω σχεδιάγραμμα απεικονίζεται διαγραμματικά η φύση της οργάνωσης, όπου για παράδειγμα στον κέντρο συναντάμε τα μέλη, λίγα στον αριθμό και συχνά πολύ καλά εκπαιδευμένα, που έχουν ορκισθεί πίστη στον Zawahiri. Βλέποντας τον εξωτερικό δακτύλιο συναντάμε μέλη τα οποία με κάποιο τρόπο έχουν εκπαιδευτεί από την οργάνωση αλλά δεν έχουν δώσει όρκο πίστης, όμως χρησιμοποιούνται για διάφορες αποστολές και για την εξάπλωση της επιρροής της οργάνωσης. Στον επόμενο κύκλο ευρίσκονται ομάδες συνδεδεμένες με την οργάνωση, όπως η Al Qaeda of the Arabian Peninsula (AQAP) με επικεφαλής τον Nasir al-Wuhayshi, που δραστηριοποιείται κυρίως στην Αραβική χερσόνησο. Η δράση της αν και μέχρι πρόσφατα στρεφόταν κυρίως εναντίον της κυβέρνησης της Σαουδικής Αραβίας, βλέπουμε μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στο περιοδικό Charlie Hebdo, στο Παρίσι, ότι επεκτείνεται και στην Ευρώπη¹²². Τέλος στον εξωτερικό κύκλο έχουμε άτομα τα οποία αν και δεν συμφωνούν απόλυτα με τον τρόπο δράσης, έλκονται από την ιδεολογία της οργάνωσης. Οι δακτύλιοι παρουσιάζουν μια δυναμική αφού άτομα μπορούν να κινούνται από έξω προς τα μέσα ή αντίστροφα, γεγονός που σημαίνει ότι ενώ η Al Qaeda περιλαμβάνει μερικές εκατοντάδες στο σκληρό πυρήνα της, ως ιδεολογία αφορά ένα ευρύτερο φάσμα χιλιάδων οπαδών. Διαγραμματικά το ανωτέρω μοτίβο μπορεί να απεικονιστεί με το ακτινωτό ή μοντέλο τροχού, του διπλανού σχήματος, που υιοθετήθηκε από τον William M. Evan¹²³. Εκφράζει ένα σύνολο δρώντων οι οποίοι συνδέονται με τον κεντρικό και συντονίζονται ή επικοινωνούν δια μέσω αυτού.

Εικόνα 8 Ακτινωτό δίκτυο ή κόμβος

β. Ο Ρόλος των Προσωπικότητων

Σημαντικό ρόλο όπως φαίνεται παίζουν οι προσωπικότητες των ατόμων του πυρήνα, όπως για παράδειγμα του Osama bin Laden ή του Ayman al-Zawahiri. Ο πρώτος, πλούσιος γόνος σαουδικής οικογένειας, του οποίου η προσφορά του στον αγώνα κατά των Σοβιετικών, σε συνδυασμό με την αριστοκρατική καταγωγή, προσέδωσε αξιοπιστία και σεβασμό μεταξύ των ανταρτών. Παράλληλα οι διασυνδέσεις που του προσέφερε η οικογένειά του, τον έφεραν σε επαφή με την ελίτ του μουσουλμανικού κόσμου. Αυτό που τον χαρακτήριζε ως χαρισματικό ηγέτη ήταν, αφενός μεν η ικανότητα του να εμπνέει ανθρώπους και να διαμεσολαβεί, όχι για δικό του όφελος, για την επίτευξη συνεργασίας μεταξύ οργανώσεων με δύστροπους ηγέτες, αφετέρου δε η μακροπρόθεσμη στρατηγική σκέψη που διέπνεε τις ενέργειες του. Ο δεύτερος διαδέχθηκε τον πρώτο μετά τον θάνατό του το 2011 στο Πακιστάν και ήταν διαφορετικός ως ηγέτης. Γόνος και αυτός εύπορης αιγυπτιακής οικογένειας σπούδασε ως γιατρός. Ως έφηβος, παρακινούμενος από τον μαρτυρικό δια απαγχονισμού θάνατο του Sayyid Qutb (Κουτμπ), στοχαστή της Αδελφότητας στην Αίγυπτο, μυήθηκε στην τρομοκρατία και συγκρότησε

¹²¹ <http://www.fbi.gov/about-us/history/famous-cases/millennium-plot-ahmed-ressam> The FBI

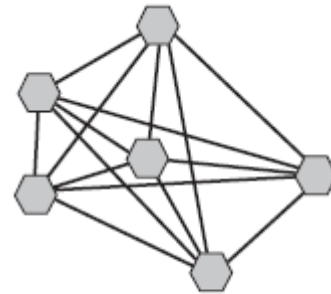
¹²² Al Qaeda In The Arabian Peninsula: We Directed Paris Attack as 'Vengeance for the prophet' by Jeremy Scahill @jermyscahill Wall Street Journal.

¹²³ Αναφέρεται από τους John Arquilla, David Ronfeldt και Michele Zanini στο Networks, Netwar and Information Age Terrorism, Κεφ 3, σελ 39-84 στο Countering The New Terrorism, Ian Lesser et al.

τη δικιά του οργάνωση¹²⁴. Η δράση περιοριζόταν στην Αίγυπτο όπου και συνελήφθη, καθώς ενεπλάκη στη δολοφονία του προέδρου Anwar Sadat, τον οποίο κατηγορούσε πως δεν επέτρεψε την ίδρυση ισλαμικού κράτους. Μετά την απελευθέρωση του πήγε στα σύνορα Πακιστάν Αφγανιστάν, όπου προσέφερε τις ιατρικές του υπηρεσίες, σε πακιστανικά νοσοκομεία εκστρατείας που χρησιμοποιήθηκαν από την Αφγανική αντίσταση¹²⁵, όπου εκμεταλλευόμενος το φιλικό περιβάλλον, προσπάθησε να επανασυστήσει την ομάδα του, στρατολογώντας πολλούς Αιγύπτιους, με απώτερο σκοπό όχι τον αντισοβιετικό αγώνα, αλλά τον αγώνα εναντίον της αιγυπτιακής κυβέρνησης. Σύμφωνα με τον Lawrence Wright, ο Zawahirī προσχώρησε στην Al Qaeda αποβλέποντας στη χρηματοδότηση του bin Laden, όμως σταδιακά επηρεάστηκε από την ιδεολογία του δεύτερου και ασπάστηκε τους στόχους του, ότι δηλαδή ο εχθρός είναι οι ΗΠΑ, συνυπαίτιες με την Αίγυπτο για την εξάρθρωση της οργάνωσης του¹²⁶.

γ. Οι οπαδοί και Συνδεδεμένες Οργανώσεις

(1) Οι οπαδοί και υποστηρικτές αυτών όπως είδαμε προέρχονται από όλες τις κοινωνικές τάξεις και έχουν κάθε είδους πνευματική μόρφωση, όμως αν και η διακήρυξη του 1998, καλούσε για ένα αγώνα εναντίον των ΗΠΑ, πολλοί αναζητούν τα κίνητρά τους στον σεκταρισμό και στον αγώνα κατά των σιϊτών παρά εναντίον της Αμερικής. Από την άλλη υπάρχουν αυτοί που αισθάνονται θυμό για την Δανέζικη εφημερίδα που γελοιοποιεί τον προφήτη¹²⁷ ή την απαγόρευση της μαντίλας από τη Γαλλική κυβέρνηση,

Εικόνα 9 Δίκτυο όλων

ευαισθησίες που λειτουργούν ως κίνητρα για την στρατολόγηση, εκπαίδευση, προσηλυτισμό και συμμετοχή σε τρομοκρατικές ενέργειες. Οι λόγοι που οδηγούν διάφορες οργανώσεις σε όλο τον κόσμο να συνδεθούν με την Al Qaeda έχουν να κάνουν κυρίως με την ονοματοδοσία και ως απόρροια αυτής την επιρροή και τους πόρους που δύνανται να αντλήσουν από αυτή τη σχέση. Κατά δεύτερο λόγο έρχεται η ιδεολογία και η πεποίθηση της συμμετοχής σε ένα ευρύτερο αγώνα. Έτσι βλέπουμε την AQAP με έδρα την Υεμένη, που δραστηριοποιείται στην Αραβική χερσόνησο, την Al Qaeda στο Ισλαμικό Μαγκρέμπ [AQIM (بلاذ في القاعدة ت نظيم) (الإسلامي المغرب)], την Al Qaeda στο Ιράκ (AQI), την Al Qaeda στη Συρία και την al-Shabaab στη Σομαλία. Η τελευταία έχει δώσει όρκους πίστης στη μητρική οργάνωση. Οι υπόψη οργανώσεις πρωτίστως στρέφονται εναντίον των τοπικών καθεστώτων, αλλά συνδεδεμένες, δια του ονόματος, με τον πυρήνα, διευρύνουν τον πόλεμο συμπεριλαμβάνοντας ως στόχο τις ΗΠΑ. Αυτό το μοτίβο, ονομάζεται από τον William M. Evan¹²⁸ δίκτυο όλων (all channel), όπου μικρές και πολλές στρατιωτικές οργανώσεις, λειτουργούν συνεργατικά επικοινωνώντας μεταξύ τους.

¹²⁴ Η Κατάκτηση της Δύσης, Sylvain Besson, σελ 203.

¹²⁵ Η Κατάκτηση της Δύσης, Sylvain Besson, σελ 185.

¹²⁶ The Looming Tower Al Qaeda and the road to 9/11 by Lawrence Wright.

¹²⁷ What the Muhammad cartoons portray by Martin Asser BBC news http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4693292.stm

¹²⁸ Αναφέρεται από τους John Arquilla, David Ronfeldt και Michele Zanini στο Networks, Netwar and Information Age Terrorism, Κεφ 3, σελ 39-84 στο Countering The New Terrorism, Ian Lesser et al.

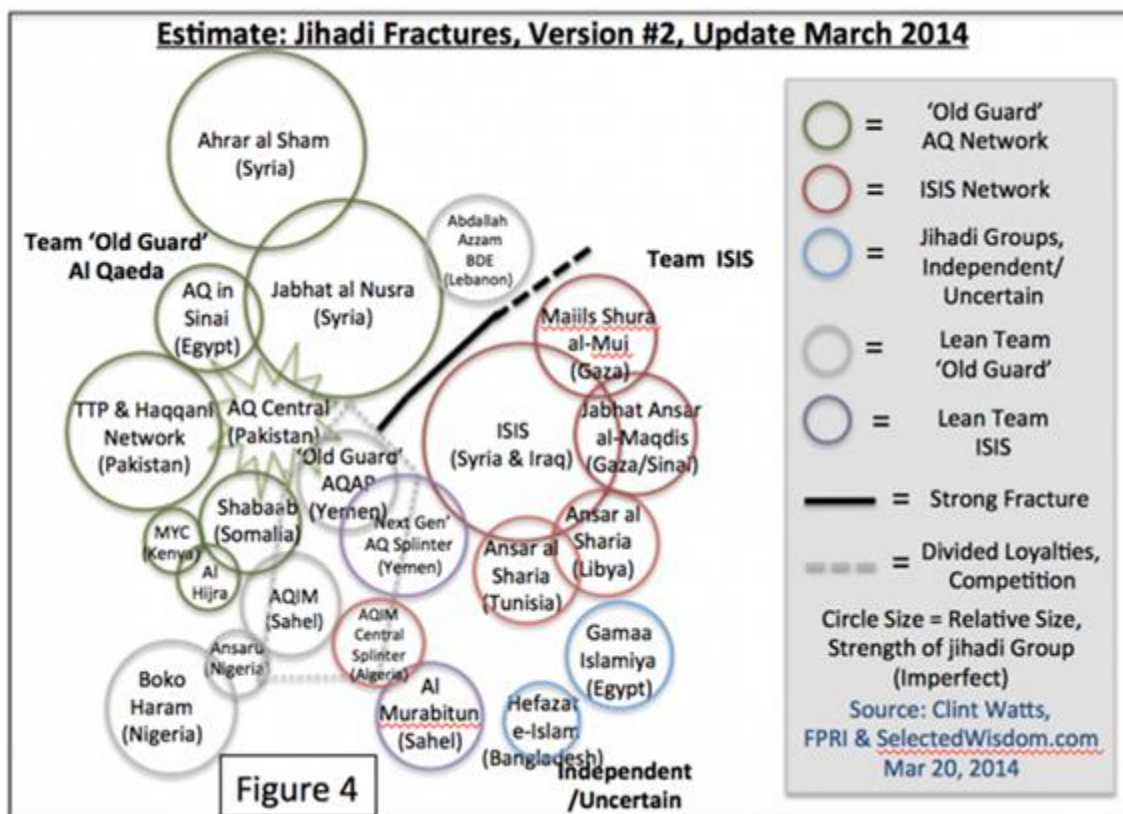
(2) Κατά συνέπεια η επιτυχία του αγώνα κατά της οργάνωσης έγκειται από το πώς την αντιμετωπίζουμε: αν απομονώσουμε την οργάνωση στον σκληρό πυρήνα τότε μιλούμε για μερικές εκατοντάδες μέλη, αν όμως συμπεριλάβουμε όλες τις περιφερειακές οργανώσεις, τότε αντιμετωπίζουμε μία λερναία Ύδρα, με δυναμική παρουσία σε όλο τον κόσμο, που εμπλέκεται σε εμφύλιους πολέμους και ευθύνεται για χιλιάδες θανάτους. Η οργάνωση από την άλλη επιθυμεί τη σύνδεση με άλλες οργανώσεις, καθώς η επωνυμία της προσδίδει ηγετικό ρόλο σε μία ευρύτερη ιδεολογία, ενώ εκμεταλλευόμενη τα υπάρχοντα δίκτυα αυτών, αποκτά περισσότερη δύναμη. Αυτή όμως η αμφίδρομη σχέση έχει υψηλό κόστος, το οποίο εστιάζεται στην έλλειψη και αδυναμία άσκησης αποτελεσματικού ελέγχου, γεγονός το οποίο αντανακλάται στην απόκλιση από τον κεντρικό στόχο, τις ΗΠΑ και την ιεράρχηση των σκοπών. Έτσι όταν μαχητές συρρέουν στην Al Qaeda στο Ιράκ για να πολεμήσουν εναντίον των σιϊτών και όχι των Αμερικανών, η οργάνωση δέχεται έντονη κριτική από τον μουσουλμανικό κόσμο για τις σφαγές αμάχων ομοθρήσκων, ενώ είναι δύσκολο να πετύχει τους στόχους της.

(3) Για να κατανοήσουμε τη σχέση του Ισλαμικού Κράτους με την Al Qaeda, θα πρέπει να πρώτα να αναφερθούμε στην επέμβαση στο ΙΡΑΚ, που ξεκίνησε στις 20 Μαρτίου 2003 με την επικρατούσα νεοφιλελεύθερη άποψη, ότι οι δημοκρατίες δεν πολεμούν. Η ανατροπή του ολοκληρωτικού καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν θα άνοιγε τον δρόμο για τον εκδημοκρατισμό πρώτα του Ιράκ και στη συνέχεια της υπόλοιπης Μέσης Ανατολής, πράξη που σηματοδοτούσε αυτό που ευρέως καλείται «αραβική άνοιξη». Μετά τις 9 Απριλίου 2003 ένα κύμα λεηλασιών και καταστροφών κάθε κρατικού περιουσιακού στοιχείου έπληξε όλο το Ιράκ πλην του ιρακινού Κουρδιστάν, αναδεικνύοντας τη ρηχότητα και την έλλειψη νομιμοποίησης του ιρακινού κράτους. Πέραν από τις λεηλασίες, μέσα σε λίγες εβδομάδες από την πτώση του Μπααθικού καθεστώτος ξεκίνησαν εκατοντάδες δολοφονίες στελεχών του εντείνοντας την εικόνα της αναρχίας. Ο ανταρτοπόλεμος ενάντια στις κατοχικές δυνάμεις ξεκίνησε το καλοκαίρι του 2003 και εντάθηκε τον Νοέμβριο του ίδιου έτους. Σταδιακά ο ανταρτοπόλεμος που ξεκίνησαν οι Μπααθιστές, πήρε ευρείες διαστάσεις εκφράζοντας τον Ιρακινό εθνικισμό στις Σουνιτικές Αραβικές κυρίως περιοχές. Οι στόχοι των επιθέσεων τους δεν ήταν μονάχα οι Αμερικανικές δυνάμεις αλλά και οι Ιρακινές υποδομές, ιδίως όσον αφορά την ηλεκτροδότηση και τη διακίνηση πετρελαίου, καθώς και Ιρακινοί που συνεργάζονταν με τους Αμερικανούς. Μετά από εγκλήματα πολέμου των δυνάμεων κατοχής και των δυνάμεων του Σιϊτικού καθεστώτος μαριονέτα, οι τοπικές κοινωνίες άρχισαν να στηρίζουν αυτές τις αντάρτικες ομάδες. Από αυτές προέκυψε ένας δεύτερος μικρότερος πόλος ανταρτοπόλεμου, που οργάνωσαν οι ισλαμιστές της al Qaeda υπό την ηγεσία του Ιορδανού Abu Musab al-Zarqawi, ιδρυτή από το 1999, της Jama'at al-Tawhid wal-Jihad (والجهاد ال توحيد جماعة), Οργάνωση για την Ενοποίηση και το Jihad), που το 2004 μετονομάστηκε Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn al-Qaeda in Iraq (AQI) [الرافدين بلاد في الجهاد قاعدة تنظيم], δηλαδή η Οργάνωση της Βάσης για Τζιχάντ στη Γη των Δύο Ποταμών¹²⁹. Το 2006 από AQI ονομάστηκε σε Islamic State In Iraq (ISI) και το 2013, η επωνυμία γίνεται ad-Dawlah al-Islāmiyah fī l-'Irāq wa-sh-Shām (الدولة الإسلامية في العراق والشام) ή αλλιώς Islamic State of Iraq and the

¹²⁹ Yonah Alexander, Dean Alexander, The Islamic State: Combating The Caliphate Without Borders, Chapter 1.

Levant. Αυτή η νέα ομάδα ακολουθώντας το μοτίβο της εικόνας 9, θα προσπαθήσει όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, να μετατραπεί στην ίδια την al Qaeda αποκτώντας έλεγχο στα παρακλάδια αυτής (εικόνα 10). Αρχικά ο ηγέτης της, al-Zarqawi, δήλωνε σε επιστολή του προς τον Οσάμα μπιν Λάντεν: Οι Σίιτες «είναι το ανυπέρβλητο εμπόδιο, το φίδι που караδοκεί, ο πολυμήχανος και δόλιος σκορπιός, ο εχθρικός κατάσκοπος και το διεισδυτικό δηλητήριο... Υπήρξαν η σέκτα της προδοσίας διαμέσου της ιστορίας και διαμέσου των εποχών... Η μόνη λύση για εμάς είναι να πληξουμε τα θρησκευτικά, στρατιωτικά και άλλα στελέχη των σιϊτών με απανωτά χτυπήματα, έως ότου να υποκύψουν στους σουνίτες»¹³⁰. Ο Abu Musab al-Zarqawi, σκοτώθηκε στις 07 Ιουν 2006 στο Ιράκ και τον διαδέχθηκε ο Abu Ayyub al-Masri, ο οποίος ίδρυσε το Islamic State of Iraq (ISI-الإسلامية ال عراق دولة) και παρέδωσε τον έλεγχο στον Abu Omar al-Baghdadi. Μετά τον θάνατο τους, στις 18 Απρ 2010, εμφανίζεται από την σκιά στο προσκήνιο ο Abu Du'a. Το πραγματικό του όνομα είναι Awwad Ibrahim Ali al-Badri al-Samarrai και ήταν κρατούμενος των Αμερικανών στο Camp Bucca από 2005 έως το 2009. Είναι μορφωμένος με πτυχία στις ισλαμικές σπουδές, στην ποίηση, στην ιστορία και στην αρχαιολογία από το Ισλαμικό Πανεπιστήμιο της Βαγδάτης¹³¹. Το νέο του όνομα θα είναι Abu Bakr al-Baghdadi.

6. Συμπεράσματα

Εικόνα 10 Η μάχη της Εξουσίας

¹³⁰ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Η Διεθνής Πολιτική στον 21° Αιώνα, Κεφ 14.

¹³¹ Patrick Cockburn, Mosul: Who is the Isis jihadi leader Abu Bakr al-Baghdadi? INDEPENDENT (June 2014). <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/mosul-emergency-who-is-abu-bakr-al-baghdadi-9523070.html>.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως στους στόχους της Al Qaeda εκτός των ΗΠΑ, συμπεριλαμβάνονται και αυτοί των συνδεδεμένων ομάδων της, όπως προσδιορίζονται από την ιδεολογία τους. Βασικός εχθρός για την Al Qaeda είναι Ηνωμένες Πολιτείες «far enemy», που τις θεωρεί την αιτία των προβλημάτων της Μέσης Ανατολής. Με τη στόχευση των ΗΠΑ η οργάνωση πιστεύει πως τελικά θα προκαλέσει τον τερματισμό της στήριξης σε μουσουλμανικά καθεστώτα και την απόσυρση από την περιοχή συνολικά, αφήνοντας τα δεύτερα ευάλωτα σε επιθέσεις εκ των έσω. Η οργάνωση θεωρεί τους Σίιτες μουσουλμάνους αποστάτες αλλά βλέπει τη θανάτωσή τους ως πάρα πολύ ακραία, σπατάλη πόρων, και επιζήμια για την ευρύτερη εικόνα του Τζιχάντ. Ο έλεγχος μεταξύ των οργανώσεων είναι αδρός και κατά βάσει υφίσταται ελευθερία κινήσεων. Η αποχώρηση των Αμερικανικών δυνάμεων από το Ιράκ το 2011, δημιούργησε ένα κενό ισχύος στην περιοχή. Η αλληπάλληλη αλλαγή/διαδοχή ηγετών και η εμφάνιση φιλόδοξων προσώπων δημιουργεί αποσχιστικά κινήματα, όπως του ISIS, με διαφορετικά κίνητρα. Τα κίνητρα μπορεί να συμπεριλαμβάνουν την προσβολή στόχων που έχουν σχέση με τις ΗΠΑ, χωρίς να αποκλείεται και η προσβολή στόχων, συμβολικής αξίας για ένα άλλο κράτος στόχο. Οι στόχοι αυτοί μπορεί να είναι εφημερίδες, εμπορικά κέντρα, υπουργεία, κοινοβούλια ή οτιδήποτε από το οποίο η κρατική οντότητα αντλεί δύναμη για την υπόστασή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄ Η ΑΝΟΔΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

The Islamic State is no mere collection of psychopaths. It is a religious group with carefully considered beliefs, among them that it is a key agent of the coming apocalypse.

Graeme Wood

1. Εισαγωγή

Βλέποντας το διάστικτο χάρτη, στον οποίο απεικονίζονται οι περιοχές διαφορετικής επιρροής στη Συρία (εικόνα 19), αντιλαμβανόμαστε πως έχει πάρει να υφίσταται ως κράτος. Η κυβέρνηση του προέδρου Basher al- Assad θα είναι σε θέση να διοικήσει ό,τι απομένει, στο εγγύς μέλλον, ίσως μόνο με την παρέμβαση της Ρωσίας. Ο πόλεμος αυτός, προϊόν της «Αραβικής Άνοιξης», αντανακλά θρησκευτικές αντιπαραθέσεις και όχι μόνο, που συνθέτουν ένα πολιτισμικό μωσαϊκό, αντιπροσωπευτικό της ευρύτερης περιοχής. Ο πρόεδρος al Assad, από το 2012 διατύπωνε δημόσια, ότι αντιμετώπιζε συμμορίες τρομοκρατών τις οποίες υποστήριζαν οι ΗΠΑ¹³². Σε αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να καταλάβουμε ποιο είναι το Ισλαμικό Κράτος; Από πού προέρχεται, ποιες είναι οι προθέσεις του και ποιοι οι στόχοι του; Λίγοι ηγέτες της Δύσης φαίνεται πως γνωρίζουν τις απαντήσεις. Μάλιστα ίσως μας θυμίζει τον Samuel Huntington και το βιβλίο του «The clash of civilizations and the remaking of world order» (1996), στο οποίο προφήτευε μια εποχή (την δικιά μας) γεμάτη από συγκρούσεις, σε αντίθεση με τον Francis

¹³² "We strike with an iron fist against terrorists who have been brainwashed." in Ian Black, Syrian president Assad blames 'foreign conspiracies' for crisis, The Guardian (2012).

Fukuyama που γεμάτος αισιοδοξία προέβλεπε στο βιβλίο του «The end of history and the last man» (1992) την επίτευξη της παγκόσμιας ειρήνης.

2. Η Γέννηση του Ισλαμικού Κράτους και η Σχέση με την Al Qaeda

α. Ο εμίρης Abu Bakr al-Baghdadi της AQI επένδυσε και κεφαλαιοποίησε το χάος, το οποίο είχε δημιουργηθεί στη Συρία από 2011. Η Jabhat al-Nusra ή Nusra Front ιδρύθηκε στα τέλη του 2011, όταν ο Abu Bakr al-Baghdadi, σε συντονισμό με τον al-Zawahiri, έστειλε τον Abu Mohammad al-Jawlanι στη Συρία να οργανώσει πυρήνες τζιχάντ. Το 2012, η al-Nusra άρχισε να αυξάνει την επιρροή της, μεταξύ των ανταρτικών οργανώσεων στη Συρία, λόγω αξιοπιστίας στην προμήθεια όπλων, στη χρηματοδότηση και στην ποιότητα των μαχητών, που προήλθαν από την AQI και όχι μόνο. Θεωρείται καλά εκπαιδευμένη και οι επιτυχίες στο πεδίο της μάχης, την έκαναν να κερδίσει το σεβασμό και την υποστήριξη πολλών επαναστατικών ομάδων, μεταξύ των οποίων πολλών μετριοπαθών και αμφιταλαντευόμενων στις αρχές του πολέμου. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι απέφυγε τακτικές, όπως βίαιες εκτελέσεις και σεχταριανιστικές επιθέσεις, που έκαναν την μητρική AQI αντιλαϊκή, η al-Nusra προκάλεσε την αντίθεση μεταξύ ορισμένων κατά την έναρξη της σύγκρουσης με την επιβολή θρησκευτικών νόμων των περιοχών που ήλεγχε. Το 2012, μια ομάδα βετεράνων της Αλ Κάιντα, γνωστή στα δυτικά ΜΜΕ ως «Ομάδα Χορασάν», έφθασε στη Συρία, για την υποστήριξη και διεξαγωγή τρομοκρατικών χτυπημάτων. Η ομάδα κατευθύνεται από κεντρική ηγεσία της al Qaeda και φιλοξενείται από την al-Nusra. Η al-Nusra πέτυχε σταδιακά να αναπτύξει δραστηριότητες σε έντεκα από 13 επαρχίες της Συρίας. Ο al-Baghdadi θέλησε να καρπωθεί και εξαργυρώσει μέρος αυτής της επιτυχίας, επεκτείνοντας την κυριαρχία του από το Ιράκ στη Συρία. Το 2013, δημιουργήθηκε ένταση μεταξύ της al-Nusra και της μητρικής οργάνωσης AQI, όταν ο Abu Bakr al-Baghdadi διακήρυξε μονομερώς, ότι οι δύο οργανώσεις συγχωνεύονται για να δημιουργήσουν το Ισλαμικό Κράτος στο Ιράκ και τη Συρία (ISIS). Ο Jawlanι παραδέχθηκε ότι η AQI είχε βοηθήσει την al-Nusra, αλλά απέρριψε τη συγχώνευση και ανανέωσε τη δέσμευση υπακοής στον al-Zawahiri. Παρά τη δημόσια άρνηση της συγχώνευσης, ένας αριθμός μαχητών της al-Nusra αυτομόλησε στο ISIS, γεγονός που ενέτεινε την ένταση μεταξύ των δύο ομάδων. Μέχρι τον Μάρτιο του 2014, πάνω από 3.000 μαχητές σκοτώθηκαν σε μάχες μεταξύ του ISIS και της al-Nusra. Το καλοκαίρι του 2014, το ISIS εκδίωξε την al-Nusra και αριθμό συμμάχων της από τα βασικά προπύργια της όπως το Deir ez-Zor, που ήταν μια σημαντική πηγή εισοδήματος λόγω του πετρελαίου. Τον Σεπτέμβριο του 2015, ο al-Zawahiri δήλωσε πως επικρίνει τη δράση του al-Baghdadi ως παράνομη, αλλά συστήνει τη συνεργασία της Αλ-Nusra και του ISIS με την αιτιολογία του κοινού εχθρού.¹³³

3. Η ίδρυση του Χαλιφάτου

α. Τον Ιουνίου 2014, ο al-Baghdadi έχοντας αντλήσει δύναμη από την απόκτηση ελέγχου σε άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις στη Συρία και αλλού, ανακήρυξε την ίδρυση του νέου Ισλαμικού Κράτους και του νέου χαλιφάτου

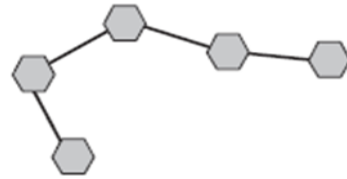
¹³³ Stanford University, Jabhat al-Nusra.

(Khilafah), σε μία περιοχή που διαμορφώθηκαν από τη Συμφωνία Sykes-Picot, και όχι μόνο (εικόνα χάρτη 20). Η Συμφωνία χώριζε το Levant σε βρετανική και γαλλική σφαίρα επιρροής και αργότερα αποτέλεσε τη βάση των συνόρων μεταξύ του Ιράκ και της Συρίας. Επίσης ονόμασε τον εαυτό του Χαλίφη Amir al-Mu'minin και την οργάνωσή του Ισλαμικό Κράτος¹³⁴. Μέχρι τώρα, τα στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα του ISIS (Οικονομία, Πολιτική, Άμυνα, Έδαφος), την μετατοπίζουν από αυτή μίας απλής τρομοκρατικής ομάδας προς μια κατάσταση περισσότερο παρόμοια με εκείνη ενός κράτους. Τα παρακάτω στοιχεία όπως θα αναπτυχθούν, μας οδηγούν προς ίσως ένα εθνικό πρότυπο, αλλά τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας είναι ακόμα σε εξέλιξη και έτσι το θέμα δεν μπορεί σε αυτό το στάδιο να οριστεί επακριβώς.

β. Το ISIS γρήγορα επιβλήθηκε και στη συνέχεια επεκτάθηκε με πραγματικό πολιτικό έλεγχο, τόσο σε τμήματα του ιρακινού όσο και του συριακού εδάφους, θεσπίζοντας κατάσταση που μας θυμίζει το μονοπώλιο του φυσικού καταναγκασμού - ακόμη και αν ο βαθμός της νομιμότητας, όπως προβλέπεται από τον Weber, μένει να αποδειχθεί. Είναι η πρώτη φορά που μια τρομοκρατική ομάδα παίρνει την εξουσία μιας προοδευτικά πιο μεγάλης και οριοθετημένης περιοχής. Η εθνική-θρησκευτική κάθαρση των Yazidi, των Κούρδων και των χριστιανών ακόμη και αν εκτελείται με τη διακριτική θέρμη του θρησκευτικού φανατισμού, φαίνεται να αποδεικνύει τη βούληση της δημιουργίας μιας ομογενοποιημένης πολιτικής κοινότητας, που θα ορίζεται από μια πολιτιστική προοπτική. Τα στρατεύματα του IS εξάλλου, κατέκτησαν κάποιες στρατηγικά σημαντικές πόλεις όπως η Raqqa (η «πρωτεύουσα»), το Aleppo και την Abu Kamal στη Συρία και τη Mosul, το Ramadi και τη Falluja στο Ιράκ. Ο έλεγχος αυτών των πόλεων σημαίνει έλεγχο των δομών και υποδομών, των βασικών σημείων πάνω στους ποταμούς Τίγρη και Ευφράτη, των πετρελαιοπηγών και των διυλιστηρίων. Σε αυτές τις περιοχές το ISIS δεν συμπεριφέρεται σαν μία παραδοσιακή τρομοκρατική ομάδα, που κρύβεται ή λεηλατεί, αλλά επιβάλλει ένα διοικητικό σύστημα, νέους νόμους και τους φόρους, ως «κανονική» κυβέρνηση. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού 2014, το ISIS κατάφερε να ανακτήσει ένα μεγάλο μέρος του συριακού εδάφους που είχε χάσει στο παρελθόν και ήταν τότε υπό τον έλεγχο των αντίπαλων ομάδων ανταρτών. Ταυτόχρονα στο Ιράκ η οργάνωση κινείται προς τη Βαγδάτη. Ήταν πιο δύσκολο για το ISIS να κατακτήσει τις παραμεθόριες περιοχές, για παράδειγμα μεταξύ της Συρίας και του Ιράκ και της Τουρκίας. Αυτός είναι ο λόγος που η κατάκτηση της πόλης του Kobane ήταν ένα πολύ σημαντικό στρατηγικό βήμα. Στο πλαίσιο αναζήτησης συμμάχων και οικονομικών πόρων, η ηγεσία του Ισλαμικού Κράτους τονίζει ότι θα ήθελε οι φυλές όχι μόνο να βοηθήσουν με τον πλούτο, τα όπλα και την ανοχή τους, αλλά πρέπει και να ενθαρρύνουν τους άντρες τους να ενταχθούν στο στρατιωτικό σώμα του Ισλαμικού Κράτους. Ως αντάλλαγμα η ηγεσία του Ισλαμικού Κράτους υπόσχεται στις φυλές τη λήψη μιας σειράς μέτρων η οποία θα εξασφαλίσει την άμεση επιστροφή των περιουσιών στους νόμιμους ιδιοκτήτες, την ασφάλεια και τη σταθερότητα της κοινωνίας, την διαθεσιμότητα των τροφίμων και καταναλωτικών προϊόντων στην αγορά και μειωμένο ποσοστό εγκληματικότητας.

¹³⁴ ISIS jihadists declare 'Islamic caliphate', Al Arabiya, June 29, 2014, <http://english.alarabiya.net/en/News/2014/06/29/ISIS-jihadists-declare-caliphate-.html>.

γ. Ένα από τα διακριτικά χαρακτηριστικά της δομής του διοικητικού συστήματος του ISIS αποτελεί η πολυπλοκότητά του, που είναι από πολλές απόψεις παρόμοια με την οργάνωση μιας πολιτειακής κυβέρνησης. Στην κορυφή της οργάνωσης (σχεδιάγραμμα 22 και 23), δεσπόζει ο αυτοαποκαλούμενος χαλίφης Abu Bakr al-Baghdadi, που περιβάλλεται από μια ομάδα προσωπικών συμβούλων. Οι επόμενες δύο πιο σημαντικές θέσεις είναι εκείνες που κατέχουν αντίστοιχα οι Abu Ali al Anbar, κυβερνήτης για τη Συρία, και ο Abu Muslim al Turkmani, διοικητής του Ιράκ, οι οποίοι με τη σειρά τους διοικούν δώδεκα άλλους τοπικούς κυβερνήτες. Αυτοί οι τρεις άνδρες αποτελούν εκτελεστική εξουσία που είναι γνωστή ως Al Imara. Κάτω στην πυραμίδα της εξουσίας συναντούμε μια σειρά από τοπικά συμβούλια που είναι επιφορτισμένα με τους τομείς όπως η εφαρμογή νόμου, η οικονομική και στρατιωτική διοίκηση, οι πληροφορίες, η επικοινωνία και η στρατολόγηση, που είναι απαραίτητες για την επιβίωση του οργανισμού. Αυτό το μοτίβο, ονομάζεται από τον William M. Evan¹³⁵, δίκτυο αλυσίδα, όπου αυστηρά οι εντολές, οι πληροφορίες και οι πόροι, διοχετεύονται από την κορυφή προς την βάση, μέσω μιας ιεραρχημένης δομής. Απευθυνόμενη στην κοινή σουνιτική ταυτότητα, το ISIS κατάφερε να στρατολογήσει ένα μέρος της διοικητικής και στρατιωτικής μηχανής του πρώην καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεϊν¹³⁶, στελέχη τα οποία δεν είχαν καμία πιθανότητα ολοκλήρωσης εντός της σιϊτικής κυβέρνησης Nuri al Maliki. Η πολιτοφυλακή του IS, που είναι όλο και περισσότερο παρόμοια με ένα πραγματικό στρατό, μπορεί να υπολογίζει σε περίπου 11.000 εθελοντών από την πλειονότητα των μουσουλμανικών χώρων, ενώ υπάρχουν εθελοντές από δυτικές χώρες που φιλοξενούν μεγάλες μουσουλμανικές κοινότητες. Σε διεθνές επίπεδο, όπως φαίνεται και στην εικόνα 10, η οργάνωση από τον Απρ 2015, επιδιώκει σταδιακά να πάρει την πρωτοκαθεδρία από την al Qaeda, στην ηγεσία του τρομοκρατικού πλέγματος (εικόνα 24).

Εικόνα 11 Δίκτυο Αλυσίδα

δ. Κέρδη από τη μαύρη αγορά πετρελαίου και από τις δραστηριότητες των διυλιστηρίων (που κυμαίνονται από ένα έως πάνω από τρία εκατομμύρια δολάρια την ημέρα) συμβάλλει στο να καταστεί το ISIS μια από τις πλουσιότερες τρομοκρατικές ομάδες. Η οργάνωση ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος των πετρελαιοπηγών που βρίσκονται στο ανατολικό τμήμα της Συρίας και στις κεντρικές-βόρειες περιοχές του Ιράκ. Τον Ιούλιο 2014, τα στρατεύματα του ISIS πολιορκήσαν το Ομάρ, τη μεγαλύτερη πετρελαιοφόρα περιοχή στη Συρία, η οποία παράγει περίπου 30.000 βαρέλια την ημέρα. Η στρατιωτική διείσδυση τους στο Ιράκ είναι προσανατολισμένη προς εκείνους τους τομείς όπου βρίσκεται η πλειοψηφία των ενεργειακών πόρων. Οι ειδικοί λένε ότι ο τομέας του πετρελαίου κάτω από τον έλεγχο του ISIS μπορεί να παράγει 25.000 – 40.000 βαρέλια πετρελαίου την ημέρα¹³⁷. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι οι αεροπορικές προσβολές των Ρώσων, προκειμένου να

¹³⁵ Αναφέρεται από τους John Arquilla, David Ronfeldt και Michele Zanini στο Networks, Netwar and Information Age Terrorism, Κεφ 3, σελ 39-84 στο Countering The New Terrorism, Ian Lesser et al.

¹³⁶ How Saddam's Former Soldiers Are Fueling the Rise of ISIS October 28, 2014, 9:33 pm ET by Jason M. Breslow

¹³⁷ Why ISIS Isn't Affecting Gas Prices November 14, 2014, 2:10 pm ET by Tim Molloy in Frontline.

παραλύσουν τη χρηματοδότηση της οργάνωσης στρέφονται και σε αυτόν τον τομέα.

ε. Το Ισλαμικό Κράτος έκλεψε χιλιάδες όπλα και εξοπλισμό από το ιρακινό οπλοστάσιο και διαθέτει άρματα καθώς και βαρύ πυροβολικό (όπως είδαμε κατά τη διάρκεια των επιθέσεων των στρατευμάτων όταν κατέλαβαν την πόλη της Kobane). Το ISIS έθεσε επίσης υπό την κατοχή του και άλλο στρατιωτικό εξοπλισμό (που αποστέλλεται από ξένες χώρες) για να οπλίσει άλλες ομάδες ανταρτών της Συρίας. Τα στρατεύματα φαίνεται να έχουν στην κατοχή τους τυφέκια M16 και M4 με την ένδειξη «Ιδιοκτησία της κυβέρνησης των ΗΠΑ». Τυφέκια του ίδιου τύπου πιστεύεται ότι είναι στα χέρια κάποιων άλλων παραστρατιωτικών σιιτικών ομάδων ανταρτών στο Ιράκ (Αυτά τα όπλα είχαν πιθανώς αρχικά σταλεί από τις ΗΠΑ για να εξοπλίσουν το νέο ιρακινό στρατό μετά την πτώση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεϊν). Ωστόσο (και όχι μόνο στην αρχή του εμφυλίου πολέμου της Συρίας), η πιθανότητα ότι τα όπλα αυτά δόθηκαν στο ISIS από χώρες που προσπάθησαν να χρησιμοποιήσουν την οργάνωση για να θέσουν τέλος στην «σιιτική ημισέληνο» πάνω από τη Συρία, το Ιράκ και το Λίβανο μετά το 2003, από το Ιράν, δεν μπορεί να αποκλειστεί.

4. Η Συρία

Οι διαδηλώσεις υπέρ της δημοκρατίας ξεκίνησαν το Μάρτιο 2011 στη νότια πόλη Deraa μετά την σύλληψη και τον βασανισμό εφήβων που ζωγράφισαν με επαναστατικά συνθήματα τοίχους σχολείου. Στη συνέχεια οι δυνάμεις ασφαλείας άνοιξαν πυρ κατά διαδηλωτών, προκαλώντας θύματα. Αυτό προκάλεσε διαδηλώσεις σε εθνικό επίπεδο με απαίτηση την παραίτηση του Προέδρου Bashar al-Assad. Η κυβερνητική χρήση βίας για να συντρίψουν τις διαδηλώσεις απλώς σκληραίνει την αποφασιστικότητα των διαδηλωτών. Μέχρι τον Ιούλιο του 2011, εκατοντάδες χιλιάδες βρέθηκαν στους δρόμους σε ολόκληρη τη χώρα. Τελικά οι υποστηρικτές της αντιπολίτευσης, οπλίστηκαν, αφενός μεν για να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους και αργότερα να διώξουν τις δυνάμεις ασφαλείας από τις περιοχές τους. Γρήγορα η βία και η χώρα βρέθηκε σε εμφύλιο πόλεμο μεταξύ ανταρτών και των κυβερνητικών δυνάμεων, που έδιναν μάχες για τον έλεγχο των πόλεων, κωμοπόλεων και της υπαίθρου. Ο αγώνας το 2012, έφθασε στην πρωτεύουσα Δαμασκό και στη δεύτερη μεγάλη πόλη το Χαλέπι. Με βάση τα στοιχεία του ΟΗΕ, μέχρι τον Ιούνιο του 2013, οι νεκροί ανήλθαν σε 90.000, τον Αύγουστο 2014 διπλασιάστηκαν σε 191.000, φθάνοντας τον Αύγουστο 2015 τους 250.000. Η σύγκρουση όμως τώρα έχει αποκτήσει θρησκευτική χροιά, μεταξύ σουνιτών και αλεβιτών, ενώ η άνοδος των τζιχαντιστικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων του ISIS, έχει προσθέσει μια νέα διάσταση. Και οι δύο πλευρές έχουν διαπράξει εγκλήματα πολέμου - δολοφονίες, βασανισμούς, βιασμούς και εξαναγκαστικές εξαφανίσεις. Επίσης έχουν κατηγορηθεί για παρεμπόδιση πρόσβασης σε τρόφιμα, νερό και υγειονομικές υπηρεσίες. Το Ισλαμικό Κράτος έχει επίσης κατηγορηθεί από τον ΟΗΕ, για την εκστρατεία τρόμου που έχει εξαπολύσει στη βόρεια και ανατολική Συρία, σε όσους αρνούνται να δεχτούν την κυριαρχία του καθώς και για τη χρήση χημικών όπλων εναντίον κουρδικών δυνάμεων και αμάχων στη βόρεια Συρία. Οι μαχητές του έχουν πράξει εκατοντάδες δημόσιες εκτελέσεις και ακρωτηριασμούς, μαζικές δολοφονίες

αντίπαλων ένοπλων ομάδων, μελών των δυνάμεων ασφαλείας και των θρησκευτικών μειονοτήτων και αποκεφαλισμό ομήρων. Πάνω από 4 εκατ. άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει τη Συρία από την έναρξη της σύγκρουσης, οι περισσότεροι από αυτούς γυναίκες και παιδιά. Είναι μία από τις μεγαλύτερες εξόδους προσφύγων στην πρόσφατη ιστορία. Οι γειτονικές χώρες σηκώνουν το κύριο βάρος της κρίσης των προσφύγων, με τον Λίβανο, την Ιορδανία και την Τουρκία, να αγωνίζονται για να φιλοξενήσουν την πλημμύρα των νέων αφίξεων. Η έξοδος επιταχύνθηκε δραματικά το 2013, καθώς οι συνθήκες στη Συρία επιδεινώθηκαν. Επιπλέον 7,6 εκατ. Σύριοι έχουν εκτοπιστεί εσωτερικά στη χώρα, ανεβάζοντας το συνολικό αριθμό, αυτών που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, σε περισσότερα από 11 εκατ. - το ήμισυ του πληθυσμού πριν από την κρίση της χώρας. Συνολικά, υπολογίζεται ότι 12,2 εκατ. έχουν ανάγκη από ανθρωπιστική βοήθεια στο εσωτερικό της Συρίας, συμπεριλαμβανομένων 5,6 εκατ. παιδιών¹³⁸.

5. Συμπεράσματα

α. Ακόμη και σε πολλές μουσουλμανικές χώρες όπου το ισλαμικό κράτος δεν έχει μια ισχυρή παρουσία, η άνοδός του αυξάνει την ριζοσπαστικοποίηση μεταξύ των πληθυσμών, υποδαυλίζει τον σεκταριανισμό, και χειροτερεύει την ήδη ταραγμένη περιοχή. Η Γαλλία με την συμφωνία Sykes-Picot και το αποικιοκρατικό παρελθόν αποτελεί, για τον al-Baghdadi, την επιτομή του δυτικού ιμπεριαλισμού και λειτουργεί ως αποδιοπομπαίος τράγος στο δρόμο για το Χαλιφάτο, που θέλει να δημιουργήσει. Από την άλλη η Al-Nusra στοχεύει τις κυβερνητικές δυνάμεις του Άσαντ και ομάδες που υποστηρίζουν το καθεστώς, όπως τη Χεζμπολάχ, καθώς και ομάδες που συνδέονται με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Ayman al-Zawahiri, ηγέτης της Αλ Κάιντα και ο ηγέτης τα ισλαμικού κράτους Abu Bakr al-Baghdadi είναι τώρα ανταγωνιστές όχι μόνο για την ηγεσία του κινήματος τζιχάντ αλλά και για την ψυχή του. Το ποιος θα θριαμβεύσει δεν είναι σαφές. Ωστόσο, οι συνέπειες της νίκης της μιας πλευράς ή η συνέχιση της διαίρεσης είναι βαθιές, τόσο στον μουσουλμανικό κόσμο, όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, αφού διαμορφώνουν τους πιθανούς στόχους του κινήματος τζιχάντ, την ικανότητά να υλοποιήσει αυτούς και τη γενική σταθερότητα της Μέσης Ανατολής. Η Al Qaeda έχει εντείνει τις σχέσεις με ομάδες στον Καύκασο, στην Τυνησία και την Ινδία. Το ισλαμικό κράτος παίζει το ίδιο παιχνίδι και έτσι οπουδήποτε υπάρχει έκκληση για τζιχάντ, υπάρχει και αντιπαλότητα. Το Αφγανιστάν, η Αλγερία, η Λιβύη, το Πακιστάν, το Σινά, η Υεμένη και άλλα μουσουλμανικά εδάφη είναι μέρος του ανταγωνισμού. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Δύση μπορούν να εκμεταλλευτούν αυτή την κατάσταση, για τη μείωση της απειλής και την αποδυνάμωση του κινήματος στο σύνολό του.

β. Η Αλ Κάιντα και οι θυγατρικές της παραμένουν απειλή για τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους, ενώ το ισλαμικό κράτος απειλεί περισσότερο στη σταθερότητα της Μέσης Ανατολής και τη Γαλλία. Μέχρι το τρομοκρατικό χτύπημα στο Παρίσι, επικεντρώνονταν κυρίως στο Ιράκ και τη Συρία και σε μικρότερο βαθμό σε άλλα κράτη μέλη του μουσουλμανικού κόσμου, ιδιαίτερα στη Λιβύη. Στην Ευρώπη έδειξε μπορεί να εμπνέει «Μοναχικούς Λύκους» και απόδειξε πως μπορεί να κατευθύνει επιθέσεις. Οι υπηρεσίες ασφαλείας της Γαλλίας, φάνηκαν ανέτοιμες

¹³⁸ Lucy Rodgers, David Gritten, James Offer and Patrick Asare, Syria: The story of the conflict, The BBC Okt 2015).

για την αντιμετώπιση της απειλής. Κάποιοι δε από τους 2ας γενεάς μουσουλμάνους, που ριζοσπαστικοποιήθηκαν, όπως είδαμε και στο Κεφ 2, μετέβησαν επί τόπου στη Συρία, προκειμένου να ενταχθούν στον αγώνα και επέστρεψαν με πλαστά έγγραφα μαζί με το ρεύμα προσφύγων, για να πραγματοποιήσουν το χτύπημα.

γ. Το ισλαμικό κράτος μέχρι το καλοκαίρι του 2015, δεν ακολουθούσε την στρατηγική «far enemy» της Al Qaeda, προτιμώντας τη στρατηγική «near enemy» έστω και σε περιφερειακό επίπεδο. Ως εκ τούτου, ο πρωταρχικός στόχος του δεν ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες ή κάποιο ευρωπαϊκό κράτος, αλλά καθαestώτα «αποστάτες» του αραβικού κόσμου, όπως το καθεστώς Άσαντ στη Συρία και το Abadi στο Ιράκ. Σαν τους προκατόχους του, ο al-Baghdadi ευνοεί τον «καθαρισμό» της Ισλαμικής Κοινότητας, πρώτα επιτιθέμενος στους Σίιτες και σε άλλες θρησκευτικές μειονότητες, καθώς και σε αντίπαλες τζιχαντιστικές ομάδες όπως η Jabhat al-Nusra. Η στρατηγική του ισλαμικού κράτους επικεντρώνεται στον έλεγχο εδάφους, με σταθερά εδραίωση και επέκταση, το οποίο αντιλαμβάνεται ως «ζωτικό χώρο», για τον οποίο δίνει αγώνα¹³⁹. Ένα μέρος αυτής είναι ιδεολογικό: επιθυμεί να δημιουργήσει μια κυβέρνηση, όπου μουσουλμάνοι μπορούν να ζήσουν κάτω από τον ισλαμικό νόμο. Ένα άλλο μέρος βασίζεται στο όραμα που εμπνέει: η δημιουργία ενός ισλαμικού κράτους ηλεκτρίζει πολλούς μουσουλμάνους, τους οποίους στη συνέχεια θέλει να αγκαλιάσει σαν ομάδα. Και ένα άλλο τμήμα της είναι κλασική στρατηγική: με τον έλεγχο εδάφους μπορεί να οικοδομηθεί στρατός, και χρησιμοποιώντας το στρατό μπορεί να ελεγχθεί περισσότερο έδαφος.

δ. Παρά το γεγονός ότι η Al Qaeda έχει επανειλημμένα ζητήσει επιθέσεις ενάντια σε δυτικούς, και ιδιαίτερα σε Αμερικάνους, τηρούσε διαφορετική στάση όταν αυτό εξυπηρετούσε τους σκοπούς της. Το πιο αξιοσημείωτο παράδειγμα του παρόντος βρίσκεται στην απόφαση της, να χορηγήσει άδεια σε δυτικούς δημοσιογράφους για να πάρουν συνέντευξη στο Μπιν Λάντεν. Το ίδιο συνέβη τουλάχιστον δύο φορές στην περίπτωση των Alan Henning και Peter Kassig, όταν ανώτερο στέλεχος της Al Qaeda έκανε έκκληση προς το ισλαμικό κράτος για την απελευθέρωσή τους, υποστηρίζοντας ότι οι ήταν αθώοι, που διακινδύνευαν τη ζωή τους για να βοηθήσουν τους άμαχους μουσουλμάνους στη Συρία και ότι η απαγωγή και η εκτέλεσή τους ήταν «λάθος από τον ισλαμικό νόμο»¹⁴⁰. Δυστυχώς, το ισλαμικό κράτος δεν δέχθηκε τα επιχειρήματα, και δύο άνδρες εκτελέστηκαν.

ε. Το ισλαμικό κράτος εξελίχθηκε από τους εμφύλιους πολέμους στο Ιράκ και τη Συρία. Η τρομοκρατία, σε αυτό το πλαίσιο, είναι μέρος επαναστατικού πολέμου: χρησιμοποιείται για να υπονομεύσει το ηθικό του στρατού και της αστυνομίας, να υποθάψει μία σεκταριανή αντίδραση, ή να δημιουργήσετε διαφορετικές δυναμικές που βοηθούν στην κατάκτηση στο έδαφος, σε συνδυασμό με ένα συμβατικό αγώνα. Στα εδάφη που ελέγχει, το ισλαμικό κράτος χρησιμοποιεί τις μαζικές εκτελέσεις, τους δημόσιους αποκεφαλισμούς, τους βιασμούς, και τη συμβολική σταύρωση για να τρομοκρατήσει τον πληθυσμό, να τον κρατήσει σε υποταγή και να «καθαρίσει» την Κοινότητα. Την ίδια στιγμή παρέχει βασικές κοινωνικές

¹³⁹ Ιωάννης Θ. Μάζης, Ο Ζωτικός Χώρος (Der Lebensraum), Προσκήνιο, 2001 σελ. 18-27, 41, 52-55

¹⁴⁰ Tom Harper, "Alan Henning: Al-Qaeda appealed to Isis to release British aid worker following kidnapping," The Independent, April 22, 2015, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/alan-henning-alqaeda-appealed-to-isis-to-release-british-aid-worker-following-kidnap-9734598.html>

υπηρεσίες. Το ισλαμικό κράτος δυστυχώς έχει κερδίσει την υποστήριξη από ορισμένες ομάδες τζιχαντιστών όπως η Boko Haram στη Νιγηρία και η Ansar Bayt al-Maqdis στην Αίγυπτο, οι οποίες τυπικά έχουν υποσχεθεί υποταγή και τώρα θεωρούνται «επαρχίες» του ισλαμικού κράτους. Από τις Μαρτίου 2015, το ισλαμικό κράτος έχει αναγνωρίσει επίσημα επτά επαρχίες, συμπεριλαμβανομένων της Λιβύης, και της Υεμένης (χάρτης 21), που τώρα είναι σε άμεσο ανταγωνισμό με την AQAP, δείγμα ότι πετυχαίνει στους στόχους του πιο γρήγορα απ' ό,τι η Al Qaeda. Επιπλέον ο βίαιος τρόπος, με τον οποίο συμπεριφέρεται στις μειονότητες και γενικά η αντίληψη περί της διαφορετικότητας, έχουν μετατρέψει μεγάλο αριθμό Σύριων, σε πρόσφυγες. Η χώρα μας, ένεκα γεωγραφικής θέσης, όπως θα δούμε παρακάτω, δέχεται τον κύριο όγκο αυτών, που στη συνέχεια δημιουργούν ένα καραβάνι με κατεύθυνση την Βόρεια Ευρώπη. Εντός του πλήθους περιλαμβάνονται και μετανάστες, από άλλα κράτη που ευκαιριακά αναζητούν την Ιθάκη τους και ένα καλύτερο μέλλον. Στο επόμενο κεφάλαιο θα περιγράψουμε επιγραμματικά το πρόβλημα όχι από την ανθρωπιστική του διάσταση, αλλά από την πλευρά της τρομοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄ ΟΙ ΡΟΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

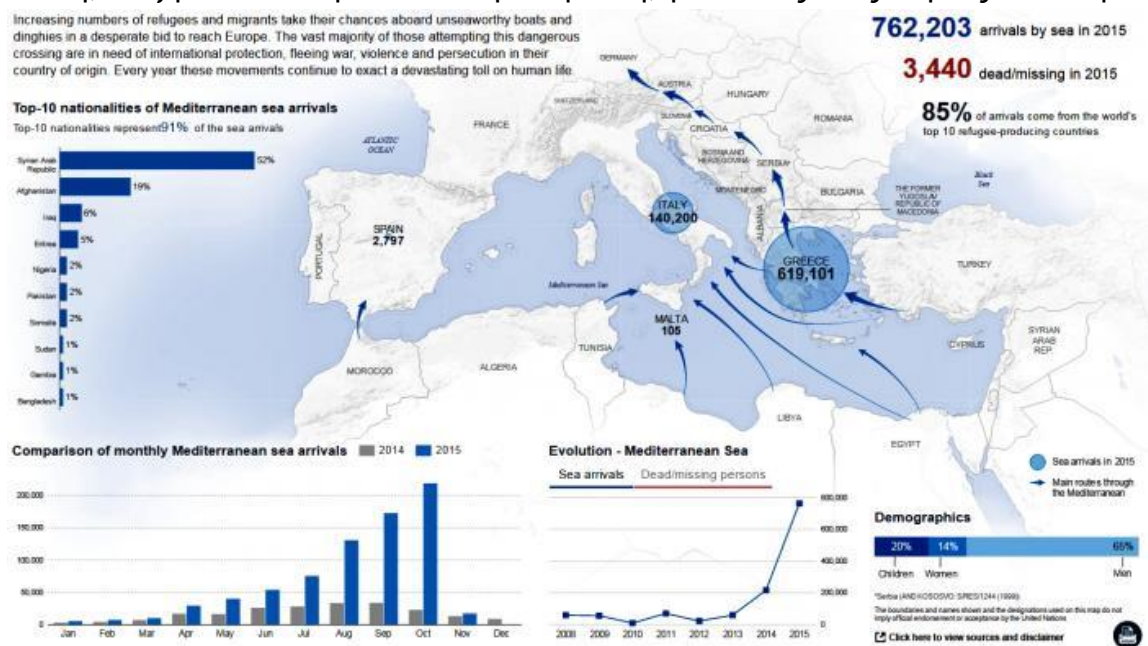
1. Εισαγωγή

Το προσφυγικό πρόβλημα δεν αποτελεί φαινόμενο της εποχής μας, αλλά παρατηρείται συχνά στο διάβα της ιστορίας των λαών. Αν και άρχισε να απασχολεί τη Διεθνή Κοινότητα κυρίως μετά τα τέλη του Β' ΠΠ, οι μετακινήσεις ανθρώπων, που εγκαταλείπουν τη γη που γεννήθηκαν, άλλοτε δια της βίας και άλλοτε εκούσια, ένεκα φόβου για την ασφάλειά τους, αναζητώντας άσυλο, προστασία και καλύτερη μοίρα σε άλλες χώρες, ήταν συχνό φαινόμενο στο παρελθόν. Αυτού του είδους η μετακίνηση δίνει το στίγμα του πολιτικού πρόσφυγα στο άτομο, που προστατεύεται διεθνώς από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και από το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967. Αυτές οι Διεθνείς Συμβάσεις, που καταρτίστηκαν στο πλαίσιο του ΟΗΕ, έχουν κυρωθεί και από τη χώρα μας συνεπώς τυχόν μη τήρηση των διατάξεών τους, θα αποτελεί παραβίαση των διεθνών υποχρεώσεών της.

2. Το Πρόβλημα

α. Τα αποτρόπαια εγκλήματα του ISIS και η εξόντωση όσων δεν ταυτίζονται και/ή συμμορφώνονται με την επιβολή του Ισλαμικού Νόμου, καλλιεργούν ένα κλίμα τρόμου στις εμπόλεμες και διεκδικούμενες περιοχές της Συρίας και του Ιράκ. Αυτό οδηγεί κυρίως, κοινωνικές ομάδες με διαφορετικό θρησκευτικό πρόσημο στη φυγή, προκειμένου να γλυτώσουν τη ζωή τους. Το μονοπάτι προς την ασφάλεια και ένα καλύτερο αύριο για αυτούς του πληθυσμούς, περνά μέσα από την Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, που αν και χρησιμοποιείται συχνά ως στρατηγικό επιχείρημα, φαίνεται πως μπορεί να μετατραπεί σε κατάρα. Η γειννίαση και εγγύτητα με τα μικρασιατικά παράλια, δίνει τη δυνατότητα, αν και τις περισσότερες φορές με φόρο αίματος, στους τούρκους διακινητές ψυχών, να περνάνε εύκολα απέναντι το ανθρώπινο φορτίο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας προσφύγων των ΗΕ (UNHCR), 619.101 πρόσφυγες και μετανάστες διήλθαν από

τη χώρα μας σε σχέση με 140.200, που εισήλθαν στην Ιταλία. Τα στοιχεία αυτά και η αυξητική τάση των μεγεθών, επιβεβαιώνονται και από την περιοδική αναφορά της Frontex για το διάστημα Απρ-Ιουν 15¹⁴¹. Ανάμεσα σε αυτούς όπως διαπιστώνεται παρεισφρέουν και αλλοδαποί, από χώρες της Μέσης ή Εγγύς Ανατολής και Υποσαχάριας Αφρικής, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι την διαμορφωθείσα κατάσταση, επιζητούν να περάσουν στην Ευρώπη, για δικούς τους λόγους. Το ανησυ-

Εικόνα 12 data.UNHCR.org (as of November 4, 2015)

χητικό δε είναι πως το 65%, είναι άνδρες σε σχέση με το 14%, που αντιπροσωπεύουν οι γυναίκες.

β. Το πολλαπλό τυφλό τρομοκρατικό χτύπημα στη Γαλλία το Νοε 2015 και η διαπίστωση από τις έρευνες, ότι ένας εκ των δραστών ταξίδεψε τον Οκτ 2015, με πλαστό διαβατήριο, δια μέσω της Ελλάδας, έδωσε μία νέα διάσταση¹⁴² στο προσφυγικό και μεταναστευτικό πρόβλημα, ενώ ανέδειξε νέα θέματα, που άπτονται στα δημοκρατικά καθεστώτα¹⁴³, στα προσωπικά δεδομένα των πολιτών και στις ελευθερίες του ατόμου, αντικείμενα που δεν εξετάζει η παρούσα μελέτη

3. Συμπεράσματα

Η Ελλάδα εκτός από τις μεμονωμένες περιπτώσεις, αλλοδαπών που εισέρχονται νομίμως ή παρανόμως στην επικράτεια και αιτούνται ασύλου, αντιμετωπίζει τώρα την περίπτωση, μαζικής εισόδου Σύριων προσφύγων κυρίως από τη θάλασσα, επιβαίνοντες σε πλοία ή σε μικρές βάρκες ή σε αυτοσχέδιες φουσκωτές

¹⁴¹ Future Risk Analysis-FRAN Q2 2015, σελ 36.

¹⁴² Paris attacks: 'Syrian refugee passport' found at stadium bomb scene by Henry Samuel in Paris and Ben Farmer

¹⁴³ Andreas Gofas, The Terrorism-Democracy Nexus and the Trade-Off Between Security and Civil Liberties στο International Politics in Times of Change (2012) N. Tzifakis (ed.), Springer.

λέμβους, σχεδόν πάντα χωρίς σημαία και που αποβιβάζονται κρυφά στα ελληνικά νησιά, που βρίσκονται εγγύς των τουρκικών ακτών. Η περιθάλψη και η προστασία προσφύγων, που εξαιτίας εμφυλίων συρράξεων στη χώρα τους, μετακινούνται εκτός πατρίου εδάφους, ανήκει στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Με αυτούς όμως, έρχονται και άτομα των οποίων τα κίνητρα άπτονται της εξεύρεσης καλύτερης τύχης λόγω κακής οικονομικής κατάστασης. Η εθνικότητα των οικονομικών μεταναστών αυτών είναι κυρίως ιρακινή, κουρδική, αφγανική, πακιστανική, χωρίς να αποκλείονται και άλλες όπως πχ Σομαλοί, όπως φαίνεται και στην περιοδική αναφορά της Frontex (εικόνα 25). Χρησιμοποιώντας αυτούς ως προκάλυμμα, είναι εύκολο να παρεισφρήσουν εντός των ανθρώπινων ροών, τρομοκράτες και τότε το πρόβλημα αλλάζει τελείως.

1 Leros, Greece An individual with a passport in the name of Ahmed Almuhammed registered on October 3 after being picked up in a sinking migrant boat	2 Serbia Serbian police say he was registered at its border entry with Macedonia on October 7	3 Croatia Croatian police say he was checked at a refugee centre on October 8, after which he continued his journey to Austria	4 Austria From here the trail goes cold and it is unclear how the passport arrived in Paris or if it changed hands	5 Paris, France Passport found next to the body of a dead suicide bomber at France's national stadium
---	---	--	--	---

Εικόνα 13 Η Διαδρομή του Διαβατηρίου του Ahmad al Mohammad. Πηγή: The Telegraph.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Εισαγωγή

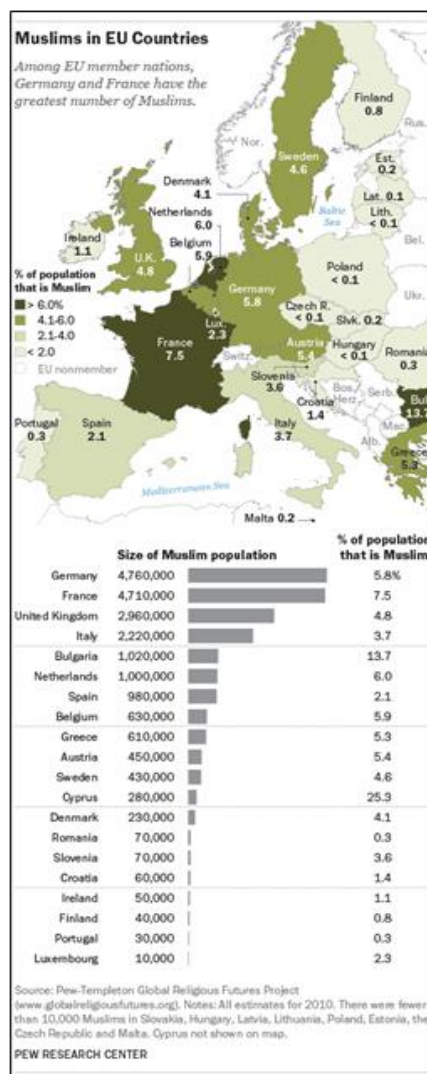
Στην Ελλάδα εκτός της Μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης και τους Έλληνες Μουσουλμάνους των Δωδεκανήσων, διαβιούν Μουσουλμάνοι που προέκυψαν ένεκα της ανεξέλεγκτης ροής μεταναστών από χώρες της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και Νότιας Ασίας. Η μετανάστευση ξεκίνησε από τα μέσα του '50, όταν Αιγύπτιοι Ισλαμιστές έφυγαν για να σωθούν από το Νασερικό καθεστώς. Το '70 Παλαιστίνιοι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα της σύρραξης με το Ισραήλ. Επίσης μετανάστευσαν στη χώρα μας Πακιστανοί μετανάστες κατόπιν συμφωνίας με το Πακιστάν.

2. Παρούσα Κατάσταση

α. Σύμφωνα με την έκθεση του Pew Forum on Religion and Public Life (Σεπτέμβριος 2010)¹⁴⁴ εκτιμάται ότι, το σύνολο των Μουσουλμάνων, που διαβιούσαν στη χώρα μας ανέρχονταν σε 527.000 άτομα, ήτοι το 4.7% του

¹⁴⁴ Muslim Networks and Movements in Western Europe Pew Research Center Sept 2010.

συνολικού πληθυσμού, αριθμός που με νέα έρευνα διαμορφώνεται στις 610.000, σύμφωνα με τα στοιχεία του C. Hackett¹⁴⁵, κατατάσσοντας την χώρα μας, 9^η στην Ευρώπη. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat (2012), το ποσοστό των αλλοδαπών στην χώρα μας κυμαίνεται στο 8,5% και είναι πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο 6,6% της ΕΕ. Αλλά και το ποσοστό των αλλοδαπών που προέρχονται από χώρες εκτός ΕΕ και βρίσκονται στην χώρα μας ανέρχεται σε 7,1%, το οποίο είναι επίσης πολύ υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο 4,1%¹⁴⁶. Όμως τα στοιχεία αυτά αλλάζουν δραματικά, χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί με σαφήνεια ο ακριβής αριθμός. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία οι μετανάστες με νόμιμη άδεια παραμονής (στην πλειονότητά τους εκ των υστέρων νομιμοποιημένοι) είναι 462.319 ενώ 135.478 βρίσκονται σε καθεστώς ανανέωσης της άδειάς τους. Σύμφωνα με άλλο δημοσίευμα της Καθημερινής οι παράνομοι μετανάστες εκτιμώνται 300.000-350.000 (8/3/2015). Ο πρέσβης ε.τ. Ιωάννης Κοραντής, πρώην διοικητής της ΕΥΠ, υπολόγιζε το συνολικό αριθμό των παράνομων και μη μεταναστών στην Ελλάδα σε 1.800.000 σε συνέντευξή του στην Athens News (28/9/2009). Τέλος η αναπληρώτρια Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Τασία Χριστοδουλοπούλου, στο ΕΘΝΟΣ, διατύπωσε την άποψη, ότι ο αριθμός κυμαίνεται σε 300.000 άτομα (8/3/2015).

Εικόνα 14

β. Η πρόσφατη δημιουργία hotspots στις Ελληνικές πύλες εισόδου αμβλύνει λίγο το πρόβλημα καταγραφής, πλην όμως ελλείπει αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων και της, συνεχώς αυξανόμενης τον τελευταίο χρόνο, εισροής προσφύγων και μεταναστών, είναι πολύ δύσκολο να εκτιμηθεί ο ακριβής αριθμός, που αυτή τη στιγμή ευρίσκεται στην Ελληνική επικράτεια. Όπως έδειξαν οι έρευνες για τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι τον Νοε 15, ένας εκ των συνεργών του εγκεφάλου της επίθεσης, φαίνεται πως χρησιμοποίησε πλαστό διαβατήριο, προκειμένου να αναμειχθεί με τους Σύριους πρόσφυγες και να προωθηθεί στο Παρίσι¹⁴⁷. Αυτό το γεγονός δεν αποκλείει, τρομοκράτες να έχουν διεισδύσει στη χώρα μας με παρόμοιο τρόπο. Το σύνολο σχεδόν των Μουσουλμάνων που διαβιούν στην Ελλάδα είναι Σουνίτες, πλην εξαιρέσεων που αντιπροσωπεύουν την Σιίτική σέκτα. Ανά-

¹⁴⁵ 5 facts about the Muslim population in Europe by Conrad Hackett Jan 15, 2015.

¹⁴⁶ Eurostat news release "EU citizens living in another Member State accounted for 2.5% of the EU population in 2011", 10/5/2012 – 11 July 2012.

¹⁴⁷ Ben Farmer, and Telegraph staff, Who were the terrorists? Everything we know about the Isil attackers so far, The Telegraph (20 Nov 2015).

μεσα σε αυτούς, πιθανόν να δραστηριοποιούνται Σαλαφιστές-Ουαχαμπιστές, οπαδοί Ισλαμιστικών οργανώσεων, όπως η Μουσουλμανική Αδελφότητα και η Πακιστανική Jamaat e-Islami, οι οποίοι ιστορικά αποτέλεσαν το λίκνο Ισλαμιστικών τρομοκρατικών οργανώσεων.

3. Σημαντικότερες Μουσουλμανικές Κοινότητες Μεταναστών στην Ελλάδα¹⁴⁸

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ελλάδος-Πακιστάν Σαγιέντ Τζαμίλ, αντιπρόσωπο της σέκτας Minhaj ul-Quran, κατοικούν στην Ελλάδα περίπου 80.000 πακιστανοί, κυρίως σουνίτες, κατά βάση μετριοπαθείς. Στην Ελλάδα υπάρχουν 10 διαφορετικές οργανώσεις Πακιστανών και λειτουργούν 40 άτυπα τζαμιά στην Αθήνα. Κανείς βέβαια δεν μπορεί να αποκλείσει την πιθανότητα ανάμεσά τους να δραστηριοποιούνται υποστηρικτές του Πακιστανικού Ισλαμικού κόμματος Jamaat e-Islami, που δραστηριοποιείται στο Μπανγκλαντές και το Πακιστάν, και επιδιώκει την εγκαθίδρυση Ισλαμικού κράτους και επιβολή του Ισλαμικού νόμου. Οι Μπανγκλαντεσιανοί, αριθμούν περίπου 25.000 άτομα και είναι κυρίως Σουνίτες. Η κοινότητα θεωρείται φιλήσυχη και θρησκεύει σε 30 άτυπα τζαμιά. Όπως και με την Πακιστανική κοινότητα έτσι και στους Μπαγκλαντεσιανούς δεν αποκλείεται να υπάρχουν υποστηρικτές του κόμματος Jamaat e-Islami. Οι Αφγανοί, που διαμένουν στην Ελλάδα είναι περίπου 15.000 άτομα, εκ των οποίων το 60% ζει στην Αθήνα και η μεγάλη πλειονότητα αποτελείται από Σίιτες, οι οποίοι μετανάστευσαν εξαιτίας των διωγμών των Ταλιμπάν. Βέβαια δεν μπορεί να αποκλειστεί, ότι ανάμεσα τους υπάρχει και μια μικρή μειοψηφία που υποστηρίζει την ανωτέρω Σέκτα, που την παρούσα στιγμή τελεί υπό διωγμό. Οι Αιγύπτιοι στη χώρα μας ανέρχονται στους 70.000. Το 90% εξ αυτών είναι Μουσουλμάνοι και το 10% Χριστιανοί Κόπτες. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο Πρόεδρος της Μουσουλμανικής Ένωσης Ελλάδος, ο Αιγύπτιος Ναίμ Ελ Γαντούρ, αναφερόμενος στο τρομοκρατικό χτύπημα, στο γαλλικό περιοδικό Charlie Hebdo, υποστήριξε πως αποτελεί προβοκάτσια ακροδεξιών οργανώσεων με στόχο το Ισλάμ, αποκλείοντας την περίπτωση να συμβεί κάτι τέτοιο στη χώρα μας, αφού η Ελλάδα δεν ήταν ποτέ αποικιοκρατική δύναμη, όπως η Γαλλία¹⁴⁹. Μέχρι πρότινος και σύμφωνα με τον Πρόεδρό της Νάντερ Χαλμπούνι, η Συριακή κοινότητα στην Ελλάδα αριθμούσε περίπου 25.000 άτομα, στην πλειοψηφία τους Σουνίτες Μουσουλμάνους, εν αντιθέση με το Αλαουίτικό καθεστώς του Άσαντ. Την παρούσα χρονική στιγμή δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με ακρίβεια ο αριθμός τους, αφού καθημερινά μεταβάλλεται λόγω των διερχόμενων προσφυγικών ροών. Οι Σουνίτες Σύριοι μαζί με Αιγυπτίους και Ιορδανούς διατηρούν το Ελληνο-Αραβικό Μορφωτικό και Πολιτιστικό Κέντρο στο Μοσχάτο, μέσα στο οποίο λειτουργεί άτυπο τζαμί. Τέλος η Ιρανική κοινότητα αριθμεί περίπου 5.000 άτομα κυρίως Σίιτες. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα δραστη-

¹⁴⁸ Ανδρέας Μπανούτσος, Χαρτογράφηση Μουσουλμανικών κοινοτήτων στην Ελλάδα, στο Radical Islam Monitor in South-east Europe. <http://www.rimse.gr/2013/02/blog-post.html>.

¹⁴⁹ Μουσουλμανική Ένωση Ελλάδος: Καταδικάζουμε το μακελειό στην Γαλλία, <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231376135>.

ριοποιείται η Ιρανική Saderat Bank, η οποία έχει κατηγορηθεί από τις ΗΠΑ για ξέπλυμα μαύρου χρήματος και χρηματοδότηση της Λιβανέζικης τρομοκρατικής οργάνωσης Χεζμπολάχ¹⁵⁰.

4. Ενσωμάτωση Μουσουλμάνων 2^{ης} Γενεάς στις Κοινωνίες¹⁵¹:

α. Ενσωματώνονται οι Μουσουλμάνοι στις Δυτικοευρωπαϊκές Κοινωνίες:

(1) Η κοινοτική οργάνωση του Ισλάμ στη Βρετανία βοηθήθηκε από την κρατική κουλτούρα, που ευνοούσε την οργανωμένη μαζική μετανάστευση. Άλλωστε το ίδιο το όνομα «Ηνωμένο Βασίλειο», υποδήλωνε αυτή τη τάση συνομοσπονδίας λαών με διαφορετικά γλωσσικά ιδιώματα και θρησκεία. Η Θατσερική πολιτική στα τέλη του '80, εστιάζονταν στην μείωση των κρατικών δαπανών πλήττοντας κυρίως τους μετανάστες, οι οποίοι γκετοποιήθηκαν και συσπειρώθηκαν σε δίκτυα αλληλοϋποστήριξης, πέριξ των χώρων λατρείας, ευνοώντας τον «επανισλαμισμό εκ των κάτω». Όταν το 1988, ο πακιστανικής καταγωγής Ahmed Salman Rushdie, εκδίδει το έργο «Σατανικοί Στίχοι», σειρά διαδηλώσεων της, παρακινούμενης από τους Ιμάμηδες, ινδοπακιστανικής νεολαίας συντάραξε την περριοχή του Μπράντφορντ. Με το φόβο της δυτικοποίησης της νεολαίας, οι ουλεμάδες άσκησαν πίεση στην κυβέρνηση για την απόσυρση του βιβλίου.

(2) Από την άλλη, στην Γαλλία, ο Ιακωβινισμός της «μίας και αδιαίρετης Δημοκρατίας» είχε ισοπεδώσει, με τον διαχωρισμό θρησκείας και κράτους, μεταξύ των άλλων και τυχόν θρησκευτικές ιδιαιτερότητες. Το 1989, στο πλαίσιο μιας προσπάθειας ορισμένων κύκλων, να δοκιμάσουν την δύναμη τους σε αντιπαράθεση με το Γαλλικό κράτος, εγείρουν το ζήτημα του ισλαμικού πέπλου ή «l'affaire du voile islamique». Αν και η Γαλλία είναι ένα Δημοκρατικό κράτος, που σέβεται τις ιδιαιτερότητες των ατόμων, θα περίμενε κανείς πως η πιθανότητα ριζοσπαστικοποίησης και εκδήλωσης τρομοκρατικού χτυπήματος θα ήταν μικρή.

(3) Τα ευρήματα δημοσκόπησης του Ερευνητικού Κέντρου Pew παρουσιάζουν τη διαφοροποίηση των μουσουλμάνων της Ευρώπης από τους αυτόχθονες. Η δημοσκόπηση αυτή έδειξε ότι, σε αντίθεση με τους γηγενείς πληθυσμούς, οι μουσουλμάνοι της Ευρώπης αυτοπροσδιορίζονται με βάση τη θρησκεία τους και όχι με την υπηκοότητα του κράτους στο οποίο ανήκουν. Το σημαντικό αυτό εύρημα παρατίθεται στον κατωτέρω πίνακα της εικόνας 15 και απαντά στο ερώτημα τι θεωρείτε πρώτα τον εαυτό σας;

¹⁵⁰ US Department of the Treasury, (2007) Fact Sheet: Designation of Iranian Entities and Individuals for Proliferation Activities and Support for Terrorism.

¹⁵¹ Τα στοιχεία και οι πηγές τους παρουσιάστηκαν σε εισήγηση του Ιωάννη Κολοβού, στις 10 Μαρ 15, στην Σχολή Εθνικής Άμυνας.

	Μουσουλμάνο/Χριστιανό	Πολίτη της χώρας
Βρετανοί Μουσουλμάνοι	81%	7%
Βρετανοί Χριστιανοί	24%	59%
Ισπανοί Μουσουλμάνοι	69%	3%
Ισπανοί Χριστιανοί	14%	60%
Γερμανοί Μουσουλμάνοι	66%	13%
Γερμανοί Χριστιανοί	33%	59%
Γάλλοι Μουσουλμάνοι	46%	42%
Γάλλοι Χριστιανοί	14%	83%

Εικόνα 15 Πηγή: Πάντζου Χριστίνα «Διχασμένοι και στο περιθώριο», Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία 20/8/2006

(4) Μία άλλη έρευνα έδειξε, σε ερώτηση προς τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς της ΗΒ, Ισπανίας, Γερμανίας και Γαλλίας αν δικαιολογείται η βία εναντίον πολιτών για την υπεράσπιση του Ισλάμ, πως στην αντίληψη τους νομιμοποιείται η θρησκευτική βία:

	Συχνά Μερικές φορές	ΔΞ/ΔΑ
Βρετανοί Μουσουλμάνοι	15%	6%
Ισπανοί Μουσουλμάνοι	16%	6%
Γερμανοί Μουσουλμάνοι	16%	1%
Γάλλοι Μουσουλμάνοι	7%	4%

Εικόνα 16 Πηγή: Δελθανάση Μαρία «Θεριεύει η ισλαμοφοβία στην Ευρώπη», Καθημερινή 14/1/2007

(5) Ειδικότερα στο ερώτημα αν θεωρούν πως είναι ενσωματωμένοι οι Βρετανοί Μουσουλμάνοι; το 40% αυτών υποστηρίζει την εφαρμογή του ισλαμικού θρησκευτικού νόμου σε περιοχές όπου πληθυσμιακά υπερτερούν οι μουσουλμάνοι¹⁵². Το 61% θα ήθελε την ύπαρξη ισλαμικών δικαστηρίων στην Βρετανία για την εκδίκαση αστικών υποθέσεων της κοινότητάς τους, υπό την προϋπόθεση ότι οι ποινές δεν θα έρχονταν σε αντίθεση με την Βρετανική νομοθεσία¹⁵³. Ένα 16% απάντησε ότι σε περίπτωση στρατιωτικής επέμβασης ΗΠΑ και ΗΒ στο Ιράκ, θα επιθυμούσε την νίκη των Ιρακινών στρατιωτικών δυνάμεων, ένα 23% των Αμερικανο-Βρετανικών δυνάμεων ενώ το 56% δήλωσε «Καμία από τις δύο»¹⁵⁴.

(6) Άλλη δημοσκόπηση της εταιρείας YouGov η οποία επίσης διεξήχθη μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στις 7 Ιουλ 2005 στο Λονδίνο, διερεύνησε τη στάση των Βρετανών μουσουλμάνων. Στην ερώτηση, αν πιστεύετε πως οι βομβιστικές επιθέσεις ήταν δικαιολογημένες, το 6% τις θεώρησε δικαιολογημένες,

¹⁵² Hennesy Patrick and Kite Melissa "Poll reveals 40pc of Muslims want sharia law in UK". The Sunday Telegraph 19/2/2006.

¹⁵³ Travis Alan και Bunting Madeleine "British Muslims want Islamic law and prayers at work", The Guardian 30/11/2004.

¹⁵⁴ King Anthony "Most British Muslims oppose war on Saddam", The Daily Telegraph 7/12/2002.

ενώ ένα 6% δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση. Στην ερώτηση αν δείχνουν κάποια κατανόηση για τα αισθήματα ή τα κίνητρα των βομβιστών, το 13% δήλωσε ότι δείχνει μεγάλη κατανόηση, ενώ το 6% αρνείται να απαντήσει. Στην ερώτηση πόσο πιστοί αισθάνονται απέναντι στην Βρετανία το 6% απάντησαν «όχι πολύ πιστοί», το 10% «καθόλου πιστοί» ενώ το 4% δεν απάντησε. Το 1% δήλωσε ότι η δυτική κοινωνία είναι παρακμάζουσα και ανήθικη και οι μουσουλμάνοι θα πρέπει να την καταλύσουν ακόμα και δια της βίας αν χρειαστεί, το 31% δήλωσε ότι η δυτική κοινωνία είναι παρακμάζουσα και ανήθικη και οι μουσουλμάνοι θα πρέπει να την καταλύσουν χωρίς χρήση βίας ενώ το 11% δεν απάντησε¹⁵⁵.

(7) Ειδικά σε έρευνα με το ερώτημα μήπως η νέα γενιά Βρετανών μουσουλμάνων ενσωματώνεται καλύτερα, το 13% ηλικίας 16-24 ετών θαυμάζει οργανώσεις όπως η Al Qaeda. Σε άτομα ηλικίας 55 ετών και άνω το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 3%. Το 37% νεαρών ατόμων ηλικίας 16-24 ετών απάντησε πως θα προτιμούσε να στείλει τα παιδιά του σε Ισλαμικό σχολείο. Στους μουσουλμάνους 55 ετών και άνω το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 19%. Το 37% των μουσουλμάνων ηλικίας 16-24 ετών θα προτιμούσε να ακολουθεί τη sharia. Στους μουσουλμάνους 55 ετών και άνω το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 17%. Το 36% των μουσουλμάνων ηλικίας 16-24 ετών πιστεύουν ότι αν Μουσουλμάνοι προσηλυτισθούν σε άλλη θρησκεία θα πρέπει να τιμωρούνται με θάνατο. Στους μουσουλμάνους 55 ετών και άνω το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 19%¹⁵⁶.

(8) Τα στοιχεία είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά στις απαντήσεις μεταξύ μουσουλμάνων φοιτητών, οι οποίοι στην ερώτηση αν θεωρούν πως ενσωματώνονται καλύτερα, το 12% δεν θεωρούν τον εαυτό του ως Βρετανό (5% δεν είναι σίγουρο), το 12% θεωρούν ότι η μουσουλμανική του ταυτότητα προηγείται (το 7% δεν είναι σίγουρο), το 13% πιστεύει ότι το Ισλάμ δεν είναι συμβατό με τη Δυτική έννοια της Δημοκρατίας (το 19% δεν είναι σίγουρο), το 28% υποστηρίζει ότι το Ισλάμ δεν είναι συμβατό με το διαχωρισμό πολιτικής διακυβέρνησης και θρησκείας, το 54% θα υποστήριζε την ίδρυση ενός Ισλαμικού πολιτικού κόμματος στην Βρετανία, το 57% θεωρεί ότι οι μουσουλμάνοι που υπηρετούν στις Βρετανικές Ένοπλες Δυνάμεις θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα της αυτοεξάιρεσης αν απαιτηθεί από αυτούς να πολεμήσουν σε μουσουλμανικές χώρες, το 40% θα επιθυμούσε την επίσημη εισαγωγή του Ισλαμικού Νόμου στην Βρετανική Νομοθεσία και το 33% υποστηρίζει την δημιουργία ενός παγκόσμιου Χαλιφάτου βασισμένου στον Ισλαμικό Νόμο.¹⁵⁷

β. Ενσωμάτωση στην Ελλάδα

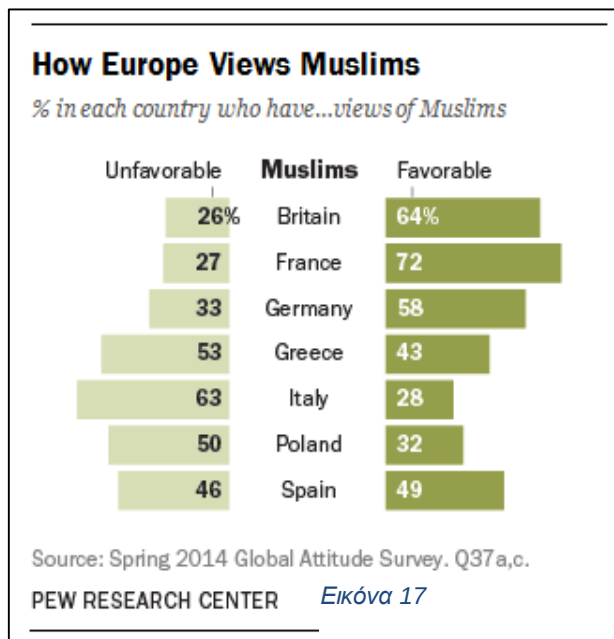
Παράγοντες καλής κοινωνικής και πολιτισμικής προσαρμογής ξένων πληθυσμών σε μία χώρα είναι η γνώση του πολιτισμού, ο βαθμός της

¹⁵⁵ King Anthony "One in four Muslims sympathises with motives of terrorists", The Daily Telegraph 23/7/2005.

¹⁵⁶ Mirza Munira, Senthilkumaran Abi και Ja'far Zein "Living apart together: British Muslims and the paradox of multiculturalism", London: Policy Exchange, 2007

¹⁵⁷ Thorne John and Hannah Stuart "Islam on Campus: a survey of UK student opinions", London: The Centre for Social Cohesion, July 2008.

διαπολιτισμικής επαφής και οι θετικές στάσεις της ομάδας που κυριαρχεί (in-group). Επιπλέον σημαντικό παράγοντα αποτελεί και η μικρή πολιτισμική απόσταση μεταξύ χώρας προέλευσης και χώρας υποδοχής (cultural distance)¹⁵⁸. Σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση της ΚΑΠΑ Research, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Το Βήμα, το 47,3% των Ελλήνων επιθυμεί «να φύγουν όσοι μετανάστες δεν είναι αναγκαίοι ή είναι παράνομοι», ένα 7,9% ζητά «να πάνε όλοι πίσω στην χώρα τους» ενώ ένα 9% ζητά «να παραμείνουν αλλά να μην έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες» (11/11/2012). Ενώ έρευνα του Pew Research Center, 2014 (εικόνα 17) παρουσιάζει το 53% των Ελλήνων να μην συμπαθεί τους μουσουλμάνους.

γ. Εγκληματικότητα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα

(1) Μελέτες αναφορικά με το ζήτημα της εγκληματικότητας, στις κοινωνικές ομάδες των μεταναστών μας δείχνουν, πως η 2^η γενιά παρουσιάζει μεγαλύτερα ποσοστά, σε σχέση με την πρώτη, παρά την ευρεία συμμετοχή στην εκπαίδευση και σε λοιπές κοινωνικές δραστηριότητες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως, η 2^η γενιά μεγαλώνει σε διαφορετικό περιβάλλον, από αυτό των προπατόρων της, βομβαρδιζόμενη με διαφορετικές παραστάσεις, που δημιουργούν με τη σειρά τους διαφορετικές προσδοκίες και «θέλω»¹⁵⁹. Σε δημοσίευμα της Εφημερίδας Το Παρόν (21/8/2005) η ΕΛ.ΑΣ. ζήτησε κατά το 2004, από την Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών την άρση απορρήτου επικοινωνιών για 425 υπόπτους. Διαπιστώθηκε πως από αυτούς, οι 65 ήταν ύποπτοι για συμμετοχή στο οργανωμένο έγκλημα εκ των οποίων 35 αλλοδαποί και οι 346 ήταν ύποπτοι για θέματα εθνικής ασφαλείας. Σε αυτούς, ύποπτοι για διασύνδεση με τη διεθνή τρομοκρατία ήταν 112 Πακιστανοί, 70 Ιρακινοί και 34 Άραβες.

(2) Η πρεσβεία των ΗΠΑ είχε επισημάνει, ήδη από το 2006, στην ελληνική κυβέρνηση «τον πραγματικό κίνδυνο της εισόδου στην Ελλάδα ισλαμιστών ή άλλων εξτρεμιστών, οι οποίοι πιθανώς να κρύβονται ανάμεσα σε χιλιάδες Ιρακινούς, Πακιστανούς κ.α. παράνομους μετανάστες» (Καθημερινή, 20/3/2011). Στην τελευταία έκθεσή του για την τρομοκρατία, το State Department

¹⁵⁸ Μπεζεβέγκης Ηλίας, Παυλόπουλος Βασίλης και Γεωργαντή Κατερίνα «Εθνοτική ταυτότητα και ψυχοκοινωνική προσαρμογή: μια εμπειρική έρευνα σε εφήβους μετανάστες δεύτερης γενιάς», Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών/Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ), Αθήνα, 2010.

¹⁵⁹ Βασιλική Ανδρ. Ζύγουρα, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνική Πολιτική Ασύλου και Μετανάστευσης, σελ. 244-249, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειον Πανεπιστήμιο.

επισημαίνει: «Η πορώδης φύση των Ελληνικών συνόρων προκαλεί προβληματισμό. Παρ' όλο που οι Ελληνικές συνοριακές αρχές σημείωσαν επιτυχία το περασμένο έτος στο σταμάτημα της ροής της παράνομης μετανάστευσης από τα χερσαία σύνορα με την Τουρκία, η δυνατότητά τους να ελέγξουν τη μαζική παράνομη μετανάστευση από τα θαλάσσια σύνορα είναι περιορισμένη. Πρόσφατες περιφερειακές αναταραχές έχουν εντείνει την παράνομη μετανάστευση προς και δια μέσου της Ελλάδας μέσω των νησιών του Αιγαίου»¹⁶⁰.

(3) Επίσης σύμφωνα με τα Στατιστικά στοιχεία Ελληνικής Αστυνομίας για τους συλληφθέντες δράστες κατά το 2014, η συμμετοχή των αλλοδαπών στη βαριά εγκληματικότητα, κυμαίνεται από 29% στις κλοπές-διαρρήξεις ως 37% στις ληστείες, ποσοστά ιδιαίτερα υψηλά. Επιπλέον, στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης δείχνουν ότι με την 1/1/2012 οι αλλοδαποί αποτελούσαν το 63% του συνόλου των τροφίμων στις Ελληνικές φυλακές. Τέλος, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης, ο αριθμός των συλληφθέντων αλλοδαπών δραστών κατά την περίοδο 1998-2012 υπερτριπλασιάσθηκε από 6.094 το 1998 σε 20.265 το 2012. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, που αφορούν την περίοδο 2007-2011, δηλαδή μέχρι την απογραφή του 2011, όσοι εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα το τελευταίο έτος πριν από την απογραφή ήταν στην πλειονότητά τους αλλοδαποί και το μεγαλύτερο ποσοστό ήρθε προς αναζήτηση εργασίας. Το σύνολο των μεταναστών, ανήλθε σε 79.554 άτομα, εκ των οποίων οι 45.803 (ποσοστό 57,6%) είχε άλλη υπηκοότητα. Το 43% με ξένη υπηκοότητα δήλωσε ότι εγκαταστάθηκε για εργασία, πλην όμως η ανεργία στην Ελλάδα και ιδιαίτερα μεταξύ των νέων, διαμορφώνεται σε υψηλά ποσοστά (24,6%), με στοιχεία του ιδίου φορέα.

δ. Συμπεράσματα

Όπως αναφέραμε και στο Κεφ 2, οι μουσουλμάνοι βιώνουν το αίσθημα της κοινωνικής υστέρησης είτε σε ατομικό επίπεδο (personal deprivation), μετά από την σύγκριση με τις δυτικές κοινωνίες, είτε σε συλλογικό (fraternal deprivation), ένεκα της θέσης της κοινωνικής ομάδας που ανήκουν, στο σύνολο των κοινωνικών δομών. Αυτός ο «εγωισμός» χιλιάδων νέων χωρίς ελπίδα, με ανεκπλήρωτες προσδοκίες για μόρφωση, εργασία και ανέλιξη, γιγαντωμένο μέσα από την παγκοσμιοποίηση, είναι δυνατόν να εξαχθεί τελικά ως τρομοκρατία.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Ακόμη και σε πολλές μουσουλμανικές χώρες όπου το ισλαμικό κράτος δεν έχει μια ισχυρή παρουσία, η άνοδός του αυξάνει την ριζοσπαστικοποίηση μεταξύ των πληθυσμών, υποδαυλίζει το σεκταριανισμό και χειροτερεύει την ήδη ταραγμένη περιοχή. Το ισλαμικό κράτος εξελίχθηκε από τους εμφύλιους πολέμους σε Ιράκ και τη Συρία και η τρομοκρατία του είναι μέρος αυτού του επαναστατικού

¹⁶⁰ The porous nature of Greece's borders is of concern. While Greek border authorities have had success in the past year stemming the flow of illegal migration at the land border with Turkey, their ability to control large-scale illegal migration via sea borders is limited. Recent regional upheavals have intensified illegal migration to and through Greece via the Greek Aegean islands.

πολέμου. Χρησιμοποιείται για να υπονομεύσει το ηθικό του στρατού και της αστυνομίας, να υποθάψει μία σεκταριανή αντίδραση ή να δημιουργήσει διαφορετικές δυναμικές που βοηθούν στην κατάκτηση εδάφους, σε συνδυασμό με ένα συμβατικό αγώνα. Η στρατηγική του επικεντρώνεται στη δημιουργία ζωτικού χώρου, με σταθερά εδραίωση και επέκταση αφού έτσι μπορεί να οικοδομηθεί στρατός, και χρησιμοποιώντας το στρατό μπορεί να ελεγχθεί περισσότερο έδαφος. Από ιδεολογικής άποψης επιθυμεί να δημιουργήσει μια κυβέρνηση, όπου μουσουλμάνοι μπορούν να ζήσουν κάτω από τον ισλαμικό νόμο, γεγονός που εμπνέει και ηλεκτρίζει πολλούς μουσουλμάνους, τους οποίους στη συνέχεια θέλει να αγκαλιάσει σαν ομάδα (gaining legitimacy). Στα εδάφη που ελέγχει, χρησιμοποιεί τις μαζικές εκτελέσεις, τους δημόσιους αποκεφαλισμούς απίστων ως επιθετική πρόκληση (provocation), τους βιασμούς και τις συμβολικές σταυρώσεις για να τρομοκρατήσει τον πληθυσμό (intimidation), να τον κρατήσει σε υποταγή και να «καθαρίσει» την Κοινότητα, αποξενώνοντας αυτόν από τις ρίζες του (disorientation). Ο τελικός σκοπός είναι η εκμείωση αντίδρασης της Δύσης (target response). Χωρίς δε την προσοχή των ΜΜΕ, η τρομοκρατία του δεν θα ήταν τόσο επιτυχής. Τα διεθνή κανάλια σήμερα λειτουργούν συμβιωτικά με την τρομοκρατία και είναι ικανοποιημένα όταν μεταδίδουν ειδήσεις συναφείς με τις αποτρόπαιες πράξεις και τους βανδαλισμούς του ισλαμικού κράτους, όχι μόνο επειδή είναι «αξιόπιστες» αλλά γιατί αυτό θέλει το κοινό.

2. Ο al-Zawahiri, ηγέτης της Al Qaeda και ο ηγέτης τα ισλαμικού κράτους al-Baghdadi είναι τώρα ανταγωνιστές, όχι μόνο για την ηγεσία του κινήματος τζιχαντ αλλά και για την ίδια την ψυχή του (outbidding). Το ποιος θα θριαμβεύσει δεν είναι σαφές. Η Al Qaeda έχει εντείνει τις σχέσεις με ομάδες στον Καύκασο, στην Τυνησία και στην Ινδία. Το ισλαμικό κράτος παίζει το ίδιο παιχνίδι και έτσι οπουδήποτε υπάρχει έκκληση για τζιχαντ, υπάρχει και αντιπαλότητα. Για την ώρα το Αφγανιστάν, η Αλγερία, η Λιβύη, το Πακιστάν, το Σινά, η Υεμένη και άλλα μουσουλμανικά εδάφη είναι μέρος του ανταγωνισμού (εικόνες 24 και 26). Ωστόσο, οι συνέπειες της νίκης της μίας ή της άλλης πλευράς ή η συνέχιση της διαίρεσης του κινήματος θα είναι βαθιές όχι μόνο στον μουσουλμανικό αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο.

3. Η Αλ Κάιντα και οι θυγατρικές της παραμένουν απειλή για τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους, ενώ το ισλαμικό κράτος απειλεί περισσότερο στη σταθερότητα της Μέσης Ανατολής και τα συμφέροντα των ΗΠΑ στο εξωτερικό. Το ισλαμικό κράτος δεν ακολουθεί την στρατηγική «far enemy» της Al Qaeda, προτιμώντας τη στρατηγική «near enemy», έστω και σε περιφερειακό επίπεδο. Ως εκ τούτου, ο πρωταρχικός στόχος του δεν είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι σύμμαχοί τους, αλλά καθεστώς «αποστάτες» του αραβικού κόσμου. Σαν τους προκατόχους του, ο al Baghdadi ευνοεί τον «καθαρισμό» της Ισλαμικής Κοινότητας, πρώτα επιτιθέμενος στους Σίιτες και σε άλλες θρησκευτικές μειονότητες, καθώς και σε αντίπαλες τζιχαντιστικές ομάδες όπως η Jabhat al-Nusra.

4. Η επαπειλούμενη μαζική μετανάστευση από τη Β Αφρική στη Ν. Ευρώπη συνιστά μια ασύμμετρη απειλή και εκπορεύεται από ακραία φονταμενταλιστικά κέντρα που απεργάζονται την αποδόμηση της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και τη μετατροπή της σε πεδίο ιερού πολέμου, βίαιου προσηλυτισμού και πολιτισμικής

κατάκτησης. Όσοι λοιπόν σχεδιάζουν την ασταμάτητη προώθηση μουσουλμάνων μαχητών προς την Ευρώπη, στηρίζονται στην αδυναμία φύλαξης των εκτεταμένων θαλασσίων συνόρων της, καθώς και στις ανθρωπιστικές ευαισθησίες των ευρωπαίων, αφού δεν μπορούμε να φανταστούμε, ότι ένα κράτος θα δώσει διαταγή στα πολεμικά του σκάφη, να βυθίζουν τις φουσκωτές λέμβους των λαθρομεταναστών. Η τάση επέκτασης αποτυπώνεται στον, προσφάτως δημοσιευμένο, χάρτη του Χαλιφάτου, στον οποίο περιλαμβάνεται και η χώρα μας. Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, επιτρέπει και ευνοεί, σε συνδυασμό με την γεωμορφολογία της, την είσοδο λαθρομεταναστών αγνώστων στοιχείων. Αυτοί στο σύνολό τους προσκολλώνται στις ήδη υπάρχουσες μουσουλμανικές κοινότητες ομοεθνών τους, που ήδη έχουν εγκατασταθεί και νομιμοποιηθεί στη χώρα μας. Το Ισλάμ δεν αποτελεί το πρόβλημα αλλά υπό συγκεκριμένες συνθήκες μπορεί να είναι προβληματικό, ειδικά όταν χρησιμοποιείται για πολιτικούς σκοπούς. Κατά βάση οι μουσουλμάνοι επιθυμούν να ζήσουν ειρηνικά και να ολοκληρωθούν μέσα στις κοινωνίες. Από την άλλη όμως υπάρχει η ακραία μερίδα η οποία ερμηνεύει απόλυτα το νόμο του θεού. Οι ακραίες απόψεις των υποστηρικτών του Σαλαφισμού δεν δίνουν περιθώρια αγαθής συγκατοίκησης στη γη, αλλά μόνο με τη διεξαγωγή ιερού πολέμου. Σύμφωνα με την αρχική διακήρυξη των Αδελφών Μουσουλμάνων, στο Ισλάμ πρέπει να δοθεί ηγεμονικός ρόλος σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας. Σκοπός τους είναι να εγκαθιδρύσουν ένα Ισλαμικό Χαλιφάτο, όπου θα εκτείνεται από τον παρόντα μουσουλμανικό κόσμο, σε ολόκληρο τον παρόντα κόσμο και να εγκαταστήσουν τον Ισλαμικό Νόμο.

5. Μπορεί η χώρα μας να στάθηκε τυχερή αναφορικά με τη δράση ενόπλων εισαγόμενων εξτρεμιστικών ομάδων, αλλά δεν φαίνεται η απειλή να μειώνεται. Είναι πολύ πιθανό μέσα στο σύνολο των μουσουλμανικών κοινοτήτων που κατοικούν στην Ελλάδα, να δραστηριοποιούνται ομάδες με δράση και εμπειρία φονταμεταλιστική και ριζοσπαστική. Πολλές από αυτές πιθανόν να εμπλέκονται, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΑΣ, στη διακίνηση βρώμικου χρήματος, όπλων, ανθρώπων, ενώ παράλληλα μέλη τους δεν αποκλείεται να έρχονται σε επαφή με λαθρεμπόρους, τρομοκράτες και μυστικές υπηρεσίες στο εξωτερικό. Όσο η κατάσταση στην Μέση Ανατολή και στη Β. Αφρική θα χειροτερεύει, τόσο οι νότιες ευρωπαϊκές κοινωνίες και ειδικότερα η χώρα μας, λόγω εκτεταμένων και ευπαθών συνόρων, θα αντιμετωπίζει πολλά και πολυσύνθετα προβλήματα, υπό το πρίσμα της οικονομικής δυστοκίας. Εξτρεμιστικά αντικοινωνικά και παράνομα στοιχεία, πιθανότατα να προσπαθήσουν να εμπλακούν και να εκμεταλλευθούν καταστάσεις προκαλώντας εσωτερικό χάος. Οι στόχοι αυτοί μπορεί να είναι εφημερίδες, εμπορικά κέντρα, υπουργεία, κοινοβούλια καθώς και οι Ένοπλες Δυνάμεις ή οτιδήποτε από το οποίο η κρατική οντότητα αντλεί δύναμη για την υπόστασή της. Η βασικότερη εσωτερική απειλή για την Ελλάδα προέρχεται από το εκρηκτικό μείγμα, της ανεξέλεγκτης μετανάστευσης, της περιθωριοποίησης και της διακίνησης όπλων και ναρκωτικών που οδηγούν το θρησκευτικό φονταμενταλισμό υπό την αιγίδα της τρομοκρατίας στις πιο ακραίες εκδηλώσεις της. Οι διαδικασίες δια μέσω των οποίων γίνεται κάποιος τρομοκράτης δεν είναι εύκολο να απομονωθούν. Ιδιαίτερο ρόλο παίζει το περιβάλλον μέσα στο οποίο βιώνει την ολοκλήρωση του ως οντότητα το άτομο, υπό το πρίσμα των μεταφυσικών του αναζητήσεων και ο τρόπος με τον οποίον το αντιμετωπίζουν τα άλλα μέλη της κοινωνίας. Η αδυναμία ανεύρεσης

εργασίας, η κοινωνική περιθωριοποίηση, η ώθηση στην εγκληματικότητα σε συνδυασμό με την άδικη πολλές φορές αντιμετώπιση από την κοινή γνώμη και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, δημιουργούν συνθήκες ριζοσπαστικοποίησης και πρόσφορο έδαφος για στρατολόγηση. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ριζοσπαστικοποίησης ορισμένοι εξ αυτών είναι δυνατόν να οδηγηθούν στο βίαιο εξτρεισμό καθοδηγούμενοι κατάλληλα, και σε αυτόν σημαντικό ρόλο, ειδικά στις δυτικές κοινωνίες, παίζει και το διαδίκτυο.

6. Η διαμάχη του ισλαμικού κράτους με την Al Qaeda, επηρεάζει τη στρατηγική των ΗΠΑ, αφού διαμορφώνει τους πιθανούς στόχους του κινήματος τζιχάντ, την ικανότητά να υλοποιήσει αυτούς και τη γενική σταθερότητα της Μέσης Ανατολής. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Δύση (και σε αυτό το πλαίσιο και η χώρα μας) μπορούν να εκμεταλλευτούν αυτή την κατάσταση, για τη μείωση της απειλής και την αποδυνάμωση του κινήματος στο σύνολό του, ειδικά μετά την επέμβαση της Ρωσίας. Το πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης είναι δύσκολο στην αντιμετώπιση του, καθώς συγκρούεται η ανθρωπιστική διάσταση με το εθνικό συμφέρον. Μια λύση είναι η ενεργοποίηση διεθνών οργανισμών, προκειμένου η Ευρώπη να μην αντιμετωπίσει μόνη της χαοτικές και ανεξέλεγκτες καταστάσεις. Μία λύση είναι η δημιουργία θαλασσίων επιχειρήσεων από Ευρωπαϊκές και Νατοϊκές δυνάμεις στις ακτές της Β. Αφρικής, ώστε να παρεμποδίζεται ο απόπλους των σκαφών, πριν αυτά προσεγγίσουν τη Ν. Ευρώπη, όπως η επιχείρηση EUNAVFORMED SOPHIA. Η σκέψη αποβίβασης δυνάμεων στους λιμένες επιβίβασης/αναχώρησης των λαθρομεταναστών στη Λιβύη ενέχει σίγουρα υψηλό κόστος και κίνδυνο, ή η αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτιών, όπως σημείωσε ο ΓΓ του NATO, απαιτεί βούληση από τη Διεθνή Κοινότητα. Η εισροή δε των λαθρομεταναστών από την πλευρά της Τουρκίας πρέπει να αντιμετωπιστεί, στο πλαίσιο της ακτινωτής διπλωματίας της χώρας μας, με προσφυγές σε ΗΕ, NATO και ΕΕ, προκειμένου ή να υποβληθούν σχετικές κυρώσεις ή να αναπτυχθούν ανασταλτικές δράσεις εντός της πρώτης.

7. Για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης, η χώρα μας, πρέπει να αναλάβει μακροπρόθεσμες κοινωνικές δράσεις αποριζοσπαστικοποίησης, προκειμένου να αποφεύγονται φαινόμενα τύπου «Μανωλάδας»¹⁶¹, που να απευθύνονται στα άτομα ανάλογα με τη συμμετοχή και τον ρόλο τους (ηγετικό ή μη) σε μία ομάδα κατά τα πρότυπα των προγραμμάτων που ακολουθούνται σε άλλα δημοκρατικά δυτικά κράτη.

8. Κατά βάση οι τρομοκράτες δεν είναι ιδιαίτερα καινοτόμοι στις μεθόδους που χρησιμοποιούν ενώ προτιμούν να ακολουθούν το κλασικό, φτηνό, απλό και εγγυημένο στερεότυπο με την προσβολή συμβολικών στόχων με βομβιστικές ενέργειες ή εναλλακτικά με δολοφονίες ή απαγωγές προσώπων που εκπροσωπούν το κατεστημένο, με σκοπό την απαίτηση λύτρων ή πολιτικών ανταλλαγμάτων. Στην χώρα μας το ισλαμικό κράτος μπορεί να εμπνέει «μοναχικούς Λύκους», αλλά δεν έχει ακόμα τους πόρους ή την θέληση για να κατευθύνει επιθέσεις. Οι υπηρε-

¹⁶¹ Μανωλάδα: Αθώοι ιδιοκτήτης και ο ένας επιστάτης, καταδίκες για τους άλλους δύο επιστάτες Σφοδρές αντιδράσεις για τη δικαστική απόφαση από τα πολιτικά κόμματα. Κόλλια Ελευθερία Το ΒΗΜΑ 30/07/2014 12:55 | ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: 30/07/2014 14:42

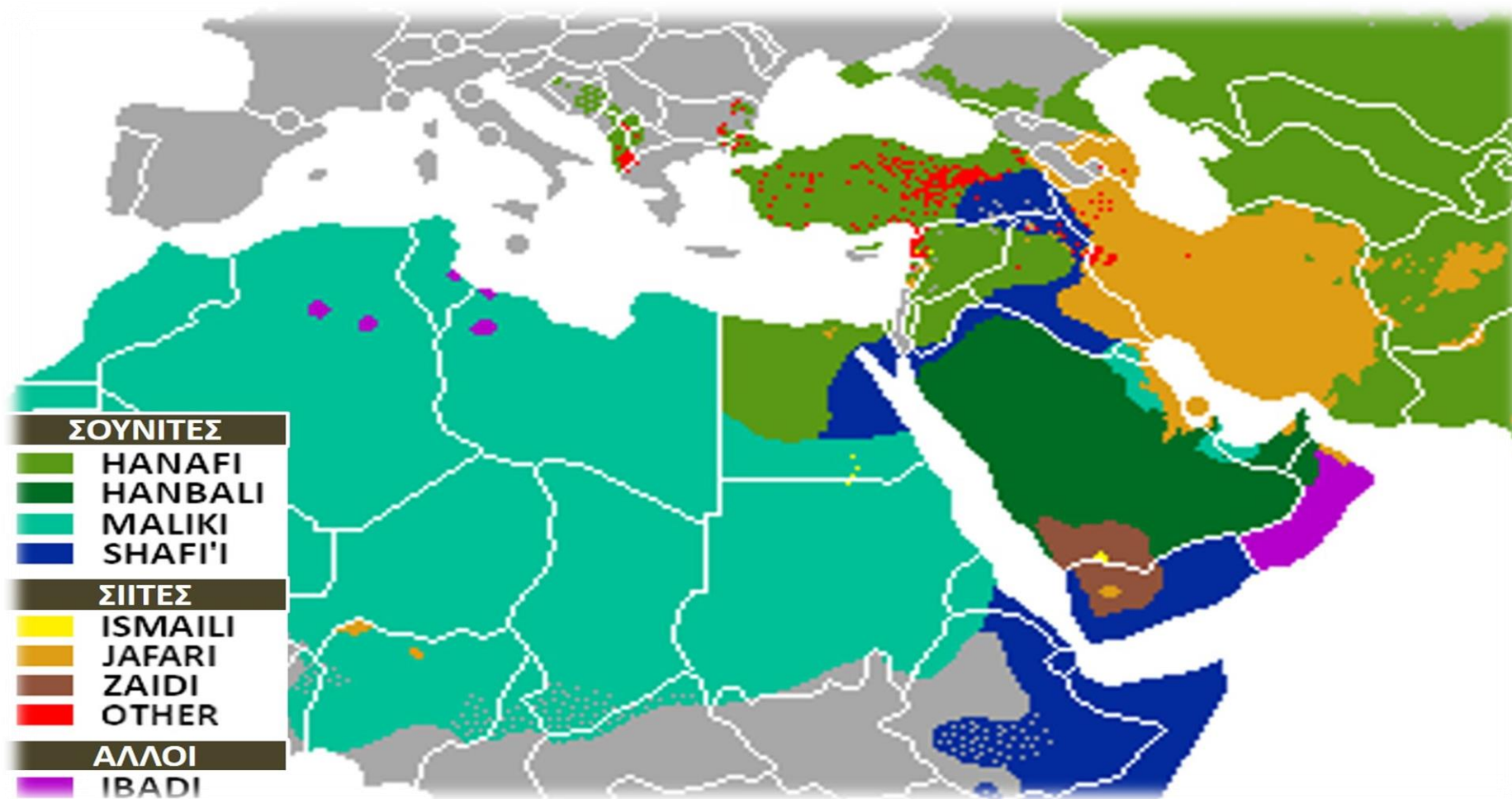
σίες ασφαλείας πρέπει να είναι έτοιμες για την αντιμετώπιση της απειλής, ενώ πρέπει να αναπτύξουν ένα θεσμικό κανάλι ανταλλαγής πληροφοριών, με λοιπούς φορείς προκειμένου να υπάρχει άμεση ενημέρωση και πρόληψη τυχόν επιθέσεων. Το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής διαδίκτυωσης μπορεί όχι μόνο να ριζοσπαστικοποιήσουν αλλά και να παρέχουν σε μεμονωμένα άτομα την δυνατότητα να σχεδιάσουν και φέρουν σε πέρας μία αποστολή, χωρίς απαραίτητα να απαιτηθεί η εκπαίδευση στο πεδίο της μάχης. Έτσι προκύπτει η ανάγκη συνεχούς παρακολούθησης διαδικτύου και των συζητήσεων των μέσων κοινωνικής διαδίκτυωσης, αφού όπως βλέπουμε η απειλή των τρομοκρατικών ενεργειών συνεχίζει να υφίσταται, με μία νέα γενιά τρομοκρατών να έρχεται στο προσκήνιο. Η δράση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί με προγράμματα, όπως το NEREUS¹⁶² που έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα, υπό την προϋπόθεση ότι προστατεύονται και διαφυλάσσονται τα συνταγματικά δικαιώματα του πολίτη.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

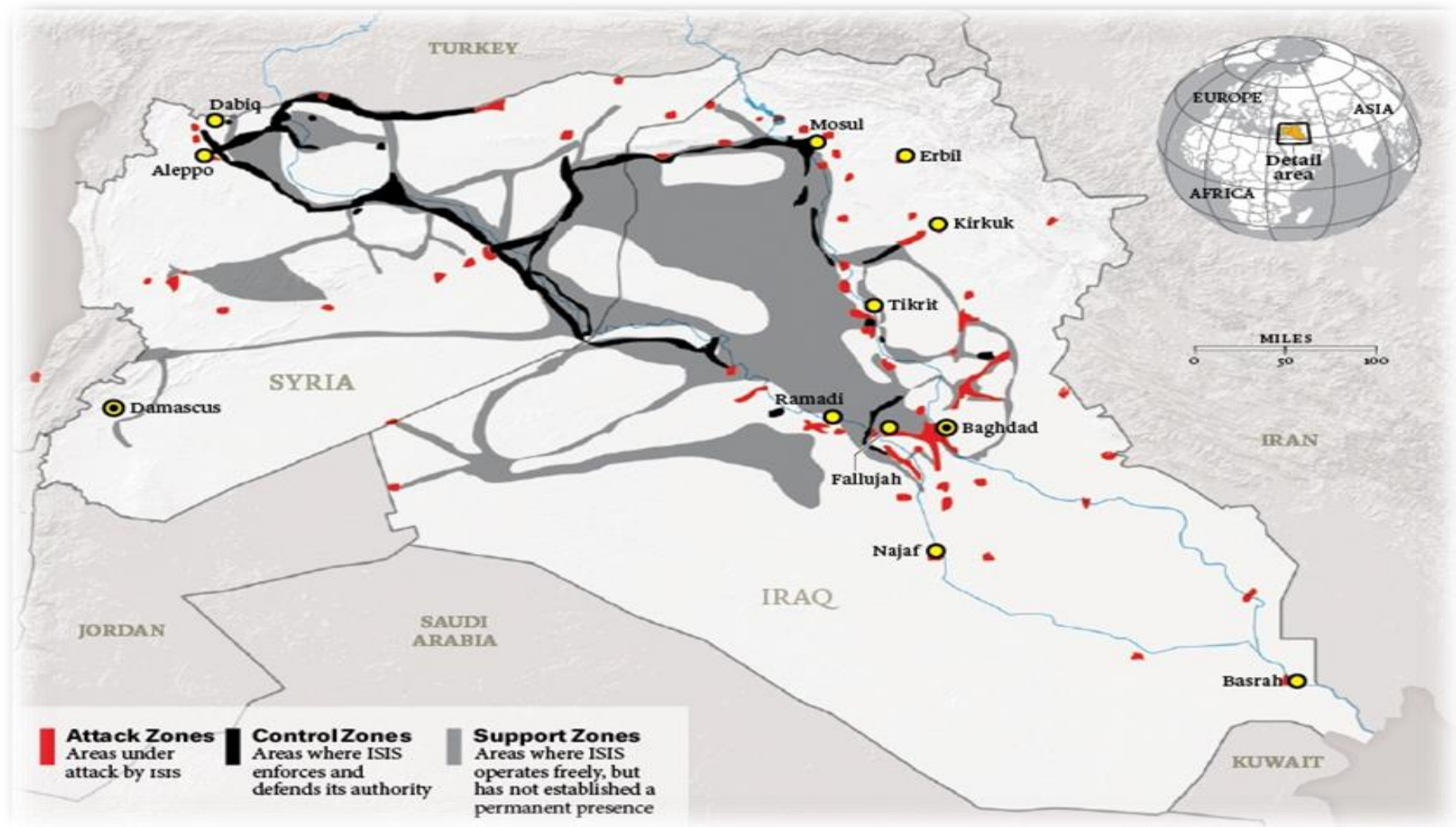
Σωτήριος Ρηγόπουλος

¹⁶² The NEREUS Platform: An Open Source Intelligence software tool for exploiting national defense capabilities. Presentation in National Defense College by Dimitris Gritzalis, Miltos Kandias, Vasilis Stavrou Information Security & Critical Infrastructure Protection (INFOSEC) Lab Dept. of Informatics, Athens University of Economics & Business (2015).

ΧΑΡΤΕΣ-ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

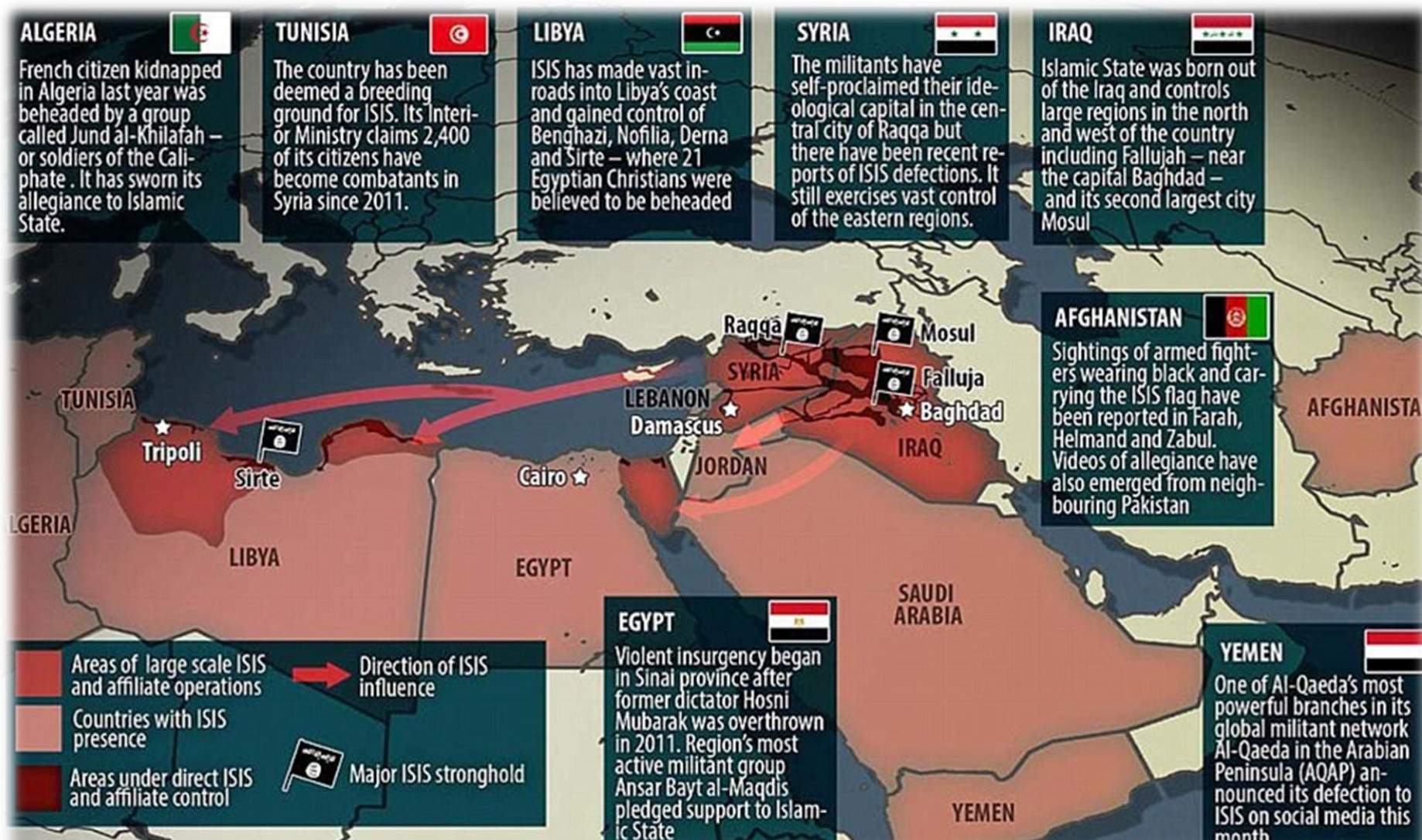
Εικόνα 18 Χάρτης Κατανομής Μουσουλμανικών Δογμάτων <http://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-population.htm>

Εικόνα 19 Χάρτης Περιοχών που ελέγχονται από το ISIS <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/>

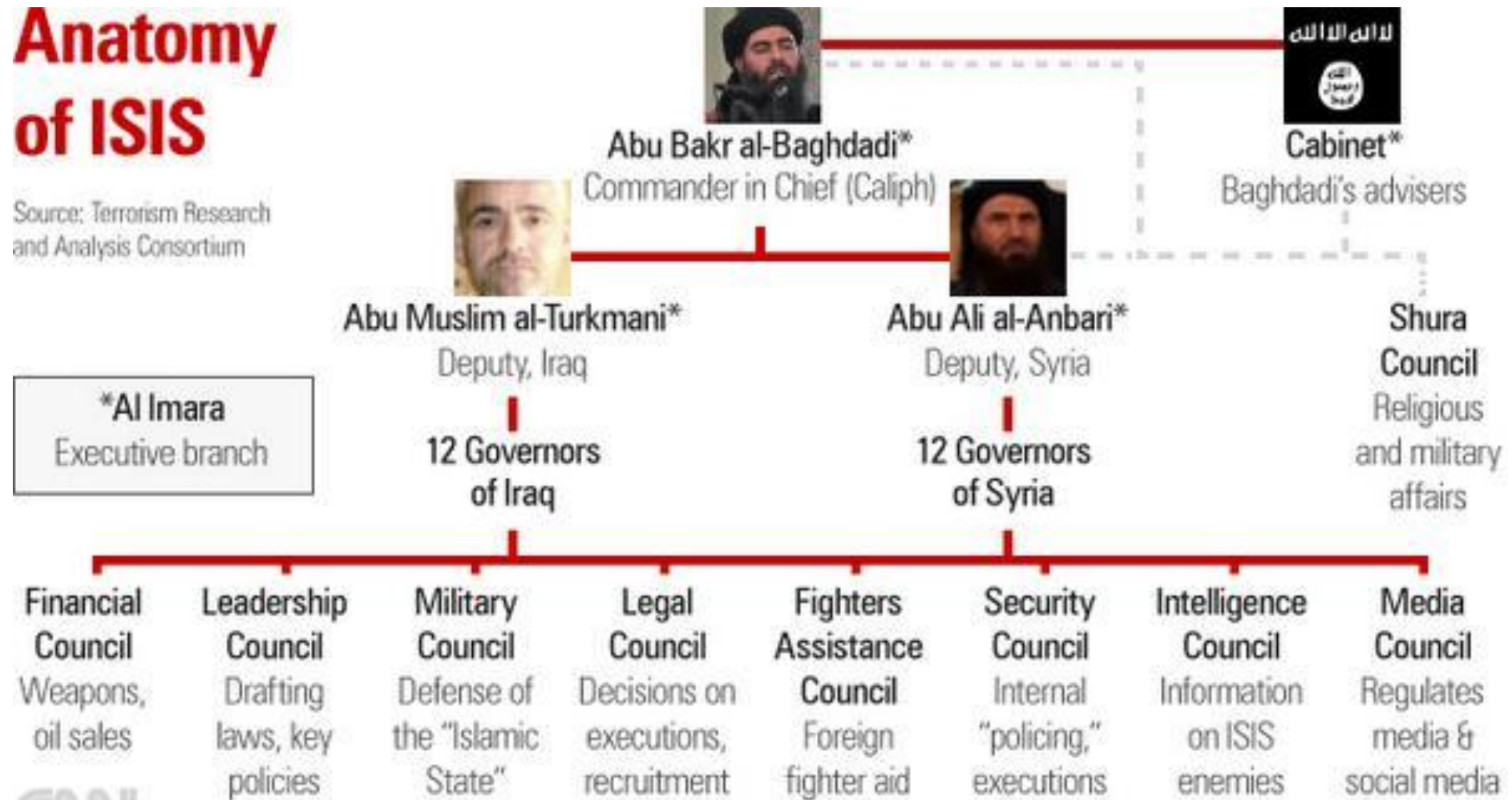
Εικόνα 20 The ISIS map of the world: Militants outline chilling five-year plan for global domination as they declare formation of caliphate - and change their name to the Islamic State By JOHN HALL PUBLISHED: 07:06 GMT, 30 June 2014 | UPDATED: 09:51 GMT, 1 July 2014

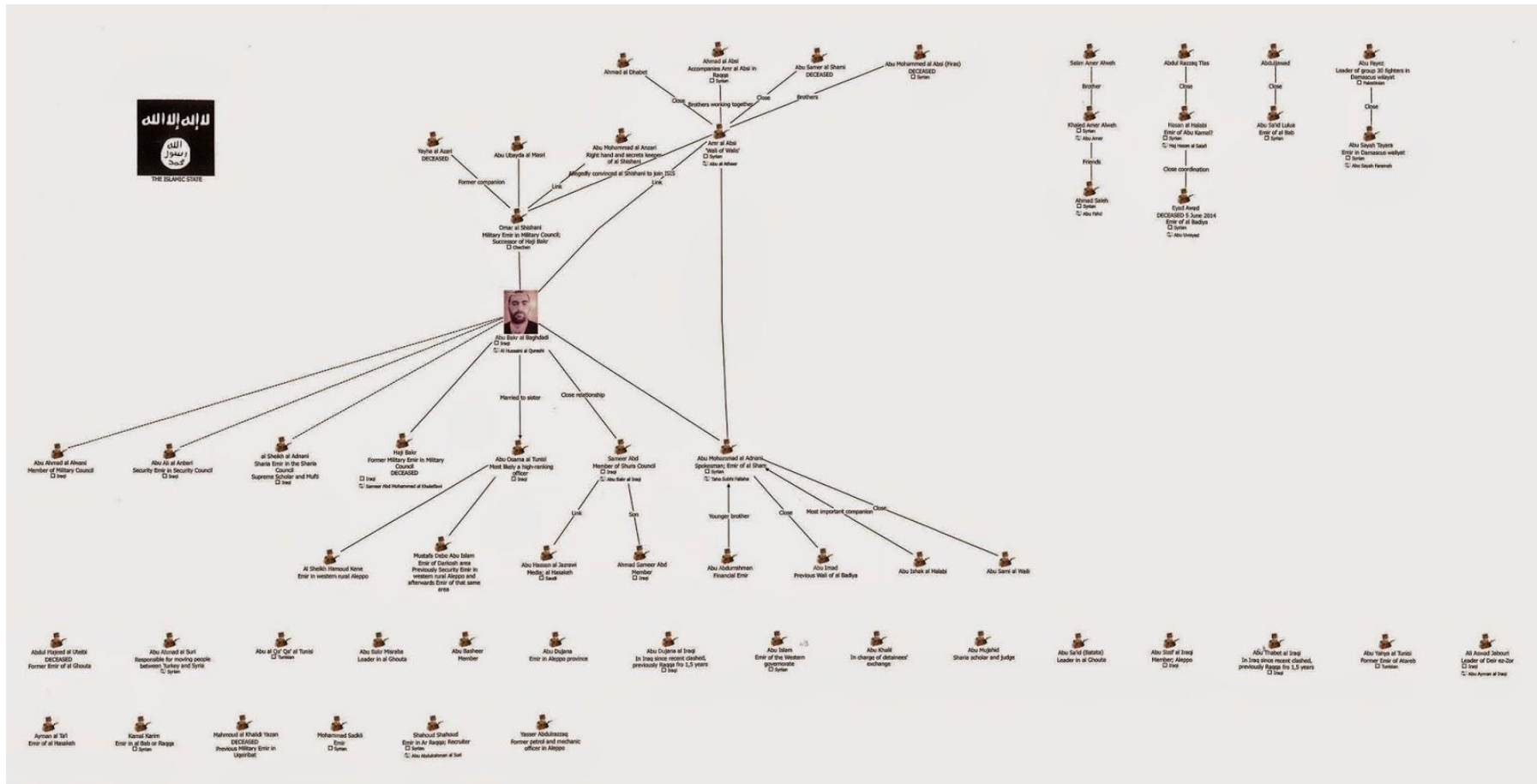
Εικόνα 21 The terrifying rise of ISIS: Map that shows how terror group's tentacles now reach from Algeria to Afghanistan By JAY AKBAR FOR MAILONLINE

Anatomy of ISIS

Source: Terrorism Research and Analysis Consortium

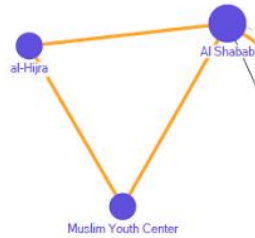
Σχεδιάγραμμα 22 Ιεραρχική δομή ISIS Posted by Heather Hastie on Nov 8, 2014 in Religion, Terrorism - See more at: <http://www.heatherhastie.com/daesh-isil-isis-is-whats-in-a-name/#sthash.KnFzgfAm.dpuf>

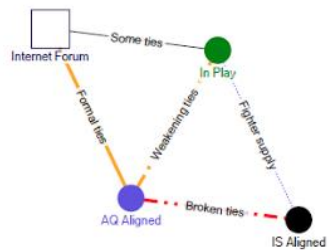
Εικόνα 23 Posted by pounce_uk at 9/03/2014 04:28:00 PM

INTELWIRE

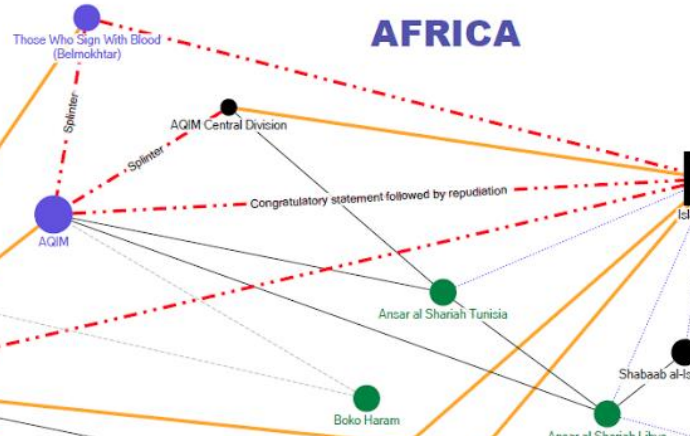
HORN OF AFRICA

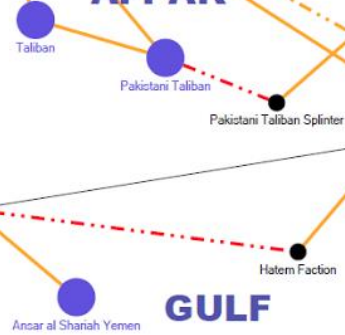
LEGEND

AFRICA

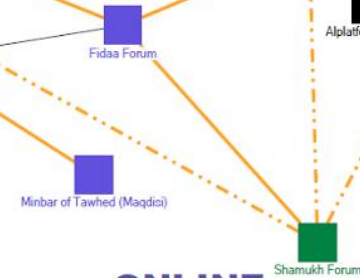

AFPAK

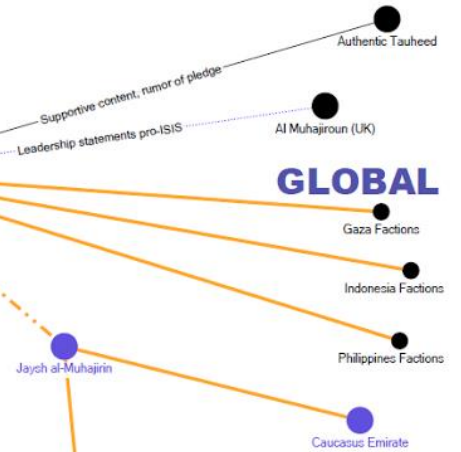

GULF

ONLINE

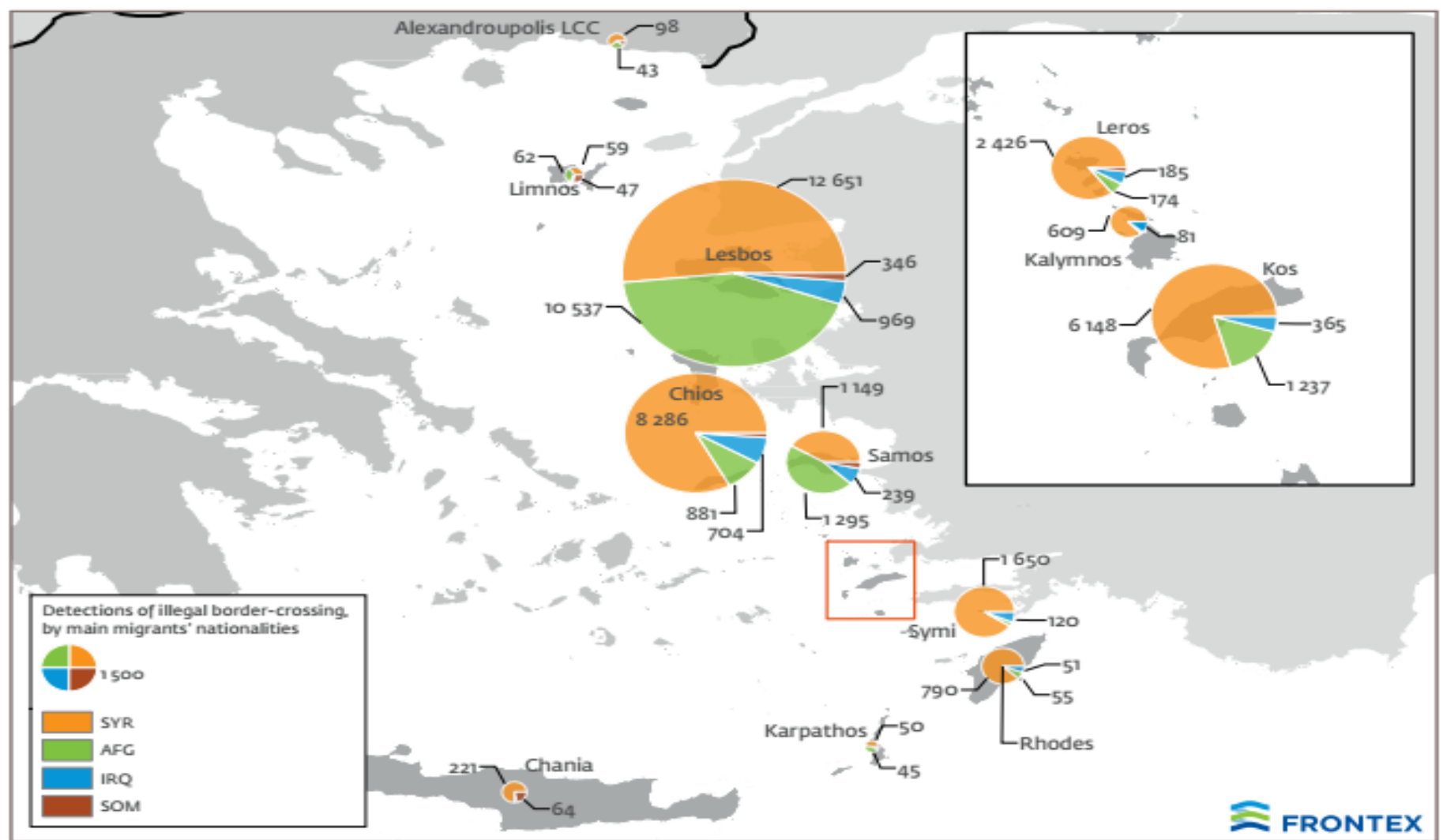
GLOBAL

SYRIA

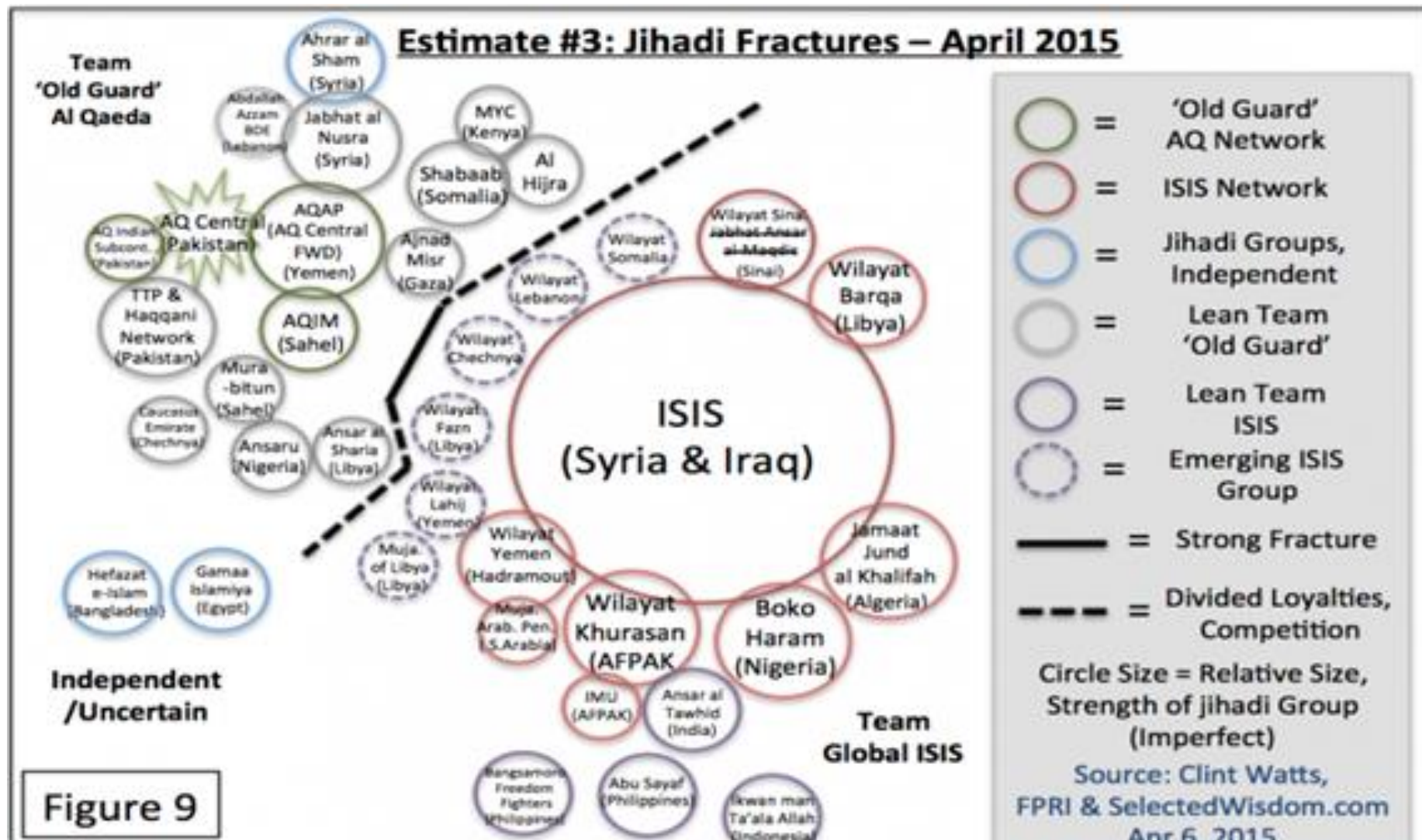

Εικόνα 24 All Channel ISIS Posted by J.M. Berger

Source: JORA data as of 23 July 2015

Εικόνα 25

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bandura Albert, "Mechanisms of Moral Disengagement," pp. 161-191 in Walter Reich (ed.). *Origins of Terrorism: Psychologies, Ideologies, Theologies, States of Mind*, Woodrow Wilson Center Press, 1998

Bergen Peter and Paul Cruickshank, "The Unraveling," *The New Republic*, June 2008.

Besson Sylvain, *Η Κατάκτηση της Δύσης*, (2005), Εκδόσεις ΕΝΑΛΙΟΣ.

Byman Daniel, "Breaking the Bonds between Al Qa`ida and Its Affiliate Organizations," (Brookings 2012).

Central Intelligence Agency, "Terrorism CBRN: Materials and Effects," June 2008.

Gofas Andreas, "The Terrorism-Democracy Nexus and the Trade-Off Between Security and Civil Liberties στο International Politics in Times of Change" (2012) N. Tzifakis (ed.), Springer.

Fair, C. Christine "Fighting to the End: The Pakistan Army's Way of War".

Gofas, K. Drakos, *The Devil You Know but Are Afraid to Face UNDERREPORTING BIAS AND ITS DISTORTING EFFECTS ON THE STUDY OF TERRORISM*, SAGE Publications.

Ganor Boaz, *Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter* (Vol. 3, No. 4 [2002], pp. 287-304), Routledge 2002.

HM Government, "Channel: Protecting vulnerable people from being drawn into terrorism A guide for local partner-ships" October 2012.

HM Government, "Prevent Strategy", 2011.

Hoffman Bruce, "Inside Terrorism" (New York: Columbia University Press, 2nd edition, 2006), pp.1-42, pp. 229-256 and pp. 267-281.

Hoffman Bruce and Fernando Reinares, "Conclusions," *The Evolving Global Terrorism Threat: From 9/11 to Osama bin Laden's Death*, (Columbia University Press: New York, 2014).

Jenkins Brian M., "International Terrorism the Other World" (Nov 1985).

Kepel Gilles, "Η Επιστροφή του Θεού: Ισλαμικά, χριστιανικά, εβραϊκά κινήματα στην επανάκτηση του κόσμο", Μετάφραση από τα γαλλικά: Γ. Φασουλάκης εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ.

Kydd Andrew and Barbara F. Walter, "The Strategies of Terrorism," *International Security*, Volume 31, Number 1, pp. 49-79. (2006), Published by: The MIT Press

Laqueur Walter, "Postmodern Terrorism: New Rules for an Old Game," *Foreign Affairs* (September/October 1996).

Lesser Ian, John Arquilla, Bruce Hoffman, David F. Ronfeldt, Michele Zanini, "Countering the New Terrorism", RAND 1999.

Mearsheimer John, "Why Leaders Lie - The Truth About Lying in International Politics".

Moghaddam Fathali M., "The Springboard to Dictatorship and the Arab Spring in the Context of Additive and Subtractive Globalization: A Psychological Assessment," *SAIS Review* vol. XXXIII no. 2 (Summer-Fall 2012).

Moghaddam Fathali M., "The Staircase to Terrorism: A Psychological Exploration," *American Psychologist*, Iss. 2, (2005), pp. 161-169.

Moghaddam Fathali M., "From the Terrorists' Point of View: What They Experience and Why They Come to Destroy," *Praeger International Security*, 2006.

Nacos Brigitte L, Rowman & Littlefield Publishers "Mass Mediated Terrorism: The Central Role of the Media in Terrorism and Counterterrorism"; 2nd Revised edition (Feb 2007).

National Commission on Terrorist Attacks upon the United States (the 9/11 Commission), *The 9/11 Commission Report* (Norton: 2004), "The Foundation of New Terrorism," pp. 47-70 and pp. 145-173.

Peter Neumann, *The Strategy of Terrorism*, Contemporary Terrorism Studies.

Ockrent, C. (2006), "Media and Terrorism," In: Hamilton, D.S., Ed. (2006), *Terrorism and International Relations*, Washington, DC: Center for Transnational Relations

Paloutzian R.F. & C. Park (Eds.), Moghaddam, F.M., Warren, Z., & Love, K., "Religion and the Staircase to Terrorism," 2nd ed., pp. 632-648 (2013) in "*Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality*." (By permission of Guilford Publications

Pape Robert A, "In God's Name? Evaluating the Links between Religious Extremism and Terrorism", Washington, D.C., Associate Professor of Political Science, University of Chicago, and Director, Chicago Project on Suicide Terrorism.

Parachini John, "Putting WMD Terrorism into Perspective," *Washington Quarterly*, Vol. 26, Iss. 4, pp. 37-50.

Post Jerrold M, "Terrorist Psycho-Logic: Terrorist behavior as a product of psychological choices," pp. 25-40 in Walter Reich (ed.), *Origins of Terrorism: Psychologies, Ideologies, Theologies, States of Mind*, Woodrow Wilson Center Press, 1998.

Runciman Steven, "A History of the Crusades vol1".

Rapport David, "The Four Waves of Modern Terrorism" pp 46-71 στο "Attacking Terrorism" (2004), Audrey Kurth Cronin και James M. Ludes. Georgetown Uni. Press.

Switzer Russell W, Jr. B.S. "SENDERO LUMINOSO AND PERUVIAN COUNTER-INSURGENCY", University of the State of New York, 1993 May 2007.

The United States Department of State, "Country Reports on Terrorism" (Washington, D.C., 2013). p. xvi only [including the footnote].

USDOS - US Department of State Country Report on Terrorism 2013 - Chapter 2 – Greece.

Weinberg Leonard, et. al., "The Challenges of Conceptualizing Terrorism," *Terrorism and Political Violence*, Vol. 16, No. 4 (2004), pp. 777-794.

Wright Lawrence, "The Man Behind Bin Laden," *The New Yorker* (September 16, 2002).

Wright Lawrence, "The Looming Tower Al Qaeda and the road to 9/11".

Γιαννόπουλος Νικόλαος, Η άνοδος του ISIS Απειλή για τη Δύση, (2015).

Ζύγουρα Βασιλική Ανδρ., Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνική Πολιτική Ασύλου και Μετανάστευσης, Μέρος Τρίτο, Εγκληματικότητα Αλλοδαπών, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειον Πανεπιστήμιο (2013).

Δημήτρης Καιρίδης, Εθνικισμός, Εθνοτικές Συγκρούσεις και Διεθνείς Σχέσεις: Θεωρία και Πράξη στα Βαλκάνια.(2015).

Μάξης Ιωάννης Θ., "Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή", Εκδόσεις Παπαζήση, 2002.

Μάζης Ιωάννης Θ, “Ο Ζωτικός Χώρος (Der Lebensraum)”, Προσκήνιο, 2001 σελ. 18-27, 41, 52-55.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, Η Διεθνής Πολιτική τον 21ο Αιώνα, Κεφ 13,14, Εκδόσεις Ποιότητα, (2008).

Χειλά Ειρήνη,” Οι Διεθνείς Συγκρούσεις στον 21^ο Αιώνα”, Κεφ 7 «Ιράκ», Εκδόσεις Ποιότητα (2013)

Παλαιά Διαθήκη Βασιλείων Α΄, Β΄ και Ιησούς του Ναυή.

Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, “Ιστορία του Ελληνικού Έθνους” Τόμος 5ος.

ΑΡΘΡΑ/ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Stephanie Linning, Paris terror attacks mastermind could have been caught in Athens a YEAR ago: Greece admits they were on ringleader's tail but he slipped through the net, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3351457/Paris-terror-attacks-mastermind-caught-Athens-YEAR-ago-Greece-admits-ringleader-s-tail-slipped-net.html#ixzz3ttmy1Db7> MAILONLINE.

MILESTONES: 1953–1960 The Warsaw Treaty Organization, 1955, US Department of State, Office of the Historian.

Λαμπρόπουλος Βασίλης, Έλληνας τζιχαντιστής σε ειδική ομάδα του IS Συναγερμός στην ΕΥΠ, που ενημερώθηκε από τη CIA - Σύνδεσμος η μητέρα του: 21/09/2014 05:45 ΒΗΜΑ της Κυριακής. <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=633507>

Blasts at Boston Marathon Kill 3 and Injure 100, By JOHN ELIGON and MICHAEL COOPER Published: April 15, 2013, The New York Times.

Man rams car into headquarters of Spain's ruling party MADRID | BY RODRIGO DE MIGUEL, Fri Dec 19, 2014 6:02am EST, Reuters.

The Guardian, Who are the Yazidis and why is Isis hunting them? By Raya Jalabi, Monday 11 August 2014 13.46 BST,.

The Guardian, Pakistan Taliban school attack kills 141, including 132 children - as it happened,.

30 Years Later: The Marines Barracks Bombing and the Birth of Hezbollah, Oct 23, 2013 by Matthew Levitt, Defense One.

Τα Χτυπήματα της «17 ΝΟΕΜΒΡΗ» Δολοφονία Ρίτσαρντ Γουέλς, Σταύρος Θεοδωράκης, Στο ΒΗΜΑ, 28/07/2002 00:00.

Who is Richard Reid? Friday, 28 December, 2001, 13:32 GMT, BBC NEWS.

Profile: Omar Saeed Sheikh, Tuesday, 16 July, 2002, 16:55 GMT 17:55 UK, BBC NEWS.

The Next Generation of Terror by Marc Sageman στο Foreign Policy.

Neumann, Radicalization of Terrorism .Part II στο Terrorism and Counter Terrorism. Q & A.

The New Global American Dilemma and Terrorism Fathali M. Moghaddam Political Psychology, Vol. 30, No. 3, 2009 Georgetown University.

Had It with Jihad: Germany to Launch Exit Program for Militant Islamists Der Spiegel.

The Prevent strategy: a textbook example of how to alienate just about everybody by Douglas Murray director of the Centre for Social Cohesion, The Telegraph, 9:26AM BST 31 Mar 2010.

Spain's pull-out of Iraq raises fear of further erosion in trans-Atlantic relations, Shada Islam, Yale Global, 21 April 2004.

M. J. Kirdar, Al Qaeda in Iraq by Study Number 1 June 2011 Center for Strategic & International Studies Case.

Ramón Spaaij, Understanding Lone Wolf Terrorism Global Patterns, Motivations and Prevention by σελ 16, 17 εκδόσεις Springer.

Jesse Greenspan, Remembering the 1993 World Trade Center Bombing.

Flight 847: The Hostages' Account; Flight 847: Captives Disclose Details of Terror¹⁶³.

Relaunching the propaganda war. The Economist, Nov 8th 2001.

“Poll Star Osama” by Ellis , The Mirror Sept 2007.

¹⁶³ This article on the ordeal of the American hostages in the Trans World Airlines hijacking June 14 is based on detailed interviews by The New York Times with 28 of the 40 passengers and crewmen held for a prolonged period. The first and fourth segments of this account were written by Joseph Berger, the second by Jane Gross and the third by Eric Pace. The Times reporters who contributed to the article were James Barron, Fox Butterfield, Stephen Engelberg, Esther B. Fein, Ben A. Franklin, Steven Greenhouse, Lindsey Gruson, Wayne King, Andrew H. Malcolm, Irvin Molotsky, Iver Peterson, Robert Reinhold, William Robbins, William E. Schmidt, E. R. Shipp, Ronald Smothers, William K. Stevens, Matthew L. Wald and Richard Witkin. Published: July 7, 1985

Al-Manar: Hizbullah TV, 24/7 by Avi Jorisch Middle East Quarterly Winter 2004, pp. 17-31.

In the Party of God. Are terrorists in Lebanon preparing for a larger war? by Jeffrey Goldberg in New Yorker 14 Oct. 2002.

Abortion Clinic And 2 Doctors' Offices In Pensacola, FLA., Bombed Published: December 26, 1984 by The New York Times.

Νέοι Μοχλοί Εξελίξεων στη Μέση Ανατολή από Ι. Μάζη στο Geopolitics & Daily News.

License to Kill: Usama bin Ladin's Declaration of Jihad By Bernard Lewis, Foreign Affairs.

Kenya and Tanzania, Hit by Bin Laden, Warn That Islamism Is Still a Threat by Anna Mahjar-Barducci May 13, 2011 at 4:30.

Reuters Al Qaeda claims assassination of Sunni lawmaker in Iraq BAGHDAD Mon Jan 21, 2013 4:24am EST (Reporting by Aseel Kami; Editing by Isabel Coles and Kevin Liffey).

Dr. Fadl: Bin Laden and Al-Zawahiri should face an Islamic trial Analysis by Camille Tawil for Al-Shorfa in London 24/02/10.

The FBI, Millennium Plot/Ahmed Ressam.

Al Qaeda In The Arabian Peninsula: We Directed Paris Attack as 'Vengeance for the prophet' by Jeremy Scahill @jeremyscahill Wall Street Journal.

Martin Asser, What the Muhammad cartoons portray, BBC news.

Washington Post 'Terrorist 007, Exposed' By Rita Katz and Michael Kern Sunday, March 26, 2006.

The question at the center of the NSA's data-mining program: What the heck is PalTalk? by Uri Friedman June 7, 2013.

Ian Black, Syrian president Assad blames 'foreign conspiracies' for crisis, The Guardian, (2012).

Rebecca Camber, Big Ben bomb gang out in six years: Outrage as terror plotters plead guilty in turn for light sentences, THE DAILY MAIL.

Raffaello Pantucci, Operation Praline: The Realization of Al-Suri's Nizam, la Tanzim.

Azmat Khan. The Magazine that "Inspired" the Boston Bombers, 2013.

Hennessey Patrick and Kite Melissa "Poll reveals 40pc of Muslims want sharia law in UK". The Sun-day Telegraph, 2006.

Travis Alan και Bunting Madeleine "British Muslims want Islamic law and prayers at work", The Guardian 30/11/2004.

Ανδρέας Μπανούτσος, Χαρτογράφηση Μουσουλμανικών κοινοτήτων στην Ελλάδα, στο Radical Islam Monitor in Southeast Europe. <http://www.rimse.gr/2013/02/blog-post.html>.

Lizzie Dearden, 19 November 2015, www.independent.co.uk/news/world/europe/abdelhamid-abaaoud-belgian-man-identified-as-suspected-mastermind-of-paris-attacks-a6735871.html.

US Department of the Treasury, (2007) Fact Sheet: Designation of Iranian Entities and Individuals for Proliferation Activities and Support for Terrorism.

USDOS - US Department of State: Country Report on Terrorism 2013 - Chapter 2 - Greece, 30 April 2014 (available at [ecoi.net](http://www.ecoi.net/local_link/275225/391138_en.html)) http://www.ecoi.net/local_link/275225/391138_en.html (accessed 18 December 2015).

King Anthony "Most British Muslims oppose war on Saddam", The Daily Telegraph 7/12/2002.

Jürgen Todenhöfer, I know Isis fighters. Western bombs falling on Raqqa will fill them with joy, The Guardian (Nov 2015).

King Anthony "One in four Muslims sympathizes with motives of terrorists", The Daily Telegraph 23/7/2005.

Comparing Al Qaeda and ISIS: Different goals, different targets By: Daniel L. Byman

ISIS jihadists declare 'Islamic caliphate'," Al Arabiya, June 29, 2014.

Henry Samuel and Ben Farmer Paris attacks: 'Syrian refugee passport' found at stadium bomb scene. (8:48PM GMT 15 Nov 2015), <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11997523/Paris-attacks-Syrian-refugee-passport-found-at-stadium-bomb-scene.html>

Tom Harper, "Alan Henning: Al-Qaeda appealed to Isis to release British aid worker following kid-nap," The Independent, April 22, 2015.

Ruth Sherlock and Richard Spencer, “Senior al-Qaeda jihadist speaks out in defence of Peter Kassig,” The Telegraph, October 22, 2014¹⁶⁴.

Μανωλάδα: Αθώοι ιδιοκτήτης και ο ένας επιστάτης, καταδίκες για τους άλλους δύο επιστάτες. Σφοδρές αντιδράσεις για τη δικαστική απόφαση από τα πολιτικά κόμματα. Κόλλια Ελευθερία Το ΒΗΜΑ 30/07/2014 12:55 | ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: 30/07/2014 14:42.

ΤΑΙΝΙΕΣ

[BBC] The Secret War on Terror (Broadcast date: September 2011)

[National Geographic] Inside Combat Rescue (Broadcast date: 2013)

[National Geographic] Inside Guantanamo (Broadcast date: February 2012)

[National Geographic] Inside the Afghanistan War (Broadcast date: 2012)

[National Geographic] Inside the State Department (Broadcast date: 2010)

[National Geographic] CIA Confidential (Broadcast date: 2009)

[National Geographic] Inside the Green Berets (Broadcast date: 2007)

[National Geographic] Inside the Special Forces (Broadcast date: 2003)

[National Geographic] Inside the White House (Broadcast date: 1996)

[PBS - Frontline] The Torture Question (Broadcast date: October 2005)

[PBS - Frontline] Trail of a Terrorist (Broadcast date: October 2001)

[Al-Jazeera] Informants (Broadcast date: 2014)

[Al-Jazeera] Fighting in the Fifth Dimension (Broadcast date: February 2012)

[CNN] Flight from Terror (Broadcast date: August 2014)

[HBO] The Newburgh Sting (Broadcast date: 2014)

[PBS Frontline] The Interrogator (Broadcast date: September 2011)

¹⁶⁴ The case of Peter Kassig was especially controversial, as it seems Kassig may have actually personally provided emergency medical care to Abu Omar Aqidi, the Jabhat al-Nusra leader who called on the Islamic State to release Kassig, as well as several other jihadists, and because Kassig had converted to Islam during his time working in Syria.

- [PBS Frontline] Top Secret America (Broadcast date: September 2011)
- [PBS Frontline] Educating Sergeant Pantzke (Broadcast date: June 2011)
- [PBS Frontline] The Secret War (Broadcast date: May 2011)
- [PBS Frontline] Are We Safer (Broadcast date: January 2011)
- [PBS Frontline] The Wounded Platoon (Broadcast date: May 2010)
- [PBS Frontline] The War Briefing (Broadcast date: October 2008)
- [PBS Frontline] Bad Voodoo's War (Broadcast date: April 2008)
- [PBS Frontline] Rules of Engagement (Broadcast date: February 2008)
- [PBS Frontline] Cheney's Law (Broadcast date: October 2007)
- [PBS Frontline] Endgame (Broadcast date: June 2007)
- [PBS Frontline] Spying on the Home Front (Broadcast date: May 2007)
- [PBS Frontline] The Enemy Within (Broadcast date: October 2006)
- [PBS Frontline] Private Warriors (Broadcast date: June 2005)
- [PBS Frontline] The Soldier's Heart (Broadcast date: March 2005)
- [PBS Frontline] A Company of Soldiers (Broadcast date: February 2005)
- [PBS Frontline] Secret Ground (Broadcast date: September 2004)
- [PBS Frontline] Chasing Saddam's Weapons (Broadcast date: January 2004)
- [BBC] The Crescent and the Cross (Broadcast date: November 2009)
- [BBC Podcast] The Rise of Islamism (Broadcast date: April 2014)
- [BBC Podcast] Lines in the Sand (Broadcast date: December 2013)
- [National Geographic] Journey to Mecca (Broadcast date: 2011)
- [National Geographic] Inside Mecca (Broadcast date: 2003)
- [PBS - Frontline] Muslims (Broadcast date: May 2003)

Women of the Holy Kingdom (Broadcast date: 2011)

[Al-Jazeera] I knew bin Laden (Broadcast date: December 2011)

[BBC] The New Al-Qaeda: Jihad.com (Broadcast date: 2005)

[BBC] Paris attacks 'ringleader' Abdelhamid Abaaoud evaded Athens police

[CNN] In The Footsteps of Osama bin Laden (Broadcast date: April 2012)

[HBO] Manhunt: The Ten-Year Search for Bin Laden from 9/11 to Abbottabad
(Broadcast date: May 2012)

[National Geographic] Seal Team Six: The Raid on Osama bin Laden (Broadcast
date: Unknown)

[National Geographic] The Last Days of Osama bin Laden (Broadcast date: 2011)

[National Geographic] Giuliani's 9/11 (Broadcast date: 2010)

[PBS - Frontline] Al Qaeda in Yemen (Broadcast date: May 2012)

[PBS - Frontline] Syria Behind the Lines (Broadcast date: April 2013)

[PBS - Frontline] The Battle for Syria (Broadcast date: September 2012)

[PBS - Frontline] Kill/Capture (Broadcast date: May 2011)

[PBS - Frontline] Fighting for bin Laden (Broadcast date: May 2011)

[PBS - Frontline] Al Qaeda's New Front (Broadcast date: January 2005)

[PBS - Frontline] Son of al Qaeda (Broadcast date: April 2004)

[PBS - Frontline] In Search of al Qaeda (Broadcast date: November 2002)

[PBS - Frontline] Faith and Doubt at Ground Zero (Broadcast date: September 2002)

[PBS - Frontline] Hunting bin Laden (Broadcast date: September 2001)

Searching for the Roots of 9/11 (Broadcast date: 2003)

United 93 (Broadcast date: 2006)

Zero Dark Thirty (Broadcast date: 2012)

- [National Geographic] Inside the Nuclear Threat (Broadcast date: 2010)
- [PBS - Frontline] The Insurgency (Broadcast date: February 2006)
- [PBS - Frontline] Target American (Broadcast date: October 2011)
- [BBC] My Brother the Islamist (Broadcast date: 2011)
- [BBC] My Brother the Terrorist (Broadcast date: July 2014)
- [BBC] Generation Jihad (Broadcast date: April 2010)
- [BBC - Podcast] Nigeria Undercover (Broadcast date: July 2014)
- [BBC - Podcast] Assignment: Roubles & Radicals in Dagestan (Broadcast date: November 2011)
- [HBO] Terror in Mumbai (Broadcast date: 2010)
- [PBS - Frontline] Manhunt: Boston Bombers (Broadcast date: May 2013)
- [PBS - Frontline] A Perfect Terrorist (Broadcast date: November 2011)
- [PBS - Frontline] Terror and Tehran (Broadcast date: May 2002)
- [United Nations] The Terrorists Who Came Home (Broadcast date: January 2011)
- Four Lions (Broadcast date: 2010)
- Al-Jazeera] Pakistan: The New Radicals (Broadcast date: October 2011)
- [National Geographic] Talibanistan (Broadcast date: 2010)
- [PBS - Frontline] The Return of the Taliban (Broadcast date: October 2006)
- Not quite the Taliban (Broadcast date: 2008)

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ/ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

GALLUP: Most Muslim Americans See No Justification for Violence. Muslims Americans more likely than other faith groups to reject attacks on civilians by Nicole Nurath, August 2, 2011.

GALLUP: Muslims and Americans: The Way Forward by Dalia Mogahed, Executive Director, The Gallup Center for Muslim Studies.

Pew Research Center: Muslim Networks and Movements in Western Europe Sept 2010.

Pew Research Center: 5 facts about the Muslim population in Europe BY CONRAD HACKETT Jan 15, 2015.

Οι 3μηνες περιοδικές αναφορές της Frontex, αναρτώνται στο site της οργάνωσης, <http://frontex.europa.eu/publications/?c=risk-analysis>.

Στοιχεία που αναφέρονται στο Κεφάλαιο ΙΑ΄, παρουσιάστηκαν από τον Γιάννη Κολοβό, σε εισήγηση στη Σχολή Εθνικής Άμυνας. Ο εισηγητής από τον Ιανουάριο του 2009 συνεργάζεται ως Research Associate με το think tank RIEAS (Research Institute for European and American Studies) με ειδίκευση στο θέμα της παράνομης μετανάστευσης προς την Ελλάδα.

Σελίδα Σκόπιμα Κενή